

EX LIBRIS
G.GRAAFLAND

HET
OVERVLOEIJEND
HERTE.

UITLEGGING
VAN DE
TYTEL PRENT.

Hier word JAN LUYKENS Beeld, door Serafyne vlerken,
Verheven, om 's Mans nutte en ſtichtelyke werken.
Het overvloeijend Herte is ſteeds als een Fontein,
Waar door Aandagtigheids gezangen vloeibaar zyn.
Zy wil alle ydelheid, als met den voet vertreeden,
Door Godsdienſt aangeſpoord; zoo dat haar woord en zeden,
Gelyk de Kaarſe, ſtrekt tot een verheugend licht:
Op dat haar Naaſten ook gewekt worde en geſticht.
Het Heilig Bybel-Boek legt voor haar oogen open,
Op dat zy 't regte ſpoor nooit mogt bezyde loopen.
Eenvoudigheid vertoont hoe men uit alles leerd,
In klaare ſpiegeling, daar Heilzugt na begeerd,
Met die haar volgen, hier als regte vreemdelingen,
Beluſt op 't waare Goed en Goddelyke dingen.
De ſtomme Teken-Konſt, (die 't zelve doel bewoog,)
Schetſt alles lugtig af, en nodigd hert en oog.

Te HAARLEM by C. H. BOHN Boekverkooper 1767.

HET OVERVLOEIJEND
H E R T E,
of Nagelatene
V E R Z E N.
van den Godvruchtigen
J A N L U Y K E N.

Beſtaande in Stichtelyke Beſchouwingen en Geeſtlyke Overdenkingen, Verrykt met Goddelyke Spreuken, over veelerleie ſoorten van onderwerpen, by verſchillende gelegenheden opgeſteld.

Vercierd met Vyf en Tachentig Konſtige Figuuren, in den ſmaak des Aucteurs getekend en in 't Koper gebragt

DOOR

CORNELIS VAN NOORDE.

Uit den Overvloed des Herten ſpreekt de mond.
Lucas VI. vers 45.

Te HAARLEM gedrukt,
by *C. H. B O H N*, Boekverkooper.
MDCCLXVII.

VOORBERICHT.

Het zal ongetwyffeld veelen, die weeten met welk eene graagte de Schriften van JAN LUYKEN, terstond na deszelfs dood, opgezocht zyn, ten uiterste vreemd voorkomen; dat hun in deeze dagen op nieuw een tot nog ongedrukt Geschrift, onder 's Mans Naam, word bekend gemaakt. Te meer, daar de Schryver der Voorrede, voor des Auteurs Geestlyke Brieven reets gezegd heeft; "Zie daar de laatste vrug-"ten van dien Vrugtbaaren Boom." Doch, hoe vreemd het ook moge schynen, men begrypt echter zeer licht, hoe 't mogelyk zy, dat een bondel papieren, hier of daar, eenigen tyd lang, verborgen heeft konnen liggen; en dat 'er dus nog gelegenheid geweest is, tot zodanig eene naleezing; waar door ook deeze Vrugten van 's Mans Geest eindelyk by een verzameld konnen zyn, en nu in 't licht gegeeven worden. En dat dit mogelyke hier daadlyk plaats heeft, daar van konnen wy

den Leezer volkomen verzekeren.

Een ieder die 's Mans Werken kent, en zich dezelven eenigermaate eigen gemaakt heeft, zal zeer gereedlyk, op het doorbladeren van dit Werkje, uit den denktrant en ſtyl, welken hy daar in beſpeurt, bezeffen, dat het oorſpronglyk van niemand anders, dan van den Godvruchtigen JAN LUYKEN, *geſchreeven is, en opgeſteld kan zyn. En dezulken, die hier van zoo gegrond eene kennis niet bezitten, zullen'er zich met weinig moeite van konnen overtuigen; indien ze zich maar eenige oogenblikken gelieven te verledigen, om dit Geſchrift met de andere voorheen reets uitgegeevene Papieren te vergelyken. Doch, of dit ook by zommigen niet ganſch voldoende geacht mogt worden, zoo hebben wy 't niet ondienſtig geoordeeld, daar en boven een getrouw en waar bericht te geeven, van 't lot van 't oorſprongklyke Handſchrift; waar uit een ieder zal konnen zien, dat 'er geen de minſte rede is, om de echtheid van dit Tractaatje, dat wy, op den naam van*

JAN

JAN LUYKEN, *in 't openbaar te voorſchyn doen komen, in twyffel te trekken.*

Men weete dan, dat JAN LUYKEN, *zich, omtrent het jaar* 1699, *buiten Haarlem met'er woon nedergezet hebbende, geduurende zyn verblyf aldaar, eene zeer nauwe gemeenſchap gehouden heeft met zynen hertelyken Vriend* Daniel Bellinckhuys; *die de Zoon was van* Roelof Bellinckhuys; *een Boezem-Vriend van den Aucteur, als uit de Brieven, aan 't einde van dit Werkje te vinden, is af te neemen. Deeze* Daniel Bellinckhuys, *die de Bezitter geweeſt is, van het oorſprongklyk Handſchrift van dit Tractaatje, heeft, uit hoofde der nauwe Vriendſchap, tuſſchen hem en den Aucteur, dit Geſchrift, tot een aandenken of ter gedachteniſſe van zynen Vriend, bekomen; en 't zelve als een ſchat, dien hy hoog waardeerde, onder zich gehouden, en zorgvuldig bewaard. Even zoo heeft ook de Weduwe van* Daniel Bellinckhuys *zich, na het overlyden van haar Echtgenoot, deswegen gedraagen; en hier door heeft het, tot op haaren*

dood genoegzaam als in een hoek verſchoolen gelegen. Met haar aſſterven geraakte het in handen van haare Zuſter, in wier handen het zich tegenwoordig bevind. Door deeze verwiſſeling van Bezitteren is het, na dat het eene reeks van meer dan vyftig jaaren in de Famille verborgen was gebleeven, allengskens aan den eenen en anderen Liefhebber der geeſtryke en zeer ſtichtelyke Werken van den Godvruchtigen JAN LUYKEN *kennelyk geworden: en zy, die de hand van* JAN LUYKEN *kenden, hebben allen eenpaarig verzekerd, dat het, overeenſtemmende met de opgemelde overlevering, ontegenzeggelyk voor een eigenhandig geſchrift van dien geachten Man gehouden moet worden.*

Men heeft dus naar dit verhaal, ('t geen wy weeten dat getrouw en waar is,) alle vereiſchte zekerheid om het oorſprongklyke Handſchrift, en zo dan ook dit Tractaatje, het welk daar uit opgemaakt is, aan te neemen, als behelzende Nagelatene Verzen van den Godvruchtigen JAN LUYKEN, *die door hem*

hem zelven opgesteld, en in zyn eigenhandig geschrift nagelaten zyn. En verder kan een ieder, dien het gelieft zulks na te gaan, uit de vergelyking van dit Stukje, met de andere Stukjes van den Aucteur, ten zekerste gewaar worden, dat deeze Verzen waarlyk onderscheiden zyn, van alle de geenen, die van hem tot nog het licht gezien hebben. Niemand heeft derhalve te vreezen, dat 's Mans Naam in dit geval misbruikt word; of te duchten, dat hier opgewarmde kost in nieuwe schotelen verschynt; men kan zich in tegendeel volkomen verzekeren, dat 'er spyze opgedischt word, welke in dien zin nieuw genoemd mag worden; en die men, buiten tegenspraak, in de eerste plaats, aan de hand van JAN LUYKEN *verschuldigd is.*

Wat nu voorts de openbaare uitgave hier van betreft, daar omtrent hebben wy den Leezer het volgende nog mede te deelen. Na dat het bovengemelde Handschrift, en eene of andere Copy van 't zelve, door den tyd, al meer bekend werd, by de zulken die veel achting hadden voor den Godvruchtigen Aucteur, zag men 't wel

wel dra van hand tot hand gecopieerd; in 't zelfde formaat, als de andere Werken van deezen ſtichtelyken Schryver gedrukt zyn; om ook deeze nagelatene Verzen by zyne andere ſchriften te konnen voegen. Dit gaf eerlang aanleiding om te denken of, het niet wel der moeite waardig zoude weezen, dat men het Handſchrift ter drukperſe bevorderde; om den Liefhebberen te ontlaſten van de moeite of koſten van 't copieeren; en tevens aan veele andere Godzoekende Zielen, die 't of niet kenden, of tegen het copieeren aanzagen, dienſt te doen. Maar telkens, als men dit in overweeging nam, kwam'er ſteeds eene groote zwaarigheid tegen op. Alle 's Mans Werken, naamlyk, van dien aart, zyn met een merkelyk aantal van zinnebeeldige plaaten vercierd: hoe zou men dergelyken tot dit konnen verkrygen? Deeze zwaarigheid was te grooter, om dat men wel bezefte, dat'er juiſt plaaten toe vereiſcht wierden, die de mening of het bedoelde der Verzen zo figuurlyk voorſtelden, dat ze met des Auɛ̈eurs denktrant behoorlyk over een kwamen. Ook ſcheen

ſcheen het zeer welvoegelyk te zyn, dat de uitvoering der plaaten niet al te veel verſchilde, van de manier van etzen van JAN LUYKEN *zelven. Het een en 't ander vertoonde zich in dien eerſten tyd als onoverkomelyk; en dit was oorzaaks genoeg, om 'er dies tyds, toen de eerſte ontdekking van 't oorſprongklyke Handſchrift, nu omtrent acht jaaren geleeden, den Liefhebberen bekend wierd, van af te zien; vermits men geen kans zag, om het op eene welvoegelyke wyze, die eenigermaate aan 's Mans andere Werken kon beantwoorden, voor 't openbaare daglicht te brengen. Ondertuſſchen werd het, zo van den eenen als den anderen, nog al verder gecopieerd; en eindelyk geviel het, dat het ook overgeſchreeven werd door den vermaarden Konſtplaatſnyder*, Cornelis van Noorde. *Deeze had het zelve, voor zyn eigen liefhebbery, derwyze gecopieerd, dat hy, boven deeze en geene der zaaklykſte verzen, zo veel ruimte gelaaten had, dat hy 'er eene tekening, die aan den inhoud dier Verzen beantwoordde, en met den ſmaak des Auteurs overeenſtemde, geſchiktlyk*

in

in konde plaatsen. In de uitvoering hier van slaagde Cornelis van Noorde *zo gelukkig, dat kundige Liefhebbers, toen hun eenige dier tekeningen onder 't oog gebragt wierden, hem zeer ernstig raadden daar mede voort te vaaren; en my benevens hem aan zetteden, om die tekeningen in 't Koper te laaten brengen, en dit Werkje indiervoege ter drukperse te schikken; waar toe men nog meer overhelde, toen men, niet alleen den trant van tekening, maar ook de behandeling in 't etzen, kun in de eerste prentjes tot een proefje vertoond, zeer eenstemmig met die van* JAN LUYKEN *oordeelde; ten minsten wel in zo verre, dat ze zeer gevoegelyk by de andere Figuuren geplaatst konden worden. De zaak vervolgens meermaals in overweeging genomen zynde, ben ik ten laatste, na dat* Cornelis van Noorde *zich daar toe had laaten vinden, tot de uitgave geresolveerd; in de verwachting van deugdlievenden en heilbegeerigen zielen te zullen behaagen, en haar dienst te doen, met dit stichtelyk Werkje in openbaaren dag te brengen.*

Dit besluit genomen zynde, kwam nog bepaald-

paaldlyk in overweeging, hoedanig eene ſchikking men in de uitgave van 't Handſchrift zou maaken. JAN LUYKEN *heeft de Verzen, die hier gevonden worden, geſchreeven in een Quarto Schryfboek, in twee colommen op ieder bladzyde. Hy heeft, dezelven ſchryvende, niet beoogd, dat ze op zodanig eene wyze in druk gegeeven zouden worden; men kan genoegzaam zien, dat ze dus maar als invallende gedachten op het papier geſteld zyn; om 'er mogelyk vervolgens, op de eene of andere wyze, een nader gebruik van te maaken, Uit dien hoofde zyn ze, nu eens langer dan korter, en, zonder eenig verband of ſchikking, met betrekking tot ganſch verſchillende onderwerpen, onder of door elkander geplaatſt; zynde ſlechts op het papier ter neder geſteld, zo als ze uit den* Overvloed zynes Herten *voort gevloeid zyn; 't welk ons ook aanleiding gegeeven heeft, om deeze Verzameling met den hoofdtytel van HET OVERVLOEIJEND HERTE te benoemen. By nader overleg vond men het geraaden alles in eene geregelde orde te brengen; en wel op die wyze, dat*

men

men de denkbeelden van deezen Waarden Man, naar dat de ſtoffen beſt by elkander voegden, op elkander liet volgen; houdende wel byzonderlyk die ſchikking in 't oog, dat men, gelyk ons het gevoegelykſt ſcheen te weezen, van eenvoudiger beſpiegelingen allengskens tot hooger bedenkingen opgeleid wierd; waar door het geheel, nog min of meer, tot eenig verband of zaamenhang gebragt kan worden. Voor 't overige hebben wy de Schriftuurplaatſen, die alleen met de benoeming van Kapittel en Vers, in 't Handſchrift, gemeld waren, volledig uitgedrukt; en 't Werk verder in alle deelen, zo verre 't ons mogelyk was, op zodanig eene manier geſchikt, dat het met 's Mans andere Werken geheel overeenkomſtig zy.

Door deeze ſchikking behelſt dit Tractaatje nu drie Hoofdzaaken in de volgende orde. Men vind hier, eerſt, *eenige zinnebeelden afgeleid van, en beſpiegelingen gemaakt op verſcheidene bedryven der Menſchelyke zamenleevinge, die geeſtlykerwyze ſtichtelyk op 's Menſchen geloovigen en deugdzaamen wandel overgebragt wor-*

den

den. Dit gedeelte, van pag. 1. *tot* pag. 119. *is vercierd met* 38 *plaatjes. Hier aan volgen* ten tweeden, *van* pag. 120 *tot* pag. 159. *eenige stichtelyke bedenkingen, die betrekkelyk zyn tot de Menschwording van Gods Zoon, tot deeze en geene voorvallen zynes Leevens, zynen dierbaaren Dood, Opstanding, Hemelvaard, en troostien heilryke Leer. Deeze zyn vercierd met* 14 *plaatjes. Het* derde *gedeelte, dat zich uitstrekt van* pag. 160 *tot* 250 *heeft zyn opzicht tot het inwendig ondervindelyk of geestlyk leven van een waar Christen: het behelst verscheidene gemoedelyke verzuchtingen van eene Godvruchtige ziel, die hier op Aarde haar wandel in den Hemel heeft, of, onder het geleide van den Heiland, haaren weg, door de woestyn deezer Waereld, naar het Hemelsch Jeruzalem wenscht te vervolgen. Deeze geestlyke overdenkingen zyn vercierd met* 28 *plaatjes; en worden ten laatste besloten, met eenige betrachtingen over de brosheid en nietigheid des menschlyken Lichaams, den Dood en het laatste Oordeel, die nog met* 5 *plaatjes vercierd zyn. Ten slot zyn hier nog bygevoegd drie Brieven, van*

den

den Auĉteur geſchreeven, aan bovengemelden Roelof Bellinckhuis en Zoon; *die in de voorheen gedrukte Brieven van* JAN LUYKEN *niet gevonden worden. Wy hebben in derzelver uitgave de Origineelen gevolgd, die onlangs te Amſterdam by een liefhebber van 's Mans Schriften nagelaten zyn; en 'er te meer gebruik van gemaakt, om dat ze eenigermaate dienen om des Auĉteurs gemeenſchap met die Familie te toonen, en dus de echtheid van 't origineele Handſchrift van dit Traĉtaatje te beveſtigen.*

Wy hebben geen koſten noch moeite ontzien, om alles, met 's Mans andere Werken, gelykvormig te maaken, en het zelve ten keurigſte uit te voeren: niet twyffelende of ieder Godvruchtige Ziel zal het der aandachtige leezing en overdenking waardig oordeelen. Alles toch wat 'er in voorkomt draagt getuigenis van 's Mans Godlievend gemoed, en deszelfs Zucht voor eenen geloovigen en deugdzaamen wandel: ſtrekkende van alle zyden tot beveſtiging dier taale van den mond der Waarheid, de goede menſch brengt het goede voort uit den goeden ſchat zynes herten. Luc. VI. vers 45.

Wyders hebben wy ten deezen aanzien niet meer te zeggen, dan dat wy hoopen, dat ook dit Werkje die vruchten mag draagen, die 's Mans voorheen uitgegeevene Schriften voortgebragt hebben, en dus veelen tot nut en ſtichting zal zyn.

HET

OVERVLOEIJEND

HERTE.

I.

Leerd uit Alles.

Een Schip op Strand is een Baak in Zee.

Houdende het Geloove, en een goede Conſcientie, welke ſommige verſtooten hebbende van het Geloove Schipbreuke geleeden hebben. 1. Timoth. I. v. 19.

Op

Op Figuur I.

Wat zit'er meenig Schip op Strand,
Om haar, die door de woeste baaren,
Na 't ver geleegen Eeuwig Land,
De groote Waereld-Zee bevaaren,
Te strekken tot een klaare baak,
Om nood en ongeval te myden,
Op dat men daar niet toe geraak'
En meede Schipbreuk kom' te lyden.
ô Schippers van zoo dieren Goed,
Te flof in 't stieren en in 't peilen
Op 't Schip de mens van vlees en bloed,
Dat doet zoo meenig Schip verzeilen;
Maar die op alle Zaaken let,
Uit onderwys in acht genoomen,
Zal, zyne Reis op God gezet,
Met God behouden overkomen,

JACOBI III. vers 3 en 4.

Ziet, wy leggen den Peerden toomen in de monden, op dat zy ons zouden gehoorzaamen, en wy leiden [daar meede] haar geheel Lighaam om.

Ziet ook de Scheepen, hoewelze zoo groot zyn, en van harde winden gedreeven, zy worden ommegewend van een zeer klein roer, waar heenen ook de begeerte des stierders wil.

2. PETRI III. vers 5 en 6.

Want willens is dit haar onbekend, dat door het woord Gods de Heemelen van over lange geweest zyn, en de Aarde uit het Water en in het Water bestaande.

Door welke de Weereld, die doe was, met het water der Zundvloed bedekt zynde, vergaan is.

vers 11.

Dewyl dan deeze dingen alle vergaan, hoedaanig behoord gy te zyn in heiligen wandel en Godzaligheid?

vers 17 en 18.

Gy dan, geliefde [zulks] te voren weetende, wacht u, dat gy niet door de verleidinge der

der grouwelyke menschen meede afgerukt word en uitvalt van uwe vastigheid.

Maar wast op in de Genade en Kennisse onzes Heeren en Zaligmaakers Jezu Christi. Hem zy de Heerlykheid, beide nu, en in den dag der Eeuwigheid.

OPENB. XVIII. vers 17-19.

En alle stuurlieden, en al het volk op de Scheepen, en bootsgezellen, en alle die ter Zee handelen, stonden van verre:

En riepen, ziende den rook van (Babels) Brand, zeggende, wat [stad] was deeze groote stad gelyk?

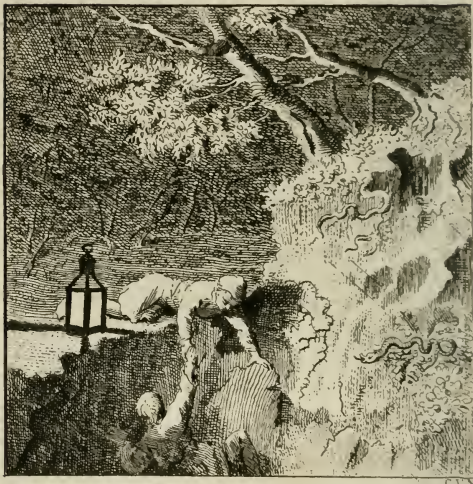
En zy wierpen stof op haare Hoofden en riepen, weenende en rouwe bedryvende, zeggende: Wee, wee de groote stad, in dewelke alle die Scheepen in de Zee hadden, van haare Kostelykheid ryk geworden zyn, maar zy is in eene uure verwoest geworden.

1 KOR: X. vers 11.

En deeze dingen alle zyn haarlieden over gekoomen tot voorbeelden: en zyn beschreven tot waarschouwinge van ons, op de welken de einden der eeuwen gekoomen zyn.

II.

Gelukkige Uitkomst.

Om de Hoope, die u weg gelegd is, in de Heemelen, van welke gy te vooren gehoord hebt, door het woord der waarheid (namelyk) des Euangeliums. Col. I. v. 5.

Op

Op Figuur II.

Gelyk een mens in 't woud verdwaald,
En in een diepen Kuil gevallen,
Door iemands Gunſt wierd opgehaald,
Zoo was de toeſtand van ons allen.
ô Naare en zwaare Wildernis!
En diepe Kuil der ſnoode Sonden,
Een ſtaat die Ziel verderflyk is,
Indien geen helper waar gevonden.
ô Allerhoogſte en trouwſte hand,
Die ons zoo vriendlyk is gebooden,
Geleid ons voorts door 't vreemde Land,
Door zyn Gevaarlykheid zoo ſnoode;
En hoed ons voor den tweeden val,
In dit Elendig Jammerdal.

Col. I. vers 13 en 14.

Die ons getrokken heeft, uit de macht der duisterniſſe en overgezet heeft in het Koningryke des Zoons zyner Liefde.

vers 21-23.

En hy heeft u, die eertyts vervreemd waart, en Vyanden, door het Verſtand, in de booze Werken, nu ook verzoend.

In het Lighaam zynes Vleeſes door den dood, op dat hy u zoude heilig en onberiſpelyk en onbeſchuldigt voor hem ſtellen:

Indien gy maar blyft in 't Geloove geſondeerd en vaſt, en niet beweegd word van de hoope des Euangeliums, dat gy gehoord hebt, het welke gepreedikt is onder alle de Creature, die onder den Heemel is.

Hebr. XI. vers 13-16.

Deeze alle zyn in het geloove geſtorven, de beloften niet verkreegen hebbende, maar hebben dezelve van verre gezien, en geloofd, en ombelſd, en hebben beleeden, dat zy Gaſten en Vreemdelingen op de aarde waren.

Want die zulke dingen ſeggen, betoonen klaarlyk, dat zy een Vaderland zoeken.

En indien zy dies [Vaderlands] gedagt hadden, van welke zy uit gegaan waaren, zy zouden tyd gehad hebben, om weeder te keeren.

Maar

Maar nu zyn zy begeerig na een beeter, dat is, na het Heemelsche, daarom schaamt hem God haarer niet, om haar God genaamd te worden: want hy hadde haar een stad bereid.

HEBR: XIII. vers 14.

Wy hebben hier geen blyvende Stad, maar wy zoeken de toekomende.

PHILIPP. III. vers 20 en 21.

Maar onze wandel is in de heemelen, waar uit wy ook den Zaligmaaker verwagten, [namelyk] den Heere Jesum Christum:

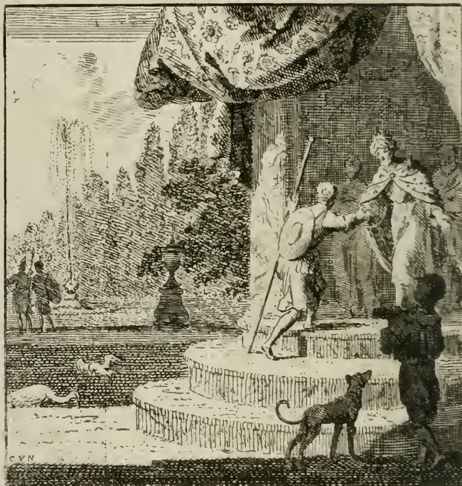
Die ons vernederd lichaam veranderen zal, op dat het zelve gelykvormig worde zynen heerlyken lichaame, na de werkinge waar meede hy ook alle dingen hem zelven kan onderwerpen.

2 THESS. III. vers 3.

Maar de Heere is getrouw, die u zal versterken en bewaaren van den boozen.

III.

Welgekomen.

Uwe Oogen zullen den Koning zien in zyne ſchoonheid: zy zullen een verre geleegen land zien. Jeſa. XXXIII. v. 17.

Op

Op Figuur III.

Die in een ver geleegen Land,
Als vreemdeling was aangekomen,
En van des Konings milde hand,
Gelyk een Vriend wierd opgenoomen,
't Geluk was groot! dog hoe gering,
By 't heil des geenen die langs de Aarde,
Als vreemdeling ten Heemel ging,
Dat ſchoone Land, zoo hoog van waarde;
Daar hem den allerhoogſten Heer,
Ontſangt, als een van zyn bekenden,
En zet hem hoog in ſtaat en Eer,
En Eeuw'ge vreugde zonder Ende;
ô Aardryks Burgers waard gy wys,
Gy gaaſt u haaſt op deeze Rys.

Matth: VIII. vers 11.

Dog ik zegge u, dat veele zullen koomen van Oosten en Westen, en zullen met Abraham en Isaäc, en Jacob aanzitten in het Koningryk der Heemelen.

En Kapittel XV. vers 13.

Maar hy antwoordde en zeide, alle plante, die myn Heemelsche Vader niet geplant heeft, zal uytgeroeid worden.

En Kapittel XXV. vers 34.

Alsdan zal de Kooning zeggen tot de geene die tot zyner regter [hand zyn,] Komt gy gezeegenden myns Vaders, beërfd dat Koningryke, het welk u bereid is van de grondegginge der Weereld.

Rom: III. vers 23 en 24.

Zy hebben alle gezondigt, en derven de heerlykheid Gods.

En worden om niet geregtvaardigd, uit zyne Genade, door de Verlossing die in Christo Jesu is.

Eph: II. vers 11-18.

Daarom gedenkt, dat gy die eertyds Heidenen waart in het vleesch, en die voorhuid

ge-

genaamd wierd van de geene die genaamd zyn besnydenisse in 't vlees, die met handen geschied.

Dat gy in dien tyd waart zonder Christo, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de Weereld.

Maar nu in Christo Jesu, gy die eertyds verre waart, zyt naby geworden door het bloed Christi.

Want hy is onze vreede, die deeze beide een gemaakt heeft, en den middelmuur des afscheidsels gebroken hebbende,

Heeft hy de Vyandschap in Zyn vleesch te niet gemaakt [namelyk] de Wet der gebooden in inzettingen [bestaande:] op dat hy die twee zoude in hem zelven tot eenen nieuwen mensch scheppen, vreede makende:

En [op dat] hy die beide met God zoude in een ligbaam verzoenen door het kruys, de Vyandschap aan het zelve gedood hebbende.

En komende heeft hy door het Euangelie vreede verkondigt, u die verre waart, en dien, die naby waren.

Want door hem hebben wy beide den toegang door eenen Geest tot den Vader.

IV.

De Huisheer.

Biddet, en u zal gegeeven worden: zoeket, en gy zult vinden: kloppet, en u zal open gedaan worden. Matth. VII. v. 7.

Op

Op Figuur IV.

De Huisheer had al jaar en dag,
In Armoê zyn verblyf bezeeten,
Maar dat'er goud verborgen lag,
Had hy tot hier toe niet geweeten.
Zoo legd de Rykdom van 't Gemoed
In 't Huis der Ziele, lange tyden,
Begraaven onder vlees en bloed,
En laat den Huisheer armoê lyden;
Maar gaat het onderzoek eens an,
Op trouwen raad van goede vrinden,
Zoo word hy een gelukkig man,
En komt een grooten ſchat te vinden,
Die hem niet ſlegts voor langen tyd,
Maar Eind'loos voor gebrek bevryd.

MATTH: VII. vers. 8.

Want een iegelyk die bid, die ontfangt: en die zoek, die vind: en die klopt, dien zal open gedaan worden.

Ps: LXVIII. vers 20 en 21.

Geloofd zy de Heere; dag by dag overlaad hy ons: die God [is] onze Zaligheid, Sela!

Die God is ons een God van volkoome Zaligheid, en by den HEERE, den Heere, zyn Uitkomsten tegen den dood.

Ps: LXX. vers 5,

Laat in u vrolyk en verblyd zyn, alle die u zoeken: Laat de Liefhebbers uwes heils geduuriglyk zeggen, God zy groot gemaakt.

PROV: VIII. vers 17-19.

Ik hebbe lief, die my liefhebben: en die my vroeg zoeken, zullen my vinden.

Rykdom, en Eere is by my; duurachtig Goed en geregtigheid.

Myne Vrugt is beter dan uitgegraaven goud, en dan dicht goud: en myn inkomen, dan uitgeleezen zilver.

MATTH: XIII. vers 44.

Weederom is het Koningryke der Heemelen gelyk een ſchat in den Akker verborgen, welken een menſche gevonden hebbende, verbergde [dien] en van blydſchap over den zelven gaat hy heenen en verkoopt al wat hy heeft, en koopt dien zelven akker.

COL: III. vers 1-4.

Indien gy dan met Chriſto opgewekt zyt, zo zoekt de dingen die boven zyn, daar Chriſtus is zittende aan de rechter [hand] Gods:

Bedenkt de dingen die boven zyn, niet die op de aarde zyn.

Want gy zyt geſtorven, en uw leeven is met Chriſto verborgen in Gode:

Wanneer [nu] Chriſtus zal geopenbaard zyn, die ons leeven is, dan zult ook gy met hem geopenbaard worden in heerlykheid.

V.

De voorzigtigheid is de Moeder van de Wysheid.

Als ik dit aanschouwde, nam ik het ter herten, ik zag het [en] nam onderwyzinge aan.
Een weinig slaapens, een weinig sluymerens, een weinig Handvouwens, al neederliggende. Prov: XXIV. v. 32 en 33.

Op

Op Figuur V.

Aan eenen ouden Muur gezeeten,
Te baak'ren in de warme Zon,
Word hy met fteenen overfmeeten,
Wyl juyft de Neederval begon.
ô! Waarde Ziel bedenk te vooren,
Al zit gy zagt en welgemoed;
Hoe ligt dat gy zoud konnen fmooren,
Door 't needervallend vlees en bloed;
Die oude Muur, met zoo veel fcheuren,
Daar gy zo zorgeloos aan Leund,
Als ftond geen ongemak te beuren,
En gy u dus ook niet bekreund;
Maar als de flag dan is gekoomen,
Zo word het al te laat vernoomen.

Jesaia XXX. vers 12 en 13.

Daarom zoo zegt de Heilige Israels, om dat gy lieden dit Woord verwerpt, en vertrouwd, op onderdruckinge, en verkeerdheid, en steund daar op:

Daarom zal u lieden deeze Misdaad zyn gelyk een vallende scheure uitwaarts gebogen in eenen hoogen Muur, diens breuke haastelyk in eenen oogenblik komen zal.

Eph: V. vers 15.

Ziet dan, hoe gy voorzigtelyk wandeld niet als onwyzen, maar als wyzen.

Hebr: X. vers 24.

Laat ons op malkander agt neemen, tot opscherping der Liefde en goede Werken.

Lucas. XIII. vers 1-5.

En daar waaren te dier selver tyd eenige tegenwoordig, die hem boodschapten van de Galileërs, welker bloed Pilatus met haare offerhanden gemengd had.

En Jesus antwoordde, en zeide tot haar, meint gy, dat deeze Galileërs zondaars geweest zyn, boven alle Galileërs, om dat zy zulks geleeden hebben?

Ik zeg u, Neenze: maar indien gy u niet be-

bekeerd, zoo zult gy alle desgelyks vergaan.

Of die Achtien, op welke de Tooren in Siloam viel, en doodeze, meint gy dat deeze ſchuldenaars zyn geweeſt, boven alle menſchen, die in Jeruzalem woonen?

Ik zeg u, Neenze: maar indien gy u niet bekeerd, zoo zult gy alle desgelyks vergaan.

LUCAS XXI. vers 34-36.

En wagt u zelven, dat uwe herten niet t' eeniger tyd bezwaart worden met braſſerye en dronkenſchap, en ſorgvuldigheden deezes levens, en dat u die dag niet onvoorziens [over] en koome.

Want gelyk een ſtrik zal hy koomen over alle de geenen die op den ganſen aardbodem gezeeten zyn.

Waakt dan tot aller tyd, biddende dat gy moogt waardig geagt worden te ontvlieden alle deeze dingen die geſchieden zullen, en te ſtaan voor den Zoon des menſchen.

VI.

D'Apotheek.

Uwe Olien zyn goed tot reuke, uwe Naam is eene Olie die uitgeſtort word: daarom hebben u de Maagden Lief. Cant: I. v. 3.

Op

Op Figuur VI.

Des Weerelds Apotheek is groot,
Nogtans zo word'er niet gevonden,
Een eenig Kruidje voor den dood,
Dies word het al van hem verslonden:
Maar 't Huys en Hof van 's Heeren Gunst
Is Ryk voorzien, van schoone dingen,
Bereid door de allerhoogste Kunst,
Om zelfs de magt des doods te dwingen.
Wie dan een regt beminnaar zy
Van lang, ja eindeloos te leeven,
Gaa deezen Winkel niet voorby,
Daar alles word om niet gegeeven.
ô Winkel van Gods heilig Woord,
Dat uwe Volheid elk bekoord.

JESA: LV. vers 1 en 2.

O *alle gy dorstige, komt tot de wateren en gy die geen Geld hebt, komt koopt en Eeter, ja komt koopt zonder geld, en zonder prys, wyn en melk.*

Waarom weegd gy lieden Geld uit voor 't geene, dat geen brood is? en uwen arbeid voor 't geene dat niet verzaadigen kan? Hoord aandagtelyk na my, en eetet het goede, en laat uwe Ziele in Vettigheid haar verlustigen.

JER: VIII. vers 21 en 22.

Ik ben gebroken van weegen de breuke der dogter mynes volks: ik gaa in het zwart, ontzettinge heeft my aan gegreepen.

Is'er geen balzem in Gilead? is geen heelmeester aldaar? want waarom is de gezondheid der dogter mynes volks niet gereezen?

MATTH: VIII. vers 16 en 17.

En als het laat geworden was, hebben zy veele van den duyvel bezeeten tot hem gebracht, ende hy wierp de [booze] geesten uit met den woorde, en hy genas alle die kwalyk gesteld waaren.

Op dat vervuld zoude worden. dat gesproken was, door Jesaiäm den Propheet, zeggende, Hy heeft onze Krankheeden [op hem] genomen, en [onze] Ziekten gedragen.

HEB:

HEBR. XII. vers 12 en 13.

Daarom recht weeder op de traage handen en de ſlappe kniën;
En maakt rechte paden, voor uwe voeten, op dat het geene kreupel is niet verdraait worde, maar [dat] het veel meer geneezen worde.

OPENB. III. vers 15 - 18.

Ik weet uwe werken, dat gy noch koud zyt, noch heet: och of gy koud waart, ofte heet!
Zoo dan, om dat gy laauw zyt, en noch koud, noch heet, ik zal u uit mynen mond ſpouwen.
Want gy zegt, ik ben ryk en verrykt geworden, en heb geens dings gebrek: en gy weet niet, dat gy zyt elendig, en jammerlyk, en arm, en blind, en naakt.
Ik raad u dat gy van my koopt Goud beproefd komende uit het Vuur, op dat gy ryk moogt worden, en witte kleederen, op dat gy moogt bekleed worden, en de ſchande uwer naaktheid niet geopenbaard worden: en zalft uwe oogen met oogenzalve, op dat gy zien moogt.

VII.

De Byen.

Hoe zoet zyn uwe reedenen myn geheemelte geweest: meer dan honich mynen monde. Ps. CXIX. v. 103.

Op *Figuur* VII.

Gelyk het Bytje uit zyn wooning,
Ter hoove gaat om 't Honich zoet,
Zoo gaan de zinnen van 't gemoed,
Ter hoove van den grooten Koning:
Dat ſchoone Hemels Paradys,
Om 't Voedzel van der Zielen ſpys.

Ps: XIX. vers 10-12

De vreeze des HEEREN is rein, beſtaande tot in Eeuwigheid: de regten des HEEREN zyn waarheid, t' zamen zynſe regtvaardig.
Zy zyn begeerlyker dan Goud ja dan veel fyn Goud, en zoeter dan honich en Honich-zeem.
Ook word uw knegt door dezelve klaarlyk vermaant; in 't houden van dien is groote loon.

Prov: XXIV. vers 13 en 14.

Eet Honich, myn Zoon, want hy is goet: en Honich-zeem is zoet voor uw gehemelte.
Zoodaanig is de kenniſſe der wysheid voor uwe ziele: als gy ze vind, zoo zal 'er beloonninge weezen: en uwe verwagtinge zal niet afgeſneeden worden.

VIII.

De Harmonie.

De HEERE was [gereed] om my te verlossen: daarom zullen wy op myn ſnaarenſpel ſpeelen, alle de dagen onzes leevens, in den huize des HEEREN. Jeſa. XXXVIII. v. 20.

Op

Op Figuur VIII.

De flauwe fchets van zingen en van fpeelen,
Stukwys bewerkt in groove lugt en ftof,
Lokt onze luft om zalig mee te deelen,
In 't hooren van des Heeren Heemels lof;
Die volle ftroom, uit zoo veel Eng'len Cooren,
Voor ons begrip te fchoon om na te fpooren.

De lof van Davids geeft gezongen,
Is niet verfmolten in zyn tyd,
Maar door veel Eeuwen heen gedrongen,
En in veel Landen uitgebreid.

De Lof der zaal'ge Creatuuren,
Zal voor de hoogfte majefteit,
In Eeuwigheid oneindig duuren;
Terwyl zyn Goedertierenheid,
Haar overgiet als met een Regen,
Van Balfem der volkomen zegen.

Het

Het Inſtrument.

Zo grove lugt en aardſe ſtof,
Den geeſt verwekt tot Chriſtus lof;
ô Ziel! hoe zal het gaan na deezen,
Daar aller zaal'gen melody,
Van 't Heilig weezen beeld'lyk zy,
Tot lof van 't hoogſt aanbidlyk weezen.

Jubal. GEN: IV. vers 21.

Jubal was de Eerſteling van 't vrolyk Jubileeren,
Dog die hem volgt op 't ſpoor, die ſpeel en zing den Heere;
Of anders zal zyn vreugd en yd'le vroolykheid,
Daar in hy zig vermaakt, vergaan met deezen tyd;
Maar zo hy heilig is, in werken en beöogen,
Zo zal zyn vreugde zig in Eeuwigheid verhoogen.
Die grondelooze zee, en grooten oçeaän,
Daar al wat Lieflyk is, in 't eerſt is uit ontſtaan,
Dat Eeuwig ſpeelen van de vaderlyke kragten,
En Eeuwig kweelen, nooit begreepen van gedagten,
Daar de Engel na ſpeeld als een droppel uit de Bron,
Die van alle Eeuwigheid opwelde en nooit begon;
De

De vreugde in 't Herte Gods, zyn Zoon en uitverkooren,
Het licht van Eeuwigheid uit Godlyk vuur gebooren;
ô Jezus menſen zoon, na 't weezen deezer tyd,
Dat heilig weezen zelf, zyt gy van Eeuwigheid.
Gy hebt de ziel en 't vlees van ons maar aangenoomen,
Op dat de mensheid weer, door u, tot God zou koomen,
En ook een meedeſtem, in 't heilig ſpeelſel waar,
In 't Eeuwig duurend' en oneindig Jubel jaar.
Laat zinken alle vreugd, ô mens! om dit te erlangen,
Die maar uit de iedelheid in 't aardſe weezen hangen,
En nimmer vloeijen, uit een God beminnend hert,
Waar door het leeven, in zyn lof ontſtooken werd;
Want alle aardſe vreugd, en iedele vermaaken,
Gaan op den regten weg, om in de Hel te raaken.

Ps:

Ps: XXXIII. vers 1-8.

Gy Rechtveerdigen, zinget vrolyk in den HEERE, Lof betaamt den opregten.

Lovet den HEERE met de Harpe: Psalm singet hem, met de luite, [en] het tiensnarig instrument.

Zinget hem een nieuw lied, speelt wel met vrolyk geschal.

Want des HEEREN woord is regt, en al zyn werk getrouw.

Hy heeft geregtigheid en gerigte lief; de aarde is vol van de goedertierendheid des HEEREN.

Door het Woord des HEEREN zyn de Hemelen gemaakt, en door den Geest zyns monds al haar heir.

Hy vergaderd de wateren der zee, als op een hoop, hy steld de afgronden schatkameren.

Laat de gantse aarde voor den HEERE vreezen; laat alle inwoonders der weereld voor hem schrikken.

Ps: XCII. vers 1-9.

Een Psalm, een lied op den Zabbatdag.

't Is goed dat men den HEERE loove: en uwen naame psalmzinge, ô Allerhoogste.

Dat men in den Morgenstond uwe goedertierenheid verkondige: en uwe getrouwigheid in de nagten.

Op

Op het tienſnaarig inſtrument en op de Luite: met een voorbedagt Lied op de harpe.

Want gy hebt my verblyd, HEERE, met uwe daaden: ik zal juigen over de werken uwer handen.

O HEERE, hoe groot zyn uwe werken! zeer diep zyn uwe gedagten.

Een onvernuftig man weet daar niet van: nog een dwaas verſtaat dit zelve niet,

Dat de godloozen groeijen als het kruid, en alle werkers der ongeregtigheid bloeijen, op datze tot in der Eeuwigheid verdelgd worden.

Maar gy zyt de Allerhoogſte, in Eeuwigheid de HEERE.

Ps: CIII. vers 20-22.

Loofd den HEERE zyne Engelen, gy kragtige helden, die zyn woord doet, gehoorzaamende de ſtemme zynes woords.

Loofd den HEERE alle zyne Heirſchaaren, gy zyne dienaars die zyn welbehaagen doet.

Loofd den HEERE alle zyne werken, aan alle Plaatzen zyner heerſchappye: Loofd den HEERE myne ziele.

Ps: CIV. vers 1.

Loofd den HEERE myne ziele: ô HEERE myn God, gy zyt zeer groot, gy zyt bekleet met majeſteit en heerlykheid.

IX.

Hoe Zoet is Vriendſchap.

Het geſchiedde nu als hy geëindigd hadde tot Zaul te ſpreeken, dat de ziele Jonathans verbonden werd aan de ziele Davids: en Jonathan beminde hem als zyne ziele. 1 Sam: XVIII. v. 1.

Op

Op Figuur IX.

Zo Vrienden eens malkaar ontmoeten,
Heel ver van Huis in een woeftyn,
Hoe zouden zy malkander groeten;
Hoe heuglyk zou de blydfchap zyn?
Indien zy dan malkaar eens vinden,
In 't Zalig land der Eeuwigheid,
Die hier malkaar om God beminden,
Hoe word die vreugd genoeg verbreid!

Een ftaaltje van de maatfchappy,
Der hoope op God en 't Eeuwig Leeven,
Waar heen m'in Pelgrimagie zy,
Kan ons een hoog bedenken geeven,
Van de onoploffelyke band,
Der broederlyke t' zaamen woning,
In 't Zalig Heemels vaderland,
By Jezus Chriftus onzen Koning.

SPREUK: XVII. vers 17.

Een vriend heeft t' aller tyd lief, en een broeder word in de benaauwdheid gebooren.

En Kapittel XVIII. vers 24.

Een man die vrienden heeft, heeft zig vriendelyk te houden; want daar is een liefhebber die meer aankleeft dan een broeder.

En Kapittel XXVII. vers 9 en 10.

Oly en reukwerk verblyd het herte: alzoo is de zoetigheid van iemands vriend, van wegen den raad zyner ziele.

Verlaat uwen vriend, noch den vriend uwes vaders niet; en gaat ten huize uwes broeders niet op den dag uwes tegenspoeds: beter is een gebuur, die naby is, dan een broeder die verre is.

JOAN: XIII. vers 34 en 35.

Een Nieuw Gebod geef ik u, dat gy malkanderen lief hebt, gelyk ik u lief gehad hebbe, dat ook gy malkanderen lief hebt.

Hier aan zullen zy alle bekennen, dat gy myne discipelen zyt, zoo gy lievde hebt onder malkanderen.

1 JOAN: I. vers 6 en 7.

Indien wy zeggen dat wy gemeenſchap met hem hebben, en wy in de duiſterniſſe wandelen, zoo liegen wy, en doen de waarheid niet.
Maar indien wy in het licht wandelen, gelyk hy in het licht is, zoo hebben wy gemeenſchap met malkanderen, en het bloed Jezu Chriſti zynes zoons reinigd ons van alle zonden.

LUCAS. XVI. vers 9.

Maakt u zelven vrienden uit den onregtvaardigen Mammon, op dat, wanneer u ontbreeken zal, zy u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen.

JOAN: XV vers 14 en 15.

Gy zyt myne vrienden, zoo gy doet wat ik u gebiede.
Ik heet u niet meer dienſtknegten: want de dienſtknegt weet niet wat zyn heer doet: maar ik heb u vrienden genaamd, want al wat ik van mynen Vader gehoord heb, dat heb ik u bekend gemaakt.

JAKOB: II. vers 23.

Abraham geloofde God en het is hem tot regtvaardigheid gerekend: en hy is een vriend Gods genaamd geweeſt.

X.

De Spyze.

Ik ben de HEERE uwe God, die u hebbe opgevoerd uit het land van Egipten: doet uwen mond wyd open, en ik zal hem vervullen. Pſ. LXXXI. v. 11.

Op

Op Figuur X.

De ſpyze die het lighaam voed,
Die bouwd het huis van vlees en bloed;
Maar blyft de arme ziel vergeeten,
En afgehouden van het brood,
Daar 't woord des Heeren ons toe nood,
Wat blyft'er dan van al het Eten?

JOAN: VI. vers 26.

Jezus antwoordde haar en zeide, voorwaar voorwaar zegge ik u, gy zoekt my, niet om dat gy tekenen gezien hebt, maar om dat gy van de brooden gegeeten hebt, en verzadigd zyt.

en vers 35.

En Jezus zeide tot haar, ik ben het brood des leevens: die tot my komt, zal geenzints hongeren, en die in my geloofd, zal nimmermeer dorſten.

XI.

Hoe Onbeſtendig.

Immers zyn de gemeene lieden ydelheid, de groote lieden zyn Leugen: in de weegſchaale opgewogen, zouden zy te ſamen [ligter] zyn dan de ydelheid Pſ. LXII. v. 10.

Op

Op Figuur XI.

In 't Spiegelglas van d'Ouden tyd,
Vertoond zig 's weerelds ydelheid,
Met zyn vergankelyke dingen;
Die, hoe aanzienelyk en hoog,
Hoe aangenaam en ſchoon in 't oog,
Gelyk een waterbel vergingen.

Vanitas Vanitatum et Omnia Vanitas

Des Weerelds ſwier en Pompery,
Gaat als een ſchoone bloem voorby.

Onbeſtendig.

Waar is nu Cezars Heerlykheid,
Zyn Eer, zyn Roem en al het hooge,
Zyn Monarchy, en Majeſteit?
Gelyk een Arend weggevloogen.

Dies zet het wel bedagt gemoed,
Met regt zyn menſelyke zinnen,
Op 't Heil van een beſtendig goed,
En om een Eeuw'ge Kroon te winnen,

't is Overal de Weereld.

Men reis de wyde Weereld omme,
Gy vind geen land der ziele-ruſt,
Maar wild gy egter zulks bekommen,
Zet in den Hemel Reis uw luſt.

Ps: XXXVII. vers 35 en 36.

Ik hebbe gezien eenen geweld dryvenden Godloozen; die zig uitbreidde als een groene inlandſe boom.

Maar hy ging door, en ziet hy was'er niet [*meer;*] *en ik zogte hem, maar hy werd niet gevonden.*

Ps: CII. vers 15-18.

Want uwe knegten hebben een welgevallen aan haare ſteenen, en hebben medelyden met haar gruis.

Dan

Dan zullen de Heidenen den naame des HEEREN vreezen: en alle Koningen der aarde uwe Heerlykheid.

Als de HEERE Zion zal opgebouwd hebben, in zyne heerlykheid zal verscheenen zyn,

Hem gewend zal hebben tot het gebed des geenen die gants ontbloot is: en niet versmaad hebben haarlieder gebed.

SPREUK: XXIII. vers 5.

Zult gy uwe oogen laaten vliegen op het geene dat niet en is? want het zal zig gewisselyk vleugelen maaken: gelyk een Arend, die na den Heemel vliegd.

Boek der WYSH: V. vers 8 en 9.

Wat heeft ons de hoovaardigheid gevorderd? en wat heeft ons de Rykdom met het Pogchen meede gebragt?

Alle die dingen zyn voor by gegaan gelyk een schaduwe, en gelyk een voor by loopende tydinge.

1 JOAN: II. vers 15

En hebt de Weereld niet lief, nog het geene in de Weereld is: zoo iemand de Weereld lief heeft, de liefde des Vaders is niet in hem.

XII.

Bekeerd u, Bekeerd u.

En daar zullen groote Aardbevingen weezen in verſcheiden plaatſen, en Hongersnooden en Peſtilentien: daar zullen ook ſchrikkelyke dingen, en groote tekenen van den Heemel geſchieden. Lucas XXI. vers 11. *Op*

Op Figuur XII.

De Aſtrale Roede, t'zaam gebonden,
Dreigd van den Hoogen Heemel af,
Het ongehoorzaam Kind der zonden,
Hier met zyne opgeheeve ſtraf.
Maar, die des Vaders welbehaagen,
Van herten en gewillig doet,
Die vreeſt niet voor gedreigde ſlaagen,
Maar is geruſt en wel gemoed.

Hoe nodig is opregte boete,
Eer dat de ſtraf der wraake ſlaat,
De vaſte grond begeevd uw voeten,
ô Menſe die zoo zeker ſtaat.

Tot een Spiegel der weereld.

De ſtraffe van Gods Toorne Raakt,
Als zondens maat is volgemaakt.

In 't jaar 1680 ſcheen de wonderlyke Comeet.

LUCAS XVII. vers 28-30.

Desgelyks ook, gelyk het geſchiedde in de dagen Lots, zy aten, zy dronken, zy kogten, zy verkogten, zy planteden, zy bouwden:

Maar op welken dag Lot van Sodoma uitging, regende het vuur en ſulpher van den Heemel en verderfze alle.

Even alzoo zal het zyn, in den dag, op welken de zoone des menſen geopenbaart zal worden.

vers 32.

Gedenkt aan het wyf Lots.

2 PETR: II. vers 6-9.

En de ſteden van Sodoma en Gomorra tot aſſche verbrandende met omkeeringe veroordeeld heeft, en tot een Exempel gezet den geenen die godloozelyk zouden leeven:

En den regtveerdigen Lot, die vermoeid was van den ontugtigen wandel der grouwelyke menſen [daar uit] verloſt heeft.

(Want deeze Regtveerdige [man] woonende onder haar, heeft dag op dag [zyne] regtveerdige ziele gekweld door 't zien en hooren van [haare] ongeregtige werken.)

Zoo weet de Heere de Godzaligen uit de verzoekinge te verloſſen, en de onregtveerdigen te bewaaren tot den dag des oordeels om geſtraft te worden.

HEBR:

HEBR: XII. vers 26 en 27.

Wiens ſtemme doe de aarde beweegde: maar nu heeft hy verkondigd, zeggende, nog eenmaal zal ik beweegen niet alleen de aarde, maar ook den Heemel.*

En dit [woord] nog eenmaal, wyſt aan de veranderinge der beweeglyke dingen, als welke gemaakt waaren, op dat blyven zouden de dingen die niet beweeglyk zyn.

EZECH: XVIII. vers 21-23.

Wanneer de godlooze zig bekeerd van alle zyne zonden die hy gedaan heeft, en alle myne inzettingen onderhoud, en doet regt en geregtigheid: hy zal gewiſlyk leeven, hy zal niet ſterven.

Alle zyne overtredingen, die hy gedaan heeft, zullen hem niet gedagt worden: in zyne geregtigheid, die hy gedaan heeft, zal hy leeven.

Zoude ik eenigzins luſt hebben in den dood des godloozen? ſpreekt de HEERE Heere: Is het niet, als hy zich bekeerd van zyne wegen, dat hy leeve?

Tot

* In 't Jaar 1692 was'er ook in Nederland en te gelyk in andere Landen een zeer verre uitgeſtrekte aardbèving tot groote verſlaagenheid en verbaasdheid van alle Menſen, vlugtende uit de beweegde huizen.

XIII.

Tot zyner Tyd.

En indien Christus in u lieden is, zoo is wel het lichaam dood om der zonde wille: maar de geest is Leeven om der geregtigheïd wille. Rom: VIII. v. 10.

Op Figuur XIII.

De hoop zal niet onvrugtbaar zyn,
Al moet het kooren Graantje ſterven,
En gaan verlooren, in den ſchyn,
Het leeven bloeid uit zyn verderven:
Wy zullen uit de wilde zee,
Van deeze Weereld eind'ling landen,
In veiligheid van goede ree,
Aan 's Heemels gulde leevens ſtranden.

Door Geloov en Hoop.

Het geen de Huisman wierp daar neer,
Dat krygt hy menigvoudig weer.

JOAN: XII. vers 24 en 25.

V*oorwaar, voorwaar zegge ik u, indien het Tarwengraan in de aarde niet valt en ſterft, zo blyft het zelve alleen: maar indien het ſterft, zo brengt het veel vrugt voort.*

Die zyn Leeven lief heeft, zal het zelve verliezen: en die zyn leeven haat in deeze weereld, zal het zelve bewaaren tot het eeuwige leeven.

Rom: VIII. vers 11.

En indien de Geest des geenen die Jezus uit den dooden opgewekt heeft, in u woond, zoo zal hy die Christus uit den dooden opgewekt heeft, ook uwe sterflyke Lighamen leevendig maaken, door zyn geest die in u woond.

't Is alles Wonder.

ô Oorspronk aller wonderheden!
Gelyk het vee door 't Gras gaat treeden,
Zo gaat de blinde mens ook treen,
Door uwe wonder-werken heen:
Maar als wy met verklaarder oogen,
Uw wond'ren eens aanschouwen moogen,
In 't Koninglyke heemels Hof,
Dan smelten wy in vreugd en Lof.

Om een van anderen afgescheiden.

In Eenzaamheid op 't open veld,
Is 't stil gemoed met God verzeld.

On-

Onbeslooten.

ô Heuglyk uitzigt in het ruime veld en lugt,
't Is Eeuwig ruim daar 't hert na uitziet met een zugt.

Ps: CXVIII. vers 5.

Uit de benaauwdheid hebbe ik den HEERE aangeroepen, de HEERE heeft my verhoord, [stellende my] in de ruimte.

1 Kor: XV. vers 35-39.

Maar zal iemand zeggen, Hoe zullen de dooden opgewekt worden? En met hoedanig een lighaam zullen zy komen?

Gy dwaas, het geen gy zaait, word nie leevendig, 't en zy dat het gestorven zy.

En 't geene gy zaait, [daar van] zaait gy het lighaam niet dat worden zal, maar een bloot graan, na het voorvalt, van tarwe of van eenige der andere [graanen.]

Maar God geeft het zelve een lighaam, gelyk hy wil, en een iegelyk zaad zyn eigen lighaam.

Alle vlees is niet het zelve vlees: maar een ander is het vlees der mensen, en een ander is het vlees der beesten, en een ander der vissen, en een ander der vogelen.

XIV.

Wild van Natuur.

Jezus antwoordde en zeide tot hem, voorwaar, voorwaar zegge ik u, 't en zy dat iemant wederom geboren worde, hy kan het koningryke Gods niet zien. Joan: III. v. 3.

Op

Op Figuur XIV.

De Spruit van Adams wilden boom,
Word in den ſtam van Chriſtus vroom.

Kend u zelven.

Wel zulken, die zig zelven kend,
In zyn bevlekking en gebreeken,
En zig daar meê ter hulpe wend,
Om niet in 't kwaad te blyven ſteeken.

JESA: XLV. vers 22.

Wendet u na my toe, wordet behouden, leglay Einden der aarde: want ik ben God en niemand meer.

JOAN: XV. vers 4. en 5.

Blyvet in my en ik in u, gelykerwys de ranke geen vrugt kan draagen van haar zelven, zoo zy niet in den wynſtok blyft: alzoo ook gy niet, zoo gy in my niet blyvet.
Ik ben de wynſtok en gy de ranken: die in my blyft, en ik in hem, die draagt veel vrugt: want zonder my kond gy niets doen.

EPH: IV. vers 22-24.

[Te weeten] dat gy zoud afleggen, aangaande de voorige wandelinge, den ouden mens, die verdorven word door de begeerlykheid der verleidinge:

En dat gy zoud vernieuwd worden in den geest uwes gemoeds.

En den nieuwen mens aandoen, die na God geschapen is, in waare regtveerdigheid en heiligheid.

JACOB: I. vers 21.

Daarom afgelegt hebbende alle vuiligheid en overvloed van Boosheid, ontvangt met zagtmoedigheid het woord dat in [u] geplant word, het welk uwe zielen kan zaligmaaken.

Natuur en Genade

De Moeder bragt het Kind wel voort op deezer aarde,

Maar die 't geschaapen heeft, is nader dan die 't baarde,

En ook getrouwer tot zyn Eeuwig duurend wel.

Den oude spoord somtyds de wegen na de Hel,

En

En ſtigt een afgod van een weereldlyk verryken,
Om van den waaren God door zonden af te wyken.
Hier is de Heilige en van God gebooden haat,
Wanneer het Kind om God zyn ouderen verlaat.

MATTH: XIX. vers 29.

Zoo wie zal verlaaten hebben huizen, of broeders, of zuſters, of vader of moeder, of wyf of kinderen, of akkers, om myns naams wille, [die] zal honderdvoud ontvangen, en het eeuwige leeven beërven.

LUCAS XIV. vers 26.

Indien iemand tot my komt, en niet haat zynen vader en moeder, en wyf en kinderen, en broeders en zuſters, ja ook zelfs zyn eigen leeven, die kan myn diſcipel niet zyn.

ROM: XI. vers 16-18.

Indien de eerſtelingen heilig zyn, zoo is ook het deeg [heilig:] en indien de wortel heilig is, zoo zyn ook de takken [heilig.]

En zoo eenige der takken afgebroken zyn, en gy een wilde olyfboom in derzelver [plaatſe] zyt ingeentet, en des wortels en der vettigheid des olyfbooms mede deelagtig zyt geworden,

Zoo roem niet tegen de takken.

XV.

Komt in, Komt in.

Ik ben de Deure: indien iemant door my in gaat, die zal behouden worden, Joan: X. v. 9.

Op

Op Figuur XV.

Hoe lieflyk is het lieve vuur,
Wanneer men komt uit koud en guur?
Hoe zouden wy niet Wyſlyk leeren,
Van al het ongemak en kwaad,
Dat is en nog te koomen ſtaat,
Tot Gods Genade, in te keeren.

't Is Noodzaakelyk.

Wilde ik myn Turf en Hout bewaaren,
Het zoude my geen warmte baaren.
ô Mens hoe zyt gy zoo verblind!
En zoo verkeerd in uw verkiezen,
Dat gy geen weereld wild verliezen,
En in haar plaats den Heemel wind.

Op dat het bereid zy.

Verwagt men maar een Eerlyk man,
Men veegd het Huis met Bees'men an:

ô Mens waar zyn tog uw gedagten,
Dat gy, geruſt in vlees en bloed,
Met een beſtoft en vuil gemoed,
Zoo grooten Koning durft verwagten.

Ps: XVIII. vers 27.

By den Reinen houd gy u Rein, maar by den verkeerden bewyſt gy u een worſtelaar.

Ps: XXIV. vers 3-5.

Wie zal klimmen op den berg des HEEREN? en wie zal ſtaan in de plaatſe zyner Heiligheid?

Die rein van handen, en zuiver van herte is, die zyne ziele niet ophcft tot ydelheid, en die niet bedriegelyk zweert.

Die zal den zegen ontvangen van den HEERE, en geregtigheid van den God zyns heils.

Matth: V. vers 8.

Zalig zyn de reinen van herten: want zy zullen God zien.

Lucas XIII. vers 24.

Stryd om in te gaan door de enge poorte:
want

want veelen (zeg ik u) zullen zoeken in te gaan, en zullen niet konnen:

JOAN: VI. vers 37.

Al wat my de Vader geeft zal tot my komen: en die tot my komt zal ik geenzins uitwerpen.

HEBR: X. vers 22.

Zoo laat ons toegaan met een waaragtig herte, in volle verzekerdheid des geloofs, onze herten gereinigt zynde van de kwaade Conſcientie, en het Lighaam gewaſchen zynde met rein water:

OPENB: XIX. vers 6-8.

En ik hoorde als een ſtem eener groote ſchaare, en als een ſtem veeler wateren, en als een ſtem van ſterke donderſlagen, zeggende, Halleluja: want de Heere de almachtige God heeft als Koning geheerſcht.

Laat ons blyde zyn, en vreugd bedryven, en hem de heerlykheid geeven: want de bruiloft des lams is gekomen, en zyn wyf heeft haar zelve bereid.

En haar is gegeeven, dat zy bekleed worde met rein en blinkend fyn lynwaad: want dit fyn lynwaad zyn de regtvaardigmaakingen der heiligen.

Niet

XVI.

Niet als de Dieren.

En de HEERE God hadde den mens geformeerd uit het ſtof der aarde, en in zyne neusgaten geblazen den Adem des Leevens; alzoo werd de mens, tot eene leevendige ziele. Gen: II. v. 7.

Op

Op Figuur XVI.

Zyt gy van hooger graad,
Betoond het met'er daad.

ô Mens weeſt dankbaar en verblyd,
Dat gy geen dierlyk ſchepſel zyt;
Als met een Eeuw'ge ziel bezeeten:
Maar, legt uw ziel aan vroomheids band,
Dat gy niet van des ſcheppers hand,
In Eeuwig onheil word verſmeeten.

GEN: I. vers 25 en 26.

En God maakte het wild gedierte der aarde, na zynen aart, en het vee na zynen aart, en al het kruipende gedierte des aardbodems na zynen aart, en God zag dat het goed was.
En God zeide: laat ons menſen maaken, na onzen beelde, na onze gelykeniſſe, en dat zy heerſchappye hebben over de viſſen der zee, en over het gevogelte des Heemels, en over het vee, en over de geheele aarde, en over al het kruipende gedierte, dat op der aarde kruipt.

Het

XVII.

Het Schaap.

Ik ben de goede Herder. Joan: X. v. 11.

Op

Op Figuur XVII.

De Herder die zyn ſchaapjes weid,
In grazige en bekruide weiden,
En aan de waterbeeken leid,
Op datze vreedig needer leiden;
Wyſt op den lieffelyken ſtand
Van 't vreedzaam Paradyſe leeven;
Daar 't ſchaapje onder Chriſtus hand,
Volmaakt in zoetigheid zal leeven;
Het ſchaapje dat hy heeft gekogt,
Door 't Heilig bloed van zyne wonden,
En zelv genaadig heeſt gezogt,
Tot zyne lievde 't had gevonden.
Die zal de vaſte Rotſteen zyn,
Met opening van beeter vloeden,
Dan Oly, Honing, melk en wyn,
En alle onnoemelyke goeden.

Ge-

Gelyk een ſchaapje duikt in 't gras,
En vind zyn Tafel om zig heene,
Van 't aangenaame gras gewas,
Van 't beſte en van het ongemeene;
Zoo zal de ziel in weelde zyn,
En rontom heen met heil omgeeven,
In Jezus zoeten zonneſchyn,
Het Eeuwig ligt van 't zalig leeven.
ô Goede Herder help ons voort,
Hier op de heide van dit leeven;
Dat elk van ons, tot u behoord,
Als wy daar over zyn gedreeven.

Ps: XXIII. vers 1-3.

De Heere is myn Herder, my zal niets ontbreeken.

Hy doet my nederleggen in grazige weiden, Hy voerd my zagtkens aan zeer ſtille wateren.

Hy-

Hy verkwikt myne ziele. Hy leid my in 't ſpoor der geregtigheid, om zyns Naams wille.

Ps: CXIX. vers 176.

Ik hebbe gedwaald als een verlooren ſchaap: zoek uwen knegt, want uwe geboden hebbe ik niet vergeeten.

Jesa: XL. 10 en 11.

Ziet de Heere HEERE zal komen tegen den ſterken, en zyn arm zal heerſchen: ziet zyn loon is by hem, en zyn arbeidsloon is voor zyn aangezigte.

Hy zal zyne kudde weiden gelyk een Herder: hy zal de lammerkens in zyne armen vergaderen, en in zynen ſchoot draagen: de zoogende zal hy zagtkens leiden.

Joan: I. vers 29.

Des anderen daags zag Joannes Jezus tot hem komende, en zeide, ziet het Lam Gods, dat de zonde der Weereld weg neemd.

Hebr: XIII. vers 20.

De *God nu des vredes, die den grooten Herder der ſchaapen door het bloed des eeuwigen Teſtaments uit den dooden heeft wedergebragt,* [*namelyk*] *onzen Heere Jezus Chriſtus.*

XVIII.

De Schuit.

Laat ons dan vreezen, dat niet t' eeniger tyd, de belofte van in zyn Ruste integaan nagelaten zynde, iemand van u schyne agtergebleeven te zyn. Hebr: IV. vers 1.

Op Figuur XVIII.

De mens moet Roeijen ende Boomen,
Om met de Schuyt van zyn gemoed,
Den ſtroom der Weereld op te komen,
Die hem ontmoet in vlees en bloed;
Zo hy den Boom of Riem liet ruſten,
Waar dreef hy heen, door vloed der luſten!

SPREUK: XV. vers 24.

De weg des Leevens is den verſtandigen na boven; op dat hy afwyke van de helle beneden.

LUCAS: XXI. vers 34-36.

En wagt u zelven, dat uwe herten niet te eeniger tyd bezwaard werde met braſſereye en dronkenſchap en zorgvuldigheden deezes leevens; en dat u die dag niet onvoorziens [over] kome.

Want gelyk een ſtrik zal hy komen over alle de geenen die op den gantſchen aardbodem gezeten zyn.

Waakt dan tot aller tyd, biddende dat gy moogt waardig geagt worden te ontvlieden alle deeze dingen die geſchieden zullen, en te ſtaan voor den Zoone des menſen.

XIX.

De Boom aan 't Water.

De Vrugt des Regtveerdigen is een Boom des Leevens. Spreuk: XI. vers 30.

Op

Op Figuur XIX.

De Vroome zal oneindig leeven,
En Eeuwig groen en jeugdig zyn;
En altoos goede vrugten geeven,
Uit water en uit zonneſchyn.
Dat water aller wat'ren moeder,
Die zonneſchyn van alle Licht,
De oorſpronkelyke bron en voeder,
Daar al het goed word door verrigt.
Verheug u dan, ô Lieve vroomen,
En trek uw leevend voedſel aan;
Gy zyt die aangenaame boomen,
Die aan de water beeken ſtaan.
De hitte zal u niet verdroogen,
De koude zal u niet verdoen,
Uw ſchoone kroon zal zig verhoogen,
En blyven zonder afgaan groen.

Wie wil nog blyven in woeſtynen,
Op harde Rotzen in het zand?
Daar 's leevens laav'nis zal verdwynen,
En ſchuiven 't Boompje aan een kant;
Tot dat de kerf-byl hem zal vinden,
Als een onwaard en vrugtloos hout,
En Wortel Stam en Tak verſlinden,
Daar 't helſe Ryk meê word geboud.
ô Boom! van 't groote mens'lyk leeven,
U word die ſchoone keur gegeeven.

De Boom.

Den Ekelaar, die met zyn kruin ten Heemel vaard,
Slaat zyne wortels vaſt, en ſchiet ze diep in de aard;
Zo ſtaat hy Eeuw op Eeuw, en weet van geen verſwakken,
Al woed de ſtorm, al ſchiet de donder op zyn takken.

Zo

Zo moet, indien gy voor het onweer wild beſtaan,

Myn woord zyn wortels diep en vaſt in 't herte ſlaan.

JEREM: XVII. vers 7 en 8.

Gezegend is de man, die op den HEERE vertrouwd: en wiens vertrouwen de HEERE is.

Want hy zal zyn als een boom, die aan het water geplant is, en zyne wortelen uitſchiet aan eene riviere: en gevoeld het niet wanneer'er eene hitte komt, en zyn loof blyft groen: en in een jaar van droogte zorgt hy niet, en houd niet op van vrugt te draagen.

LUCAS VI. vers 43-45.

Het is geen goede boom, die kwaade vrugt voortbrengd, noch geen kwaade boom, die goede vrugt voortbrengd.

Want een iegelyk boom word uit zyn eigen vrugt gekend. Want men leeſd geen vygen van doornen, noch men ſnyd geen druiven van braamen.

De goede mens brengd het goede voort uit den goeden ſchat zyns herten: en de kwaade mens brengt het kwaade voort uit den kwaaden ſchat zyns herten: want uit den overvloed des herten ſpreekt zyn mond.

XX.

De Kalk.

Want ook in dezen zugten wy, verlangende met onze woonſteede, die uit den Heemel is, overkleed te worden.

Zo wy ook bekleed en niet naakt zullen bevonden worden. 2 Cor: V. vers 2 en 3.

Op

Op Figuur XX.

Op dat de Bouwkunſt kryg' haar ſtand,
Zo word de ſchulp tot ſtof verbrand;
  Hoe bezig is het mens'lyk leeven!
Waar blyft de kalk die dienen zouw,
Tot hegting van het groot gebouw,
  Dat ons na deezen moeſt omgeeven.

DEUT: V. vers 29.

Och dat zy zulk een herte hadden om my te vreezen, en alle myne geboden t' allen dagen te onderhouden: op dat het haar en haaren kinderen wel ginge in Eeuwigheid!

MATTH: VII. vers 24 en 25.

Een iegelyk die deeze myne woorden hoord en dezelve doet, die zal ik vergelyken by een voorzigtig man, die zyn huis op een ſteenrotze gebouwd heeft.

En daar is ſlagregen nedergevallen, en de waterſtroomen zyn gekomen, en de winden hebben gewaaid, en zyn tegen het zelve huis aangevallen, en het is niet gevallen, want het was op de ſteenrotze gegrond

XXI.

De Masten-Heijers.

Als de Godlooze mense sterft vergaat zyne verwagtinge: zelfs is de allersterkste hoope vergaan. Spreuk: XI. vers 7

Op

Op Figuur XXI.

Dus word de vaste grond gezogt,
Zoo diep verborgen voor onze oogen;
Maar de arme mens zoo onbedogt,
Als met een Toover-geest bedrogen,
Zet zyn gebouw van Eeuwig staan,
Op lossen grond van yd'len waan.

SPREUK: XVI. vers 25.

Daar is een weg die iemand regt schynd: maar het laatste van dien zyn wegen des doods.

JESA: XXIX. vers 13 en 14.

Want de Heer heeft gezeid: daarom dat dit volk [*tot my*] *naderd met zynen monde en zy my met haar lippen eeren, dog haar herte verre van my doen: en haare vreeze,* [*daar mede zy*] *my* [*vreezen*] *mensen gebooden zyn die haar geleerd zyn:*

Daarom, ziet ik zal voorts wonderlyk met dit volk handelen, wonderlyk en wonderbaarlyk: want de wysheid zyner wyzen zal vergaan en het verstand zyner verstandigen zal zig verbergen.

De

XXII.

De Stempel

Niet een iegelyk die tot my zegt Heere! Heere! zal ingaan in het Koningryk der heemelen, maar die daar doet den wille myns Vaders die in de heemelen is. Matth: VII. v. 21.

Op

Op Figuur XXII.

De ſtempel Gods, die Jezus hiet,
Word op het Hert-metaal geſlaagen,
Op dat de ziel dat opſchrift draage,
Van zulk een Heer' die 't al gebied.
Maar wie dit beeld op ſchyn goed ſtelde,
Maakt valſe munt die niet zal gelden.

HOOGL: VIII. vers 6.

Zet my als een zegel op uw herte, als een zegel op uwen arm: want de liefde is ſterk, als de dood: de yver is hard als het graf: haare kolen zyn vierige kolen, vlammen des HEEREN.

OPENB: III. vers 12.

Die overwind ik zal hem maaken tot een pilaar in den tempel myns Gods, en hy zal niet meer daar uit gaan: en ik zal op hem ſchryven den naam myns Gods, en den naam der ſtad myns Gods, [*namelyk*] *des nieuwen Jeruſalems, die uit den heemel van mynen God afdaalt, en* [*ook*] *myn nieuwen naam.*

Het

XXIII.

Het Kleed.

Doe werden haar beider oogen geopend, en zy werden gewaar dat zy naakt waren; en zy hegten vygeboom bladeren te zamen en maakten zig ſchorten Gen: III. v. 7.

Op

Op Figuur XXIII.

De mens, van 't God'lyk kleed ontſierd,
Moet zig een ſchand'lyk dekzel leenen,
Van 't veld gewas, en 't ruig gediert;
Nog wil hy daar wat groots meê meenen;
Maar die het van naby beziet,
Vind in dit kleed den Engel niet.

JESA: LXIV. vers 6.

Dog wy alle zyn als een onreine, en alle onze geregtigheden zyn als een wegwerpelyk kleed.

1 PETRI: III. vers 3 en 4.

Welker vercierzel zy, niet het geene uiterlyk is, [beſtaande] in 't vlegten des hairs, en ombangen van Goud, of van Kleederen aan te trekken.

Maar de verborgen mens des herten, in het onverderfelyk [vercierzel] eens zagtmoedigen en ſtillen geeſtes, die koſtelyk is voor God.

De

XXIV.

De Noordpool.

Ik neeme heden tegens u lieden tot getuigen den Heemel en de aarde; het leeven en den dood hebbe ik u voorgesteld, den zeegen en den vloek; kiest dan het leeven op dat gy leevet, gy en uw zaad. Deut: XXX. vers 19.

Op

Op Figuur XXIV.

ô Noordpool! dorre noordpool, koud,
Daar zig het hard en fwart onthoud;
Wie wil u tot zyn deel verkiezen,
Voor 't Zuiden, daar de zon het zoet,
Van alle Lief'lykheid begroet,
Geen vrugtb're vogten doet bevriezen?
Schoon gy 't kompas wel naar u trekt,
Ons wille zig naar 't Zuiden ftrekt,
Op malfe en welgebondene aarde,
Die nog vertoond een klein bewys,
Van 't nu verborgen Paradys,
Dat voor den val zig openbaarde.
Als in den fpiegel deezer tyd,
Zoo is de groote Eeuwigheid,
Gelyk een wezen van twee deelen;
Daar 't een gekeerd ligt naar de zon,

Van 't God'lyk licht dat nooit begon,
Om zalig op dien grond te ſpeelen.
Gelukkig deel zoo ſchoon gekeerd,
Hoe moet uw weereld zyn vereerd,
Door zulk een dageraat ontſlooten;
Die alle wond'ren op doet gaan,
En Heerlyk voor de oogen ſtaan,
Van Melk en Honing overgooten.
En 't ander ſteenig ſchraal en rouw,
Onvrugtbaar, doodig, wreed van kouw,
Na 't Eeuwig donker van Gods tooren;
ô Mens, die tuſſen beide ſtaat,
Dit onderſcheid diend wys beraad,
Wat tot uw woonplaats word verkooren.

Niet Even veel, van welk een deel,
Regts is 't klaar, Lings is 't naar.

LUCAS XI. vers 34-36.

De kaarſe des lighaams is de ooge. Wanneer dan uwe ooge eenvoudig is, zoo is ook uw geheele lighaam verlicht: maar zoo zy boos is, zoo is ook uw [geheel] lighaam duiſter.
Ziet dan toe, dat niet het licht, het welk in u is, duiſternis zy.
Indien dan uw lighaam geheel verligt is, niet hebbende eenig deel dat duiſter is, zoo zal het geheel verlicht zyn, gelyk wanneer de kaarſe met het ſchynzel u verlicht.

JOAN: V. vers 28 en 29.

De uure komt, in welke allen die in de graven zyn, zyne ſtem zullen hooren.
En zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opſtanding des leevens: en die het kwaade gedaan hebben tot de opſtanding der verdoemeniſſe.

EPH: V vers 8.

Gy waart eertyds duiſternis, maar nu zyt gy licht in den Heere: wandelt als kinderen des lichts.

COLOS. I. vers 12.

Dankende den Vader, die ons bekwaam gemaakt heeft, om deel [te hebben] in de erve der heiligen in het licht.

XXV.

Op 't Zien van een Schip.

Hy zeide tot haar: zyt wel gemoed ik ben 't, en vreest u niet.

En Hy klam tot haar in 't schip en de wind stilde. Marc: VI. v. 50 en 51.

Op

Op *Figuur* XXV.

De goede Jezus voer wel eer,
In 't schip van Petrus over 't Meer;
Och dat hy nu noch met ons vaare!
In 't kranke schip van vlees en bloed,
Dat over zoo veel Baaren moet,
Op dat hy ons voor 't kwaad bewaare.

Ps: LXVIII. vers 23.

De Heere heeft gezegd: ik zal weder brengen uit Basan; ik zal wederbrengen uit de diepten der Zee.

Ps: LXIX. vers 15 en 16.

Ruk my uit den slyk, en laat my niet verzinken; laat my gered worden van myne haaters en uit de diepten der wateren.

Laat my de Watervloeden niet overstroomen, en laat de diepte my niet verslinden.

Matth: XXVIII. vers 20.

En ziet ik ben met u lieden alle de dagen tot de voleindinge der weereld.

XXVI.

De Koning.

Uwe oogen zullen den Koning zien in zyne ſchoonheid. Jeſa: XXXIII v. 17.

Op *Figuur* XXVI.

Het Volk verblyd zig in dien dag,
Als 't zynen vorſt aanſchouwen mag,
Die 't veeltyts drukt en houd beladen;
Wat zal haar dan een vreugd geſchien,
Die Jezus Chriſtus zullen zien,
Een Koning van zo veel genade.

JESA: LII. vers 7.

Hoe lieffelyk zyn op de bergen de voeten des genen, die het goede boodſchapt, die den vreede doet hooren, des genen die goede boodſchap brengt van het goede, die heil doed hooren; des geenen die tot Zion zegt: uw God is Koning.

OPENB: XV. vers 3.

En zy zongen het gezang Moſis des dienſtknegts Gods, en het gezang des Lams, zeggende: groot en wonderlyk zyn uwe werken, Heere, gy Almagtige God: Regtvaardig en Waaragtig zyn uwe wegen gy Koning der Heiligen.

XXVII.

De Regeerder.

En zyt niet vele meesters, myne broeders, weetende dat wy te meerder oordeel zullen ontvangen. Jacob: III. v. 1.

Op

Op Figuur XXVII.

Die 't groote huis beſtieren zal,
En met eens vaders voorbeeld leeren,
Wat ſwaarte torſt die ſchouder al?
Nog is de zugt zo tot Regeeren,
En elk heeft met zyn zelf beſlag,
Zo veel te ſtellen als hy mag.

GAL: VI vers 4 en 5.

Maar een iegelyk beproeve zyns zelfs werk, en als dan zal hy aan hem zelven alleen roem hebben, en niet aan een ander.

Want een iegelyk zal zyn eigen pak draagen.

1 TIM: I. vers 7.

Willende Leeraars der wet zyn, niet verſtaande nog wat zy zeggen nog wat zy beveſtigen.

En Kapittel III. vers 4 en 5.

Die zyn eigen huis wel regeerd:

Want zoo iemand zyn eigen huis niet weet te regeeren, hoe zal hy voor de Gemeente Gods zorge draagen?

XXVIII.

De Jongelingſchap.

Myn zoone geef my uw herte: en laat uwe oogen myne wegen bewaaren. Spreuk: XXIII. vers 26.

Op

Op Figuur XXVIII.

ô Jonge Jeugd, Bloem, die uw loop,
Door deeze Weereld zult beginnen,
Met nodige oef'ning uwer zinnen,
Zet op de deugd uw grootste hoop.
Hoe 't gaat of niet met al de rest,
Godvrugtigheid is 't allerbest.

De Mens heeft zig iets voorgenoomen,
Om door de weereld heen te koomen;
Maar 't zy of groot of klein beslag,
Leerd hy niet onder zyne zaaken,
Hoe zyne ziel by God zal raaken,
't Is zoo Ellendig als het mag.

Die door de Weereld heen zal gaan,
En Godes wond'ren komt t' aanschouwen,
Leg zyne Reis zo wyslyk aan,
Dat hy zyn ziele mag behouwen.

Dat

Dat wens ik elk tot heil op reis,

Van hier in 't zalig Paradys.

Ps: CXIX. vers 9.

Waar mede zal de Jongeling zyn pad zuiver houden? als hy dat houd na uw woord.

PRED: XI. vers 9 en 10.

Verblyd u, o jongeling, in uwe jeugd en laat uw herte u vermaaken in de dagen uwer jongelingſchap, en wandeld in de wegen uwes herten, en in de aanſchouwing uwer oogen: maar weet, dat God om alle deeze dingen u zal doen komen voor 't gerigte.

Zoo doet dan de toornigheid wyken van uw herte, en doet het kwaade weg van uwen vleeſe, want de jeugd en de jongheid is ydelheid.

En Kapittel XII. vers 1.

En gedenkt aan uwen ſchepper in de dagen uwer jongelingſchap, eer dat de kwaade dagen komen, en de jaaren naderen, van de welke gy zeggen zult; ik hebbe geen luſt in dezelve.

KLAAGL.

KLAAGL: III. vers 27.

't Is goed voor eenen man, dat hy het jok in zyne jeugd draagd.

1 KOR: XIV. vers 20.

Broeders, word geen kinderen in 't verſtand: maar zyt kinderen in de boosheid, en word in 't verſtand volwaſſen.

2 TIMOTH: II. vers 22.

Vlied de begeerlykheden der jongheid: en jaagt na regtvaardigheid, geloof, liefde, vrede met de genen die den Heer aanroepen uit een rein herte.

En Kapittel III. vers 14 en 15.

Blyft in het gene gy geleerd hebt, en [daar van] u verzekering gedaan is, weetende van wien gy het geleerd hebt:

En dat gy van kinds af de heilige ſchriften geweeten hebt, die u wys konnen maaken tot zaligheid door het geloof, het welk in Chriſtus Jeſus is.

XXIX.

De Koopman.

Ik raade u dat gy van my koopt goud beproefd komende uit het vuur, op dat gy ryk moogt worden. Openb: III. v. 18.

Op

Op Figuur XXIX.

De wyze koopman zogt een ſchat,
Die onder 't ſlegt godvrugtig leeven,
Als in een ſchulp verborgen zat,
Om al het Zyn' daar voor te geeven;
Dat is 't kleinood daar hy na bied,
Dat God, en Eeuwig leeven hiet.

Ziet op 't Edele.

De Paarel die de ziel vergaard,
Is meer dan al de weereld waard.

MATT: XIII. vers 45 en 46.

Wederom is het Koningryk der heemelen, gelyk een koopman die ſchoone paarlen zoek. Dewelke hebbende een paarle van groote waarde gevonden ging heene en verkogt al wat hy hadde en kogt dezelve.

LUCAS XII. vers 34.

Want waar uw ſchat is, aldaar zal ook uw herte zyn.

De

XXX.

De Diämant.

De wet uwes monds is my beter, dan duizenden van goud of zilver. Ps: CXIX. v. 72.

Op

Op Figuur XXX.

Gy schoonste kind'ren van Natuur,
Dauw-dropjes van het Eeuwig daagen,
Al schat het Konings Hof u duur,
Wy scheppen waardiger behaagen,
In de Oçeäan der Eeuwigheid,
Waar uit gy maar een dropje zyt.

Ps: XIX. vers 10 en 11.

De vreeze des HEEREN is rein, bestaande tot in Eeuwigheid: de regten des HEEREN zyn waarheid, te zaamen zyn ze regtvaardig.

Zy zyn begeerlyker dan goud, ja dan veel fyn goud; en zoeter dan honig en honigzeem.

Spreuk: VIII. vers 11.

Want wysheid is beter dan Robynen; en al wat men begeeren mag is met haar niet te vergelyken.

Hoogl: VIII. vers 7.

Al gave iemand al het goed van zyn huis voor deeze liefde, men zoude hem t' eenemaal veragten.

XXXI.

Het Papier.

En word deezer weereld niet gelykvormig, maar word veranderd, door de vernieuwinge uwes gemoeds; op dat gy moogt beproeven welke de goede en welbehaagende en volmaakte wille Gods zy. Rom: XII. v. 2.

Op

Op Figuur XXXI.

Het hert bekrabbeld en beschreeven,
Vol ydelheid en aardsbeslag,
Is geen Papier daar 't Eeuwig leeven,
Zyn heilig woord op schryven mag;
Maar is'er blootheid in 't gemoed,
Dan is'er plaats voor 't eeuwig goed.

JESA: XXVIII. vers 8 en 9.

W*ant alle tafelen zyn vol uitspouwsels [en] dreks: zo dat 'er geen plaatze [schoon] is.*

Wien zoude Hy [dan] de kennisse leeren? en wien zoude Hy het gehoorde te verstaan geeven? den gespeenden van de melk? den afgetrokkenen van de borsten?

JER: IV. vers 14.

Wast uw herte van boosheid, o Jerusalem, op dat gy behouden word: hoe lange zult gy de gedagten uwer ydelheid in het binnenste van u laaten vernagten.

XXXII.

De Heemel.

Onze wandel is in de heemelen, waar uit wy ook den Zaligmaker verwagten, [namelyk] den Heere Jezus Christus. Philipp: III. v. 20.

Op

Op Figuur XXXII.

De groote heemel is maar klein,
By 't Eeuwig Weezen aller weezen;
Wat mag de ziel gelukkig zyn,
Ja nooit is haar geluk volpreezen,
Die zulk een Heer van herte diend,
En tot die waarde word verheeven,
Van met haar God te zyn bevriend,
En Eeuwig nevens Hem te leeven;
Een Konings kind scheen veel en groot,
Maar by dit leeven is 't een dood.

De Eng'len zyn ons niet te hoog,
Maar 't schort ons aan een Heemels oog.

JOB XI. vers 7-9.

Zult gy de onderzoekingen Gods vinden? zult gy tot de volmaaktheid toe den Almagtigen vinden?

[*Zy is als*] *de hoogten der heemelen, wat kunt*

kunt gy doen? dieper dan de helle, wat kunt gy weeten? .

Langer dan de aarde is haare maate, en breeder dan de zee.

PRED: V. vers 1.

Weest niet te snel met uwen mond, en uw herte haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezigt: want God is in den hemel, en gy zyt op de aarde: daarom laat uwe woorden weinig zyn.

MATT: XIII. vers 43.

Dan zullen de Regtvaardigen blinken, gelyk de zonne, in het koningryk haars vaders.

1 KOR: XV. vers 49.

En gelyk wy het beeld des aardsen gedragen hebben, [alzo] zullen wy ook het beeld des heemelsen dragen.

2 KOR: V. vers 1 en 2.

Wy weeten, dat, zoo ons aardse huis deezes tabernakels gebrooken word, wy een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, [maar] eeuwig in de heemelen.

Want

Want ook in deezen zuchten wy, verlangende met onze woonstede, die uit den heemel is, overkleed te worden.

1 TESS: IV. vers 17.

Daar na wy, die leevendig overgebleeven zyn, zullen te zamen met haar opgenomen worden in de wolken, den Heere te gemoete in de lugt: en alzo zullen wy altyd met den Heere wezen.

1 JOAN: III. vers 2.

Geliefde nu zyn wy kinderen Gods, en het is noch niet geopenbaard wat wy zyn zullen, maar wy weten dat als [hy] zal geopenbaard zyn, wy Hem zullen gelyk wezen: want wy zullen Hem zien gelyk Hy is.

OPENB: XXII. vers 4.

En zullen zyn aangezigte zien, en zyn Naam zal op haare voorhoofden zyn.

XXXIII.

De Maan en 't Gesternte.

Als ik uwen Heemel aanzie, het werk uwer vingeren, de Maan en de sterren, die gy bereid hebt. Ps: VIII. vers 4.

Op

Op Figuur XXXIII.

Dat iemand op den kloot der maan,
Met zyne voeten konde ſtaan,
Wat ſcheen hy ver en hoog verheeven?
Zoo ſtaat de koninglyke deugd,
Verheeven tot des Heemels vreugd,
Op de aardſe maan van 's weerelds leeven.

De Sterren.

Van zoo veel duizenden, is elk zoo groot als de aard,
En zoo veel duizend myl is elk nog afgeſcheiden;
Wat is haar wooning dan een ſchrikkelyk gevaart!
Geens menſen denking kan die grootheid ommeweiden.
Hoe groot is God! die al die grootheid in zig ſluit?
En duizend maal zoo groot bepaald word nog geſtuit.

JOB XXXVIII. vers 33.

Weet gy de ordinantien des heemels, ofte kunt gy de heerschappy des zelven op de aarde bestellen.

Ps: CIV. vers 19.

Hy heeft de maane gemaakt tot de gezette tyden: de zonne weet haaren ondergang.

Ps: CXXXVI. vers 8 en 9.

De zonne tot heerschappy in den dag: want zyne goedertierenheid is in der eeuwigheid.

De maane en de sterren tot heerschappy in den nagt: want zyne goedertierenheid is in der eeuwigheid.

Ps: CXLVIII. vers 3-5.

Looft Hem zonne en maane: looft Hem alle gy lichtende sterren.

Looft Hem gy heemelen der heemelen: en gy wateren die boven de heemelen zyt.

Dat ze den naam des HEEREN loove: want als Hy 't beval zo wierden zy geschaapen.

JESA: XL. vers 22.

Hy is het die daar zit boven den kloot der aar-

aarde, en derzelver inwoonders zyn als ſprinkhaanen. Hy is het die de heemelen uitſpand als een dunnen doek, en breid ze uit als eene tente om te bewoonen.

En Kapittel LXVI. vers 22 en 23

Gelyk als die nieuwe heemel, en die nieuwe aarde, die ik maaken zal, voor myn aangezigte zullen ſtaan, ſpreekt de HEERE, alzoo zal [ook] ulieder zaad, en ulieder naam ſtaan. En het zal geſchieden, dat van de eene nieuwe maane tot de andere, en van den eenen Sabbath tot den anderen, alle vlees komen zal, om aan te bidden voor myn aangezigt, zeid de HEERE.

2 PETR: I. vers 19.

En wy hebben het propheetiſch woord, dat zeer vaſt is: en gy doet wel, dat gy daar op agt hebt, als op een licht ſchynende in eene duiſtere plaats, tot dat de dag aanlichte, en de morgenſter opgaa in uwe herten.

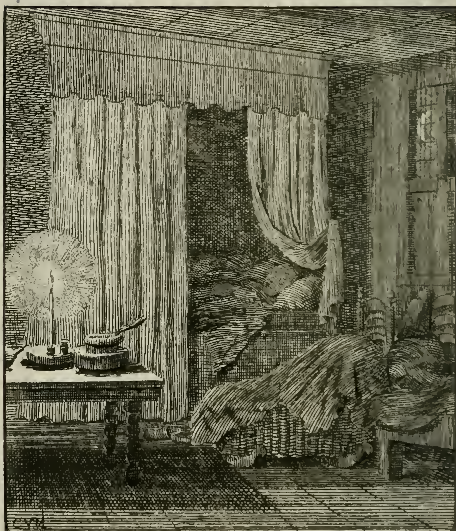
OPENB: XII. vers 1

En daar wierd een groot teeken gezien in den heemel: [namelyk] een Vrouwe bekleed met de zonne, en de maane was onder haare voeten, en op haar hoofd een kroone van twaalf ſterren.

De

XXXIV.

De Nagtrust.

Het heil is des HEEREN, uw zegen is over uw volk, Sela! Pſ: III. vers 9.

Op

Op Figuur XXXIV.

Wy ſlaapen in den naaren nagt,
  Ontdaan van allerleie zorgen:
Maar de Allerhoogſte houd de wagt,
  Getrouw tot aan den ligten morgen;
En hoed ons leeven voor het kwaad,
Dat altyd om ons heene gaat.

  't Gezelſchap dat u 's nagts ontmoet,
  Is veeltyds kwaad, maar zelden goed.

Ps: XCI. vers 1-4.

Die in de ſchuilplaatſe des Allerhoogſten is gezeeten, die zal vernagten in de ſchaduwe des Almagtigen.

Ik zal tot den HEERE zeggen; myne toevlugt, en myn burgt: myn God op welken ik vertrouwe.

Want hy zal u redden van den ſtrik des Vogelvangers: van de zeer verderflyke peſtilentie.

Hy zal u dekken met zyne vlerken, en onder zyne vleugelen zult gy betrouwen: zyne waarheid is een rondaſſe en beukelaar.

XXXV.

De Bleeker.

En haar is gegeeven, dat zy bekleed worde met rein en blinkend fyn lynwaad: want dit fyn lynwaad zyn de regtvaardigmakingen der heiligen. Openb: XIX. v. 8.

Op

Op Figuur XXXV.

Fyn lynwaat, dat, zoo ſchoon gebleikt,
By zonneſchyn de ſneeuw gelykt,
Gy brengt aan ons gemoed te vooren,
De zaal'gen die voor heen gegaan,
Met witte kleed'ren aangedaan,
Gekomen zyn in 's Heemels Chooren.

JESA: LXI. vers 10.

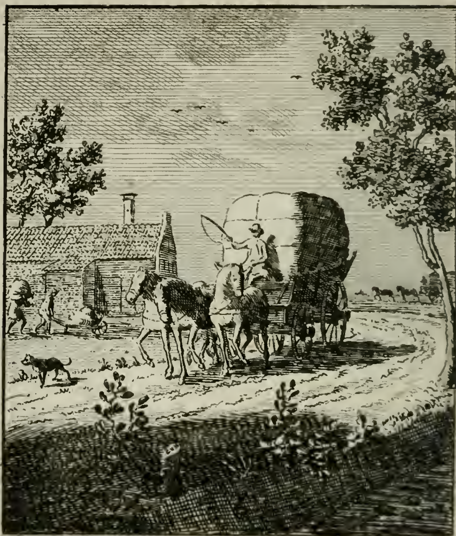
Ik ben zeer vrolyk in den HEERE, myne ziele verheugd zich in mynen God, want Hy heeft my bekleed met de kleederen des heils, den mantel der geregtigheid heeft Hy my omgedaan: gelyk een Bruidegom zich met Priesterlyk ſieraad verſierd, en als een Bruid zich verſierd met haar gereedſchap.

OPENB: VII. vers 14.

En Hy zeide tot my, deeze zyn 't die uit de groote verdrukking komen; en zy hebben haare lange kleederen gewaſſen, en hebben haare lange kleederen wit gemaakt in het bloed des Lams.

XXXVI.

De Wagen.

Wenteld uwen weg op den HEERE: en vertrouwd op hem, hy zal 't maaken. Pf: XXXVII. v. 5.

Op

Op *Figuur* XXXVI.

Wyl 't rad aan de aarde weinig roerd,
Word zwaare last zeer ligt vervoerd;
ô! Ziel, in 't kommer stof gelegen,
Gedenk de vriendelyke leer,
Van werpt uw zorgen op den Heer:
Dat is een wiel op vlakke wegen.

JESA: XXVI. vers 4.

V*ertrouwd op den HEERE tot in der eeuwigheid, want in den HEERE HEERE is een eeuwige rotssteen.*

PHILIP: IV. vers 6 en 7.

Weest in geen ding bezorgd: maar laat uwe begeerte in alles door bidden en smeeken, met dankzegginge bekend worden by God.
En de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uwe herten en uwe zinnen bewaaren in Christus Jezus.

JEZUS SIRACH II. vers 11

Wie heeft op den Heere betrouwd en is beschaamd geworden?

XXXVII.

Het Bier.

Zoo iemand dorstet, die kome tot my en drinke. Joan: VII. vers 37.

Op Figuur XXXVII.

Het water, daar men ons mee drenkt,
Is ſchoon, met kragt van brood doormengd,
En dient om 's lighaams luſt te ſpoelen:
Maar menig draagt in zyne borſt,
Nog wel een geeſtelyken dorſt,
Om zig met Jezus Bloed te koelen:
Dat water uit Gods Heil-Fontein,
Gebrouwen tot een lievde wyn.

Ps: XLII. vers 2 en 3.

Gelyk een Hart ſchreeuwd na de waterſtroomen, alzoo ſchreeuwd myne ziele tot u, o God!

Myne ziele dorſt na God, na den levendigen God.

Jesa: LV. vers 1.

ô Alle gy dorſtigen, komt tot de wateren.

Joan: VI. vers 55.

Myn bloed is waarlyk drank,

XXXVIII.

Simſon jaagd de Voſſen in 't Koorn.

En ik zegge, wandeld door den geeſt, en volbrengd de begeerlykheid des vleeſes niet. Gal: V. v. 16.

Op

Op Figuur XXXVIII.

Heeft Simfons yver zoo des vyands brood genoomen,
Om 't onderdrukkend jok der zelver te eer te ontkomen,
Waar meê dat Ifraël uitwendig wierd belaft,
't Word van den Chriften op der zielen ftand gepaft;
Op dat hy afbreuk doe der booze magt der helle,
Die hem geduurig tragt te jaagen en te kwellen,
Mids hem te rooven 't brood daar zyn beftaan in leeft,
En dat hem onderhoud en kragt en fterkte geeft.
Dat is de Weereld met haar luft en ruft der zonden,
Als die, door yver vuur, vernield word en gefchonden;
Dan neemt de ziel het Brood den vyand uit den mond,

Waar door hy anderſints op vaſte voeten ſtond;

Maar als dit voedzel vald, dan moet de dwing'-
land vallen;

Want weelde en welluſt zyn des duivels ſterke
wallen.

Rigt: XV. vers 4 en 5.

En Simſon ging henen en vong drie honderd voſſen: en hy nam fakkelen, en keerde ſtaart aan ſtaart, en deed eenen fakkel tusſen twee ſtaarten in het midden.

En hy ſtak de fakkelen aan met vuur, en liet ze loopen in 't ſtaande koorn der Philiſtynen.

Rom: XIII. vers 12-14.

De nagt is voor by gegaan, en de dag is naby gekomen, laat ons dan afleggen de werken der duiſterniſſe en aandoen de wapenen des lichts.

Laat ons als in den dag eerlyk wandelen; niet in braſſeryen en dronkenſchappen, niet in ſlaapkameren en ontugtigheden, niet in twiſt en nydigheid.

Maar doed aan den Heere Jezus Chriſtus, en verzorgd het vlees niet tot begeerlykheden.

Eph:

EPH: VI. vers 13-18.

Daarom neemt aan de geheele wapenrustinge Gods, op dat gy kunt wederstaan in den boozen dag, en alles verrigt hebbende, staande blyven.

Staat dan, uwe lendenen omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende de borstwapen der geregtigheid:

En de voeten geschoeid hebbende met bereidheid des Euangeliums des vredes.

Boven al aangenomen hebbende den schild des geloofs, met welken gy alle vuurige pylen des boozen zult konnen uitblussen.

En neemt den helm der zaligheid, en het zwaard des Geestes, het welk is Gods woord.

Met alle biddinge en smeekinge, biddende tot allen tyd in den geest, en tot het zelve waakende met alle geduurigheid, en smeekinge voor alle de heiligen.

1 PETR: II. vers 11.

Geliefden, ik vermaane [u] als inwooners en vreemdelingen, dat gy u onthoud van de vleeselyke begeerlykheden, welke kryg voeren tegen de ziele.

En Kapittel V. vers 8.

Zyt nugteren en waakt: want uw tegenparty de duivel gaat om als een brieschende Leeuw, zoekende wien hy zoude mogen verslinden.

XXXIX.

De Propheeten en Euangeliſten.

Onderzoekt de ſchriften: want gy meend in dezelve het Eeuwige leeven te hebben: en die zyn 't die van my getuigen. Joan: V. vers 39.

Op

Op *Figuur* XXXIX.

ô Jezus! doelwit der Propheeten,
Door wien de Goddelyke maat
Der liefde Gods is vol gemeeten,
Op dat de Honger wierd verzaad.

JOAN: III. vers 29.

Die de Bruid heeft is de Bruidegom, maar de vrind des Bruidegoms, die ſtaat en hem hoord, verblyd zig met blydſchap om de ſtemme des Bruidegoms, zoo is dan deeze myne blydſchap vervuld geworden.

HANDEL: III. vers 22-24.

Want Moſes heeft tot de vaderen gezegt, de Heere uwe God zal u eenen Propheet verwekken uit uwe broederen, gelyk my: dien zult gy hooren, in alles wat hy tot u ſpreeken zal.

En het zal geſchieden, dat alle ziele die deezen Propheet niet zal gehoord hebben, uitgeroeid zal worden uit den volke.

En ook alle de Propheeten van Samuël aan, en die daar na [gevolgd zyn] zoo veelen als'er hebben geſproken, die hebben ook deeze dagen te vooren verkondigt

De Euangelisten.

Door deeze heeft ons God gegeeven,
Een onwaardeerelyken schat,
Bestaande in Christus leer en leeven:
Gelukkig die ze in 't herte vat.

MATTH: I. vers 1.

H*et Boek des geslachtes van JEZUS CHRISTUS, des zoons Davids, des zoons Abrahams.*

MARC: I. vers 1.

Het begin des Euangeliums van JEZUS CHRISTUS, des zoons Gods.

LUCAS I. vers 1.

Nademaal veele ter hand genomen hebben, om in order te stellen een verhaal van de dingen, die onder ons volkomene zekerheid hebben.

JOAN:

JOAN: I. vers 1.

In den beginne was het woord, en het woord was by God, en het woord was God.

ROM: X. vers 15 en 16.

En hoe zullen zy prediken, indien zy niet gezonden worden? gelyk geſchreeven is, hoe liefelyk zyn de voeten der geenen die vrede verkondigen, der geenen die het goede verkondigen!
Doch zy zyn niet alle den Euangelio gehoorzaam geweeſt.

1 KOR: IV. vers 15.

Want al hadde gy tienduizend leermeeſters in Chriſto, zoo [hebt gy] doch niet veele vaders. Want in Chriſto Jezu hebbe ik u door het Euangelium geteeld.

EPH: IV. vers 11

En dezelve heeft gegeeven zommige tot Apoſtelen, en zommige tot Propheeten, en zommige tot Euangeliſten, en zommigen tot Herders en Leeraars.

Het

XL.

Het grootste Wonder.

En zy kwamen met haaste, en vonden Maria, en Joseph, en het Kindeken liggende in de kribbe. Lucas II. v. 16.

Op

Op Figuur XL.

God wierd een Mens om 's menſen nood,
Wat is dat wonder ſchoon en groot!
Ach Jezus! hoogſte goed en zoet,
Word ook een mens in ons gemoed.

Wat was de blyde boodſchap groot,
Die 't mens'lyk leeven kwam te ontvangen,
Toen God zyn hand ter hulpe bood,
Na 't lang verwagten en verlangen.

JESA: XL. vers 9.

8 *Jeruſalem, gy verkondigſter van goede boodſchap; heft uwe ſtemme op met magt, heftze op, en vreeſt niet, zegt den ſteden Juda, ziet hier is uw God.*

1 TIMOTH: III. vers 16.

En buiten alle twyfel de verborgendheid der Godzaligheid is groot: God is geöpenbaard in den vleeſe, geregtveerdigt in den Geeſt, gezien van de Engelen, gepredikt onder de Heidenen, geloovd in de Weereld, opgenomen in heerlykheid.

Ver-

XLI.

Verheerlykt door den Gaſt.

Heden is deezen huize zaligheid geſchied. Lucas XIX. v. 9.

Op

Op Figuur XLI.

Laat Jezus onze Gaſt ook zyn,
Zoo word ons zielen water wyn.

Wat was de Bruiloft ongemeen,
Daar Jezus als een gaſt verſcheen;
En zyn vermogen heeft beweezen,
In 't maaken van dien wonder wyn;
Maar daar hy zelfs zal Bruigom zyn,
Daar word de Bruiloft nooit volpreezen;
Daar is het Heil der hoogtyd groot!
En tot die vreugd is elk genood;
Zoo hoog gelukkig boven maaten!
Indien hy maar de varkens ſtal,
Van 't ſnoode en aardſe jammerdal,
Om deeze bruiloft wil verlaaten.

JOAN:

JOAN: II. vers 1-10.

En op den derden dag was daar een bruiloft te Cana in Galileën: en de moeder van Jezus was aldaar.

En Jezus was ook genood, en zyne discipelen tot de Bruiloft.

En als'er wyn gebrak, zeide de moeder van Jezus tot hem, zy hebben geen wyn.

Jezus zeide tot haar, Vrouwe, wat hebbe ik met u [te doen?] myn uure is nog niet gekomen.

Zyne moeder zeide tot de dienaars, zoo wat hy u lieden zal zeggen, [dat] doet.

En aldaar waren zes steenen water vaten gesteld na de reiniginge der Jooden, elk houdende twee of drie metreten.

Jezus zeide tot haar, vuld de watervaten met water. En zy vuldenze tot boven toe.

En hy zeide tot haar, schept nu, en draagt het tot den Hofmeester, en zy droegen 't.

Als nu de Hofmeester het water, dat wyn geworden was, geproevd hadde (en hy wist niet van waar [de wyn] was, maar de dienaaren die het water geschept hadden wisten 't) zoo riep de Hofmeester den Bruidegom.

En zeide tot hem, alle man zet eerst den goeden wyn op, en wanneer men wel gedronken heeft als dan den minderen [maar] gy hebt den goeden wyn tot nu toe bewaard.

En

En Kapittel XIV. 21-23.

Die myne geboden heeft, en dezelve bewaard, die is 't die my lief heeft: en die my lief heeft zal van mynen Vader geliefd worden: en ik zal hem lief hebben, en ik zal my zelven aan hem openbaaren.

Judas, niet de Iscariot, zeide tot hem: Heere, wat is het, dat gy u zelven aan ons zult openbaaren, en niet aan de weereld?

Jezus antwoordde en zeide tot hem, zoo iemand my lief heeft, die zal myn woord bewaaren, en wy zullen tot hem komen, en zullen wooninge by hem maaken.

Eph: V. vers 18.

Word niet dronken in wyn, waar in overdaad is, maar word vervuld met den Heiligen Geest.

Openb: III. vers 20.

Ziet, ik staa aan de deure, en ik kloppe: indien iemand myne stem zal hooren, en de deur open doen, ik zal tot hem inkomen, en ik zal met hem avondmaal houden, en hy met my.

XLII.

ô Mond der Waarheid

Welgelukzalig is de mens, die na my hoord, dagelyks waakende aan myne poorten, waarnemende de posten myner deuren.

Want die my vind, vind het leeven, en trekt een welgevallen van den HEERE. Spreuk: VIII. v. 34 en 35.

Op

Op Figuur XLII.

Wys is hy, die de wyze reden,
Der hoogſte wysheid neemt in agt;
En met zyn Leeven trouw betragt:
Zyn Heil reikt in de Eeuwigheden.

Een goed Fondament beſtaat.

Die Chriſtus woorden hoord en houd,
Heeft onbeweeglyk vaſt geboud.

Zwyg ſtil en Luiſter.

Die met zyn Hert aandagtig hoord,
Na Jezus zoet en Lieflyk woord,
Op dat hy 't meer als goud bewaare;
Die zal een grooten ſchat vergaaren.

MATTH: V. vers 1-11.

En [*Jezus*] *de ſchaaren ziende is geklommen op eenen berg, en als hy neder gezeten was, kwamen zyne diſcipelen tot hem.*

En zynen mond geopend hebbende leerde haar, zeggende,

Zalig [zyn] de armen van geeste: want haarer is 't koningryk der heemelen.

Zalig [zyn] die treuren: want zy zullen vertroost worden.

Zalig [zyn] de zagtmoedigen: want zy zullen het aardryk beërven.

Zalig [zyn] die hongeren en dorsten [na] de geregtigheid: want zy zullen verzadigd worden.

Zalig [zyn] de barmhertigen: want haar zal barmhertigheid geschieden.

Zalig [zyn] de reinen van herten: want zy zullen God zien.

Zalig [zyn] de vreedzaamen: want zy zullen Gods kinderen genaamd worden.

Zalig [zyn] die vervolgd worden om der geregtigheid wille: want haarer is het koningryk der heemelen.

Zalig [zyt] gy als u [de menschen] smaaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreeken, om mynent wille.

En Kapittel VII. vers 24 en 26.

Een iegelyk dan die deeze myne woorden hoord, en dezelve doet, dien zal ik vergelyken by een voorzigtig man, die zyn huis op een steenrotse gebouwd heeft.

En

En een iegelyk die deeze myne woorden hoord en dezelve niet doet, die zal by eenen dwaazen man vergeleeken worden, die zyn huis op het zand gebouwd heeft.

LUCAS: XI. vers 28.

Zalig zyn de geenen die het woord Gods hooren, en dat zelve bewaaren.

JOAN: VIII. vers 51.

Voorwaar, voorwaar zegge ik u: zoo iemand myn woord bewaard zal hebben, die zal den dood niet zien in eeuwigheid.

JACOB: I. vers 19.

Zoo dan, myne geliefde broeders, een iegelyk mens zy ras om te hooren, traag om te ſpreeken, traag tot toorn.

XLIII.

Daar is Genade.

De offerbanden Gods zyn een gebroken geest; een gebroken en verslagen herte zult gy, ô God, niet veragten. Ps: LI. v. 19.

Op

Op Figuur XLIII.

Al zyn de zonden rood als bloed,
Als waar berouw komt opgereezen,
De lieve Meester is zoo goed,
Hy wil en zal de ziel geneezen.

JESA: LVII. vers 15.

Want alzoo zeid de Hooge en Verheevene, die in de Eeuwigheid woond, en diens naame Heilig is: Ik woone [in] de hoogte en [in] het Heilige, en by dien die eenes verbryzelden en nederigen geestes is; op dat ik leevendig maake den geest der nederigen, en op dat ik leevendig maake het herte der verbryzelden.

LUCAS: VII. vers 37 en 38.

En ziet, eene vrouwe in de stad, welke eene zondaaresse was, verstaande dat hy in des Phariseens huis aanzat; bragt een albaster flesse, met zalve.

En staande agter aan zyne voeten weenende, begon zy zyne voeten nat te maaken met traanen, en zy droogde ze af met het hair van haar hoofd, en kuste zyne voeten, en zalvde ze met de zalve.

XLIV.

Het Vrouwtje raakt den zoom van Christus Kleederen aan.

Als ik by u voorbyging, zoo zag ik u vertreeden zynde in uwen bloede, en ik zeide tot u in uwen bloede, leeft; ja ik zeide tot u in uwen bloede, leeft. Ezech: XVI. vers 6. *Op*

Op Figuur XLIV.

Wel ging daar zulk een kragt van Jezus Chriſtus uit,
Op dat geloovig en opregte vaſt beſluit,
Door 't enkel raaken van zyn menſelyke zoomen:
Zoo mogen wy dan ook wel ſtil van agt'ren komen,
Uit nood gedrongen, door des weerelds woeling heen;
En zonder ommeſlag, als waaren wy alleen,
En grypen aan hem, want zyn Goddelyk gevoelen
Kend deeze raaking van 't geloov, uit al het woelen,
Dat hem van buiten, met gerugt, omringd en dringd,
En met zyn naam braveerd en over alles ſpringt:
Zoo zullen wy van 't leed der ziele ook zyn geneezen,
En van zyn gunſt getrooſt en zeer gezegend weezen.

Ei komt dog allen die op aarde elendig zyt',
En geen genoegen vind, aan 't wezen deezer tyd,
Daar gy 't gezogt hebt nu een lange reeks van jaaren;
Laat alle doctors, die u erger maakten, vaaren,
Want op der aarde waſt geen kruidje voor uw nood,
Die de arme ziele dreigd met de Eeuw'gen Helſen dood.
Alleenig Jezus is de Meeſter om te heelen,
En uit zyn volheid kan hy altyd mededeelen:
Dies heeft de kragt des heils, die eeuwig uit hem gaat,
In 't waar begeeren en verlangen, perk nog maat.
En die geneezen word, door wezentlyk gelooven,
Gaat zyn gezonden ſtand het al en al te boven.

Mar-

MARC: V. vers 25-33.

En eene zeker Vrouwe, die twaalf jaaren den vloed des bloeds gehad hadde,

En veel geleeden hadde van veele medicyn meesters, en alle het haare [daar aan] te koste geleid, en geen baate gevonden hadde, maar met welke het veel eer erger geworden was.

[Deeze] van Jezus hoorende, kwam onder de schaare van agteren, en raakte zyn kleed aan.

Want zy zeide, indien ik maar zyn kleederen mag aanraaken, ik zal gezond worden.

En terstond is de fonteine haares bloeds opgedroogd, en zy gevoelde aan haar lighaam, dat zy van die kwaale geneezen was.

En terstond Jezus bekennende in hem zelven de kragt, die van hem uitgegaan was, keerde hem om in de schaare, en zeide, wie heeft myne kleederen aangeraakt?

En zyne discipelen zeiden tot hem, gy ziet dat de schaare u verdringt, en zegt gy, wie heeft my aangeraakt?

En hy zag rontom, om haar te zien, die dat gedaan hadde.

En de Vrouwe vreezende en beevende, weetende wat aan haar geschied was, kwam en viel voor hem neder, en zeide hem alle de waarheid.

De

XLV.

De Trouwe Herder.

Hy zal zyne Kudde weiden gelyk een Herder: hy zal de Lammerkens in zyne armen vergaderen, en in zynen ſchoot draagen: de Zoogende zal hy zagtkens leiden. Jeſa: XL. v. 11.

Op

Op *Figuur* XLV.

De trouwe Herder paſt in 't veld,
Die 't leeven voor zyn ſchaapjes ſteld.

Ps: XXIII.

De HEERE is myn Herder, my zal niets ontbreeken.

Hy doet my nederliggen in grazige weiden; Hy voerd my zagtkens aan zeer ſtille wateren.

Hy verkwikt myne ziele; Hy leid my in 't ſpoor der geregtigheid, om zyns naams wille.

Al ging ik ook in een dal der ſchaduwe des doods, ik zoude geen kwaad vreezen, want gy zyt met my, uw ſtok en uw ſtaf vertroosten my.

Gy richt de tafel toe voor myn aangezigte, tegen over myne tegenpartyders; gy maakt myn hoofd vet met oly, myn beker is overvloeijende.

Immers zullen my het goede en de weldadigheid volgen alle de dagen mynes leevens: en ik zal in het huis des HEEREN blyven in lengte van dagen.

Joan: X. vers 11.

Ik ben de goede Herder: de goede Herder ſteld zyn leeven voor de ſchaapen.

De

XLVI.

De verlooren Zoon en 't Schaap.

Jezus dan zeide tot de twaalve, wild gy lieden ook niet weggaan? Simon Petrus dan antwoordde hem, Heere, tot wien zullen wy henen gaan? gy hebt de woorden des eeuwigen leevens. Joan: VI. v. 67 en 68. *Op*

Op Figuur XLVI.

Keer weer verlooreling, keer weer,
Het Vaderlyke hert is teer.

Neen, aller zoetfte Jezus, neen,
Getrouwe Herder van het leeven,
Waar dwaalde 't arme fchaapje heen,
Dat zig van u ging afbegeeven!
Wy weiden onder uwen ftaf,
Uw hoede keerd den Vyand af.

God is het iet en alles.

Verlaat het al om 't Eeuwig iet,
Een alles dat het oog niet ziet.

Den armen mens van Heil ontbloot,
Verdoold in 's weerelds wilderniffen,
Gedreigd van ongeval en nood,
Daar hy de vreede ftad moet miffen;

Heeft

Heeft egter nog een open poort,
Om zig tot hoog geluk te keeren,
Daar hy begunftigt word verhoord,
Van d'Allerhoogften Heer der Heeren.
Hoe klein hy zy, hem word vergund,
Het woordje Vader vry te noemen,
Daar hy 't op 't Erfgoed heeft gemund,
In Eeuwigheid niet uit te roemen.
ô Mens, die u tot Jezus keerd,
Groot is het Heil dat gy begeerd,

Keer weder uitgeloopen zinnen,
Van 't veel en al in 't ftil gemoed;
Daar is alleen uw ruft te winnen,
In 't zoeken van het hoogfte goed.

Lucas: XV. vers 4-7.

Wat menfe onder u hebbende honderd Schaapen, en een van die verliezende, verlaat niet

niet de negen en negentig in de woestyne, en gaat na 't verloorene, tot dat hy 't zelve vinde?

En als hy 't gevonden heeft, legt hy 't op zyne schouderen, verblyd zynde.

En t' huis komende roept hy de vrienden en de gebuuren te zamen, zeggende tot haar, weest blyde met my, want ik hebbe myn schaap gevonden, dat verlooren was.

Ik zegge u lieden, datter alzoo blydschap zal zyn in den Heemel over eenen zondaar, die hem bekeerd, [meer] dan over negen en negentig regtveerdigen, die de bekeeringe niet van nooden hebben.

En vers 11-15.

Een zeker mense hadde twee zoonen:

En de jongste van haar zeide tot den Vader, geeft my het deel des goeds dat [my] toe komt, en hy deelde haar het goed.

En niet veele dagen daarna, de jongste zoone alles by een vergaderd hebbende, is weg gereisd in een verre [gelegen] land, en heeft aldaar zyn goed doorgebragt, leevende overdadiglyk.

En als hy het alles verteerd hadde, wierd daar een groote hongersnood in dat zelve land, en hy begon gebrek te lyden.

En hy ging heenen en voegde hem by een van de burgers des zelven lands: en die zond hem op zyn land, om de zwynen te weiden.

XLVII.

Jezus intrek te Jeruzalem.

Zegget de Dogter Zion: ziet uw Koning komt [*tot*] *u zagtmoedig en gezeten op eene Ezelinne, en een veulen zynde een jong eener jokdragende* [*Ezelinne.*] Matth: XXI. v. 5.

Op

Op Figuur XLVII.

Trek in, trek in, ô Vorst der Eere,
Dat alle deuren open gaan;
En uwe Geest ons hert regeere,
En alles door U word gedaan.

MATTH: XXI. vers 6-9.

En de discipelen heenen gegaan zynde, en gedaan hebbende gelyk Jezus haar bevolen hadde,

Bragten de Ezelinne en het veulen en leiden haare kleederen op dezelve, en zetteden [hem] daar op.

En de meeste schaare spreiden haare kleederen op den weg, en anderen hieuwen takken van de Boomen, en spreidense op den weg.

En de schaaren die voorgingen en die volgden, riepen, zeggende, Hozanna den zoone Davids: gezegend [is] Hy die komt in den naame des Heeren: Hozanna in de hoogste [heemelen.].

XLVIII.

Het Nagtmaal.

En als het avond geworden was, zat hy aan met de twaalve. Matth: XXVI. v. 20.

Op

Op Figuur XLVIII.

Gewenfte maaltyd, daar Gods Lam,
Den gaften zelfs ter fpyze kwam;
Op dat zy aten ende dronken,
Dien wyn des Bloeds, zoo mild gefchonken.

MATTH: XXVI. vers 21-26.

En doe zy aten zeide Hy, voorwaar ik zegge u, dat een van u my zal verraaden.

En zy zeer bedroefd geworden zynde, begon een iegelyk van haar tot Hem te zeggen, ben ik 't Heere?

En Hy antwoordende zeide, die de hand met my in de fchotel indoopt, die zal my verraaden.

De Zoone des menfen gaat wel henen, gelyk van Hem gefchreeven is, maar wee dien menfe, door welken de zoone des menfen verraaden word, het waar hem goed, zoo die menfe niet gebooren hadde geweeft.

En Judas, die Hem verriet, antwoorde en zeide, ben ik 't Rabbi? Hy zeide tot hem, gy hebt het gezegd.

En als zy aten, nam Jezus het brood, en gezegend hebbende brak Hy het, en gaf het den difcipelen, en zeide, neemt eet, dat is myn Lighaam.

XLIX.

De Nederigheid.

Neemt myn jok op u, en leert van my, dat ik zagtmoedig ben en nederig van herte: en gy zult ruſt vinden voor uwe zielen.

Want myn jok is zagt, en myn laſt is ligt. Matth: XI. v. 29 en 30.

Op Figuur XLIX.

Wat was de groote meester klein!
Hoe zouden wy 't van Hem niet leeren?
Hy maakt het vuile schoon en rein.
Weg hovaardy en ydele Eere.

JOAN: XIII. vers 3-8

Jezus weetende dat de Vader Hem alle dingen in de banden gegeeven hadde, en dat hy van God uitgegaan was, en tot God henen ging,

Stond op van het Avondmaal, en leide [zyne,] kleederen af, en neemende een linnen doek, omgordde Hem zelven.

Daar na goot Hy water in 't bekken, en begon de voeten der discipelen te wasschen, en af te droogen met den linnen doek, daar mede Hy omgord was.

Hy dan kwam tot Simon Petrus, en die zeide tot Hem, Heere zult gy my de voeten wasschen?

Jezus antwoordde en zeide tot hem, dat ik doe weet gy nu niet, maar gy zult het na deezen verstaan.

Petrus zeide tot Hem, gy zult myne voeten niet wasschen in der eeuwigheid. Jezus antwoordde hem, indien ik u niet wassche, gy hebt geen deel met my.

L.

Jezus hangt aan 't Kruis.

Daarom heeft my de Vader lief, overmits ik myn leeven aflegge, op dat ik het zelve wederom neeme.

Niemant neemd het zelve van my: maar ik legge het van my zelven af. Joan: X. v. 17 en 18.

Op

Op Figuur L.

Toen zig de liefde gants den tooren overgaf,
Streek hy den dood en hel de triumpheering af.

Hier geld geen ſwaard in deezen ſtryd,
Maar liefde met zagtmoedigheid.

Gelyk een Schaap moet ſtom ter ſlagting gaan;
Zoo heeft het Lam zyn mond niet opgedaan.

De hoogſte liefde wierd den tooren een tinctuur:
Zoo ſtild en overwind het zoet het wrange zuur.

Myn God, myn Lief, myn Jezus, hoogſte goed,
En diepſte zoet, met zoo veel liefde wonden!
Hoe dorſt myn ziel, na 't heilig Heemels bloed;
Op dat in my de tooren word verſlonden.

Des leevens Vorst herstelt der zonden kwaal;
ô Dood en Hel! waar is uw zegenpraal?

ô Morgenster van d' allerschoonsten dag,
Wat blinkt gy klaar voor die in 't duister lag!
Hoe word, hoe word in Eeuwigheid volpreezen,
De liefde die gy Adam hebt beweezen!

God woeg zyn liefde en zyn gerigt,
En ziet het laatste viel te ligt.

ô Jezus! hangt gy zoo, om mynent wil vol smerten,
Geklonken aan een kruis? dat aller Eng'lenherten,
Van weemoed smelten! Och! waar berg ik, myn gezigt,
Van schaamte; daar een Kruis, een tegenspoed, hoe ligt,
Hoe min het is, my veel te swaar valt om te draagen!
Zoo wreev'len dienstknegt kan zyn meester niet behaagen.

Rom:

ROM: VIII. vers 1-4.

Zoo is'er dan nu geen verdoemenis voor de geenen die in Christus Jezus zyn, die niet na den vleese wandelen, maar na den Geest.

Want de wet des Geests des leevens heeft my vry gemaakt van de Wet der zonde en des doods.

Want het geene de Wet onmogelyk was, dewyle zy door het vlees kragtloos was, heeft God, zynen Zoon zendende in de gelykheid des zondigen vleeses, en [dat] voor de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees.

Op dat het regt der Wet vervuld zou worden in ons, die niet na den vleese wandelen, maar na den Geest.

1 KOR: I. vers 23 en 24.

Wy prediken Christus den gekruisigden, den Jooden wel eene ergernis, en den Grieken eene dwaasheid:

Maar haar die geroepen zyn, beide Jooden en Grieken, [prediken wy] Christus de kragt Gods en de wysheid Gods:

GAL: III vers 13.

Christus heeft ons verlost van den vloek der Wet, een vloek geworden zynde voor ons. Want daar is geschreeven, vervloekt is een iegelyk die aan 't hout hangt. De

LI.

De Laatste Reden.

Noch een kleinen [tyd,] en de weereld zal my niet meer zien: maar gy zult my zien: want ik leeve en gy zult leeven. Joan: XIV. v. 19.

Op

Op Figuur LI.

ô Stroom der Liefelyke reden!
Die, uit den waardst' en klaarsten mond,
Zoo heilzaam afvloeid na beneden,
Op dat de Dorst verkwikking vond.
Gy liep door zoo veel honderd jaaren!
Op dat wy ook gelukkig waaren.

MATTH: XXVIII. vers 16-20.

En de elf discipelen, zyn heenen gegaan na Galileën, na den berg, daar Jezus haar bescheiden hadde.

En als zy Hem zagen baden zy Hem aan, dog zommigen twyffelden.

En Jezus by haar komende, sprak tot haar, zeggende, my is gegeeven, alle magt in Heemel en op Aarde.

Gaat dan heenen, onderwyst alle de volkeren, dezelve doopende in den naame des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geests: leerende haar onderhouden alles wat ik u gebooden hebbe.

En ziet, ik ben met u lieden alle de dagen tot de voleindinge der weereld. Amen.

Je-

LII.

Jezus Heemelvaard.

Ik vaare op tot mynen Vader, en uwen Vader, en [tot] mynen God, en uwen God. Joan: XX. v. 17.

Op

Op *Figuur* LII.

Al voerd gy uit het zigtbaar oog,
In ſchyn van groote verte;
Nog zoeken wy u niet om hoog,
Maar in den grond des herten.

HAND: I. vers 9-11.

En als Hy dit gezegd hadde, wierd Hy opgenomen daar zy het zagen, en eene wolke nam Hem weg van haare oogen.

En alzoo zy haare oogen na den Heemel hielden, terwyl Hy heenen voer, ziet, twee mannen ſtonden by haar in witte kleedinge:

Welke ook zeiden gy Galileeſe mannen, wat ſtaat gy en ziet op na den Heemel? deeze Jezus die van u opgenomen is in den Heemel, zal alzoo komen, gelykerwys gy hem na den Heemel hebt zien heenen vaaren.

LUCAS XXIV. vers 51 en 52.

En het geſchiede als Hy ze zegende, dat Hy van haar ſcheide, en wierd opgenomen in den Heemel.

En zy aanbaden Hem.

Ver-

LIII.

Verderf en Geneezing.

Jezus antwoordde haar, voorwaar, voorwaar zegge ik u, een iegelyk die de zonde doet, is een dienstknegt der zonde. Joan: VIII. v. 34.

Op

Op Figuur LIII.

De Hoofdſtad, mens in ſlaverny,
Gedrukt van 's Duivels heerſchappy,
Word in haar hoogſten nood van Gode,
Genade en vryheid aangebooden.

JOAN: VIII. vers 36.

Indien dan de Zoone u zal vry gemaakt hebben, zoo zult gy waarlyk vry zyn.

HEBR: II. vers 3.

Hoe zullen wy ontvlieden, indien wy op zoo grooten zaligheid geen agt neemen? dewelke, begonnen zynde verkondigd te worden, door den Heere, aan ons beveſtigd is geworden van de geenen die [hem] geboord hebben.

En vers 14-16.

Op dat Hy door den dood te niete doen zoude den geenen die 't geweld des doods hadde, dat is den duivel:

En verloſſen zoude alle de geenen die met vreeze des doods door al [haar] leeven der dienſtbaarheid onderworpen waren.

Want waarlyk Hy neemt de Engelen niet aan, maar Hy neemt het zaad Abrahams aan.

LIV.

Door Liefde getrokken.

Trek my, wy zullen u na loopen. Hoogl: I. vers 4.

Op

Op Figuur LIV.

De liefde Jezu trekt ons voort,
Om op zyn Heilig ſpoor te loopen;
En zoo te komen daar men hoord,
Ter plaatze heerlyk, boven hoope;
Terwyl 't gemoed verkwikking had,
Uit zyn hoogwaardig wierook vat.

Merkt op.

Wie op den voorgang Chriſti let,
In 't Heilig ſpoor van zyne treeden;
Den voet in zyne voetſtap zet,
Die gaat naar 't land van Eeuw'ge vreede,

Die 't aards vertreed met voet by voet,
Verheſt het reukwerk van 't gemoed.

Joan: VIII. vers 12.

Die my volgd zal in de duiſternis niet wandelen.

En Kapittel XV. vers 9 en 10.

Gelykerwys de Vader my lief gehad heeft, hebbe ik ook u lief gehad: blyft in deeze myne liefde.

Indien gy myne geboden bewaard, zoo zult gy in myne liefde blyven: gelykerwys ik de geboden mynes Vaders bewaard hebbe, en blyve in zyne liefde.

Rom: VIII. vers 35-39.

Wie zal ons ſcheiden van de liefde Chriſti? verdrukkinge of benauwdheid, of vervolginge, of honger, of naaktheid, of gevaar, of ſwaard?

(Gelyk geſchreeven is, want om uwent wille worden wy den gantſen dag gedood: wy zyn geagt als ſchaapen der ſlagtinge.)

Maar in deeze allen zyn wy meer als overwinners, door hem die ons lief gehad heeft.

Want ik ben verzekerd dat nog dood, nog leeven, nog engelen, nog overheden, nog magten, nog tegenwoordige, nog toekomende dingen,

Nog hoogte, nog diepte, nog eenig ander ſchepzel ons zal konnen ſcheiden van de liefde Gods

Gods, welke is in Christus Jezus onzen Heere.

2 Kor: V. vers 14 en 15.

De liefde van Christus dringt ons:

Als die dit oordeelen, dat indien een voor allen gestorven is, zy dan allen gestorven zyn. En hy is voor allen gestorven, op dat de geenen die leeven, niet meer haar zelven zouden leeven, maar dien die voor haar gestorven en opgewekt is.

1 Tim: I. vers 15 en 16.

Dit is een getrouw woord, en aller aanneeminge waardig, dat Christus Jezus in de weereld gekoomen is om de zondaaren zalig te maaken, van welke ik de voornaamste ben.

Maar daarom is my barmhertigheid geschied, op dat Jezus Christus in my, die de voornaamste ben, alle [zyne] lankmoedigheid zoude betoonen, tot een voorbeeld der geenen die in Hem gelooven zullen ten Eeuwigen leeven.

1 Joan: II. vers 6.

Die zegt dat hy in hem blyft, die moet ook zelve alzoo wandelen, gelyk hy gewandeld heeft.

LV.

Stephanus Gesteenigd.

En zy steenigden Stephanum, aanroepende, en zeggende, Heere Jezus ontvang mynen Geest. Hand: VII. v. 59.

Op

Op Figuur LV.

Dit ſchaap van Chriſtus ſtal en weide,
Kwam dus des lighaams dood te lyden,
Terwyl zyn koſtelyke ziel,
Die in de liefde Jezu brande,
Gereed met uitgeſtrekte handen,
Zyn herder t' huis in de armen viel.

Getrouw en Standvaſtig.

De waarde Booden van den Heere,
Die in de groote weereld ſtad,
Het volk den weg des heemels leeren,
Van 't breede tot het ſmalle pad;
Schoon die een kwaaden loon behaalen,
God zal haar trouwen dienſt betaalen.

Dus is het Chriſtelyke zaad,
Voor zyne bloem en edele vrugten,

Van wreevelmoed beloond met kwaad,
Tot dat zy 't eindeling ontvlugtten;
En kwamen van 't gevangen huis,
In de Eeuw'ge vryheid zalig t'huis.

Onbekend, Onbemind.

De opregtigheid en waare deugd,
Die gaarn 't Eeuwig heil begingen,
Zyn in de Stad van 's weerelds vreugd,
Bespottelyke vreemdelingen;
Maar als zy zyn door deezen druk,
Ontmoet haar eer en groot geluk.

Matth: V. vers 11 en 12.

Zalig zyt gy als u [*de menſen*] *ſmaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u ſpreeken, om mynent wille.*

Verblyd en verheugd [*u,*] *want uw loon* [*is*] *groot in de heemelen: want alzoo hebben zy vervolgd de Propheeten, die voor u* [*geweeſt zyn.*]

Lu-

LUCAS XIII. vers 34.

Jeruzalem, Jeruzalem, gy die de Propheeten doodet, en steenigd die tot u gezonden zyn, hoe menigmaal hebbe ik uwe kinderen willen by een vergaderen, gelykerwys een henne haare kiekens onder de vleugelen [vergaderd,] en gy lieden hebt niet gewild?

JOAN: XII. vers. 25.

Die zyn leeven lief heeft, zal het zelve verliezen: en die zyn leeven haat in deeze weereld, zal het zelve bewaaren tot het eeuwige leeven.

En Kapittel XV. vers 18 en 19.

Indien u de weereld haat, zoo weet dat zy my eer dan u gehaat heeft.

Indien gy van de weereld waart, zoo zoude de weereld het haare lief hebben: dog om dat gy van de weereld niet zyt, maar ik u uit de weereld hebbe uitverkooren, daarom haat u de weereld.

OPENB: XI. vers 8.

En haare doode lighaamen [zullen liggen] op de straate der groote stad, die geestelyk genaamt word Sodoma en Egiptus, alwaar ook onze Heere gekruist is.

LVI.

De Nodige Wapenrusting.

Maar wy die des daags zyn, laat ons nuggeren zyn, aangedaan hebbende de Borstwapen des geloofs, en der liefde, en [*tot*] *een Helm, de hoope der Zaligheid.* 1 Thess: V. v. 8.

Op

Op Figuur LVI.

De vyand ziet met nydige oogen,
Wanneer de Chriſtelyke held,
Met alle deugden aangetoogen,
Zig in de Wapenruſting ſteld.

Het Weerelds Ryk is weinig waard,
Gehaald ten ſwaarden en ten vuure;
Maar 't geeſtelyke helden ſwaard,
Behaald een Ryk van eeuwig duuren.

Zyt op uwe Hoede.

Weeſt vry omzigtig in uw gangen,
Men zoekt u tot een ſlaaf te vangen.

Dus moet de ondeugd op den loop,
Voor 't ſchrikken van geloov en hoop.

Laat and'ren ſtryden op der aarde,
En om den weereldlyken ſtaat;

Een

Een koningryk van laage waarde,

Wyl 't zyn beheerſcher haaſt ontgaat.

Wy houden ons van zulks ter zyden,

En vegten niet om 't aardſe ſlyk,

Maar willen om den Heemel ſtryden,

Dat onbeweeg'lyk koningryk.

Ps: CXLII. vers 3-6.

Ik ſtortte myne klagte uit voor zyn aangezigte: ik gaf te kennen voor zyn aangezigte myne benauwdheid.

Als myn geeſt in my overſtelpt was, zoo hebt Gy myn pad gekend: zy hebben my eenen ſtrik verborgen op den weg dien ik gaan zoude.

Ik zag uit ter regterhand, en ziet zoo was daar niemant, die my kende, daar was geen ontvlieden voor my: niemant zorgde voor myne ziele.

Tot u riep ik, ô HEERE: ik zeide, gy zyt myne toevlugt, myn deel in 't land der leevendigen.

Ps: CXXIV. vers 6-8.

De HEERE zy geloovd, die ons in haare tanden niet heeft overgegeeven tot eenen roof.

On-

Onze ziele is ontkomen als een vogel, uit den ſtrik der vogelvangers; de ſtrik is gebroken, en wy zyn ontkomen.

Onze hulpe is in den naame des HEEREN, die heemel en aarde gemaakt heeft.

SPREUK: XIV. vers 27.

De vreeze des HEEREN is eene ſprinkader des leevens, om af te wyken van de ſtrikken des doods.

MATTH: XI. vers 12.

En van de dagen Joannes des Doopers tot nu toe, word het koningryk der heemelen geweld aangedaan, en de geweldigers neemen het zelve met geweld.

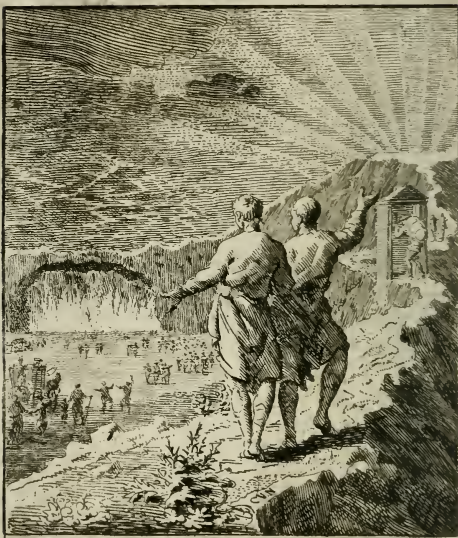
1 PETR: I. vers 14 en 15.

Als gehoorzaame kinderen, en word niet gelykvormig den begeerlykheden, die te vooren in uwe onwetenheid waaren.

Maar gelyk Hy die u geroepen heeft heilig is, [zoo] word ook gy zelve heilig in al [uwen] wandel.

LVII.

Wat is 't Aardſe?

HEERE, maak my uwe wegen bekend; leer my uwe paden. Pſ: XXV. v. 4.

Op

Op Figuur LVII.

Weg weereld met uw ydelheid,
Wel waardig om te haaten;
Gy hebt ons lang genoeg verleid,
Wy willen u verlaaten.
God bied ons beter weereld aan,
Dat moet men niet verzuimen;
Al is 't voor eerſt een ſmalle baan,
Aan 't endje zal 't wel ruimen.
Kom broeders gaan wy hand aan hand,
Wat zou ons 't aardſe luſten?
In 't allerſchoonſte Vaderland,
Daar zal men eeuwig ruſten.

Dit Spoor op.

Klop aan, klop aan, hier moet gy weezen,
ô Pelgrims! met uw laſtig pak;
Baard u deez' gang wat ongemak,
Zyn eind' zal u met ruſt geneezen.

Al vald de weg wat hoog en ſteil,
Men doet het om een Eeuwig heil.

't Is (Broeders) hier geen tyd van ruſten;
Te vroege ruſt ſleept onruſt agter aan;
Het voortgaan moet ons nog wat luſten,
Tot dat de weg is veilig afgedaan.

Laat los, laat los, ô Hels geſpuis,
Wy willen met geweld naar Huis.

Gaat maar voort.

Geen helſe magt kan ons beletten,
De Pelgrimagie voort te zetten.

Keer af.

Nu Pelgrim voort, niet langer gaapen,
Na ſcherpe liſt en ſchoonen ſchyn;
Voor by gaan is een heilzaam wapen,
Veraf is goed voor kwaad fenyn. *Hier*

Hier voorby.

De breede weg, dien gy hier ziet,
Geeft korte vreugd, en lang verdriet.

Hoe Onbedagt!

Al gaat het spoedig na de Hel,
Nog gaat het aards gezindheid wel;
Zy keerd haar oog van 't laatste ende,
En agter komt 'er wat 'er kom';
Zy gaat haar gang en ziet niet om,
Maar naderd vrolyk tot elende.

Ps: XXV. vers 8-10.

De HEERE is goed en regt: daarom zal hy de zondaars onderwyzen in den weg. Hy zal de zagtmoedige leiden in 't regt; en Hy zal de zagtmoedige zynen weg leeren. Alle paden des HEEREN zyn goedertierenheid, en waarheid; den geenen, die zyn verbond en zyne getuigenissen bewaaren.

Spreuk: XV. vers 24.

De weg des leevens is den verstandigen na boven; op dat hy afwyke van de helle beneeden.

LVIII.

De Boete.

Want de droefheid na God werkt eene onberouwelyke bekeering tot zaligheid: maar de droefheid der weereld werkt den dood. 2 Cor. VII. vers 10.

Op Figuur LVIII.

Buk neder, door de Poort van boete,
Al die de Pelgrims weg aanvaard;
Met goed geloov, en hoop gepaard,
Die zullen u den weg verzoeten.

Gy hebt geen nood.

Maar voort, maar voort, hy zal niet vallen
Die u zoo zeer vervaarlyk dreigd;
De Hand die gy ter hoede krygd,
Voerd nog de ſterkſte magt van allen.

MATTH: V. vers 4.

Zalig [*zyn*] *die treuren: want zy zullen vertrooſt worden.*

MARC: I. vers 15.

De tyd is vervuld, en het Koningryke Gods naby gekomen: bekeerd u en geloovd het Euangelium.

LIX.

Weest de Minste.

Hovaardigheid is voor de verbrekinge; en hoogheid des geestes voor den val.

Het is beter nederig van geeste te zyn, met de zagtmoedigen; dan roof te deelen met de hovaardigen. Spreuk: XVI. v. 18 en 19.

Op

Op Figuur LIX.

Wil grootsheid uit uw weg niet wyken;
Ootmoedig zyn, by lang geduld,
Gaat met de overwinning ſtryken,
En word met vreede en ruſt vervuld.

SPREUK: XV. vers 33.

De vreeze des HEEREN is de tugt der wysheid: en de nederigheid [gaat] voor de eere.

JACOB: IV. vers 6.

God wederſtaat de hovaardigen, maar den nederigen geeft hy genade.

1 PETR: IV. vers 14 en 15.

Indien gy geſmaadigd word om den naame van Chriſtus, zoo zyt gy zalig: want de geeſt der heerlykheid en [de Geeſt] Gods ruſt op u: wat haar aangaat, hy word wel gelasterd, maar wat u aangaat, hy word verheerlykt.

Dog dat niemant van u lyde als een doodſlaager, of dief, of kwaaddoender, ofte als een die hem met eens anders doen bemoeid.

LX.

Wat is 'er aan?

Indien 't mogelyk is, zoo veel in u is, houd vreede met alle menſen.

Wreekt u zelven niet beminden: maar geeſt den toorne plaatze. Want daar is geſchreeven, My [komt] de wraake [toe:] ik zal 't vergelden, zegt de Heere. Rom: XII. v. 18 en 19. *Op*

Op *Figuur* LX.

Laat gaan de mantel, 't kan niet ſchaaden;
Voldoet des wyzen Meeſters raad:
Hy word met Heemels goed belaaden,
Die 't aardſe door de deugd verlaat.

MATTH: V. vers 40 en 41.

En zoo iemand met u regten wil, en uwen rok neemen, laat hem ook den mantel. En zoo wie u zal dwingen een myle te gaan, gaat met hem twee [mylen.]

HEBR: X. vers 34.

Want gy hebt over myne banden medelyden gehad, en de roovinge uwer goederen met blydſchap aangenomen, weetende dat gy hebt in u zelven een beter en blyvend goed in de heemelen.

Geen koper ſchild nog ſtaalen ſwaard
Zou deezen Vyand doen vertzaagen;
Maar trouw geloov, met deugd gepaard,
Kan hem ontmoeten en verjaagen.

JACOB: IV. vers 7.

Zoo onderwerpt u dan Gode: wederſtaat den duivel, en hy zal van u vlieden.

1 PETR: V. vers 8.

Zyt nugteren, [en] waakt: want uw tegenparty de duivel gaat om als een brieſchende leeuw, zoekende wien hy zoude mogen verſlinden.

Niet Moedeloos.

Wat moet een Pelgrim al paſſeeren,
Door 't wilde, woeſte en vreemde land;
Maar houd hy zig aan Godes hand,
Zoo kan 't zyn vroome ziel niet deeren.

Ps: CXVI. vers 3 en 4.

De banden des doods hadden my omvangen, en de angſten der helle hadden my getroffen: ik vond benauwdheid en droeffeniſſe.
Maar ik riep den naam des HEEREN aan, [zeggende,] *ach HEERE, bevryd myne ziele.*

Ps.

Ps: XXIII. vers 4.

Al ging ik ook in een dal der ſchaduwe des doods, ik zou geen kwaad vreezen, want gy zyt met my; uw ſtok, en uw ſtaf, die vertrooſten my.

Het zal wel gaan.

Al gaat het water aan de lippen,
Het mag den vroomen tog geen kwaad;
Hy zal 't gevaar en 't kwaad ontglippen,
Die op den grond der vroomheid ſtaat.

Ps: LXIX. vers 16.

Laat my de watervloed niet overſtroomen, en laat de diepte my niet verſlinden: nog laat de put zynen mond over my niet toeſluiten.

Ps: XCIII. vers 3 en 4.

De rivieren verheffen, ô HEERE, de rivieren verheffen haar bruiſen: de rivieren verheffen haare aanſtootinge:

[Dog] de HEERE in der hoogte is geweldiger, dan het bruiſen van groote wateren, [dan] de geweldige baaren der zee.

LXI.

Het naderd.

Maar Jeruzalem dat boven is, dat is vry, welk is onzer aller moeder. Gal: IV. v. 26.

Op

Op Figuur LXI.

Wy zien Jeruzalem van veere,
Door middel van Geloov en Hoop,
Die ſchoone ſtad van ons begeeren,
En 't hooge doel van onzen loop.
ô Pelgrims na de ſtad van vreede;
De vlugge tyd maakt wyde treeden.
Jeruzalem, ô ſchoone Bruid!
Hoe gaat myn herte tot u uit.

Eindling en ten Laatſte.

Die zig de Reis had voor genomen,
Is na veel treeden voord en voord,
Ten laaſten aan het eind gekomen,
Ter plaats van ruſt, daar hy behoord.

Het eind goed, al goed.

Gy vreemdelingen op der aarde,
Die uwe Pelgrimagie doet,

Na

Na eene ſtad van hooge waarde,

Een ſtad vervuld met Eeuwig goed;

Getrooſt u 't ſwerven en vermoeijen,

Uw vreede en ruſt zal eind'loos bloeijen,

HEBR: XI. vers. 9 en 10.

Door 't geloove is hy een inwoonder geweeſt in het land der beloften, als in een vreemd [land,] en heeft in tabernakelen gewoond met Izaäk en Jacob, die mede erfgenaamen waaren derzelver belofte.

Want hy verwagtte de ſtad die fondamenten heeft, welker konſtenaar en bouwmeeſter God is.

En vers 13-16.

Deeze alle zyn in 't geloove geſtorven, de beloften niet verkreegen hebbende, maar hebben dezelve van verre gezien, en geloovd, en ombelſt; en hebben beleeden dat zy gaſten en vreemdelingen op der aarde waren.

Want die zulke dingen zeggen, betoonen klaarlyk dat zy een vaderland zoeken.

En indien zy dies [vaderlands] gedagt hadden van waar zy uitgegaan waren, zy zouden tyd gehad hebben om weder te keeren:

Maar

Maar nu zyn zy begeerig na een beter, dat is na het Heemelſe; daarom ſchaamd hem God haarer niet, om haar God genaamd te worden: want hy hadde haar een ſtad bereid.

En Kapittel XII. vers 22.

Maar gy zyt gekomen tot den berg Sion, en de ſtad des leevendigen Gods, tot het heemelſe Jeruzalem, en de veele duizenden der Engelen.

OPENB: XXI. vers 1-4.

En ik zag een nieuwen heemel, en eene nieuwe aarde. Want de eerſte heemel, en de eerſte aarde was voorbygegaan, en de zee was niet meer.

En ik Joannes zag de heilige ſtad, het nieuwe Jeruzalem, nederdaalende van God uit den Heemel, toebereid als eene bruid, die haaren manne vercierd is.

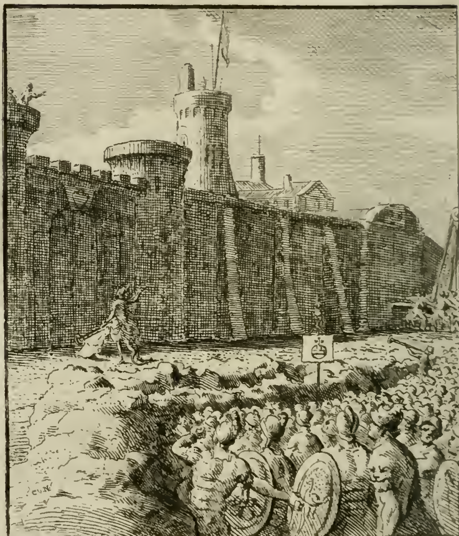
En ik hoorde eene grooote ſtemme uit den heemel, zeggende, ziet de tabernakel Gods is by de menſen, en hy zal by haar woonen, en zy zullen zyn volk zyn, en God zelve zal by haar, en haar God zyn.

En God zal alle traanen van haare oogen afwiſſen, en de dood zal niet meer zyn: nog rouwe, nog gekryt, nog moeite zal'er meer zyn: want de eerſte dingen zyn weggegaan.

De

LXII.

De Belegering des Herten.

Als de wysheid in uw herte zal gekomen zyn, en de weetenschap voor uwe ziele zal lieflyk zyn;

Zoo zal de bedagtzaamheid over u de wagt houden, de verstandigheid zal u behoeden. Spreuk: II. v. 10 en 11.

Op Figuur LXII.

Vleid u der ſlangen liſt aan 't oor,
Sluit toe de poort, geef geen gehoor.

De geeſt-ſtad, daar verraad in legt,
Word de overgaaf ſteets aangezegd:
Maar hy, die komt met zoet beleezen,
Voor de ooren van des herten deur,
Word door den wyzen gouverneur;
Ook dag aan dag weer afgeweezen.

SPREUK: IV. vers 23.

Behoed u herte boven al dat te bewaaren is; want daar uit zyn de uitgangen des leevens.

Het leger aller ydelheid,
Dat voor de ſtad des herten leid,
Om die tot zyn bezit te winnen,
Breekt, onder vrolykheids trompet,

Met

Met zynen ſtormbok aan gezet,
  Ter poorte veeler ooren binnen.

'tZy dat men vleije of dat men dryg',
Wy dienen niet in 's weerelds kryg,
  Om min dan niet daar af te draagen;
Maar leggen 't aan op beter buit,
En keeren eenen vyand uit,
  Die 't Eeuwig heil ons zoekt te ontjaagen.

Ps: XVIII. vers 33-35.

Het is God, die my met kragt omgord; en hy heeft mynen weg volkomen gemaakt.

Hy maakt myne voeten gelyk als der binden, en Hy ſteld my op myne hoogten.

Hy leerd myne handen ten ſtryde, zoo dat een ſtaalen boog met myne armen verbroken is.

1 Kor: XVI vers 13.

Waakt, ſtaat in het geloov, houd u man lyk, zyt ſterk.

Eph:

EPH: VI. vers 10-17.

Voorders myne Broeders, word kragtig in den Heere, en in de ſterkte zyner magt.

Doet aan de geheele wapenruſtinge Gods, op dat gy kond ſtaan tegen de liſtige omleidingen des duivels.

Want wy hebben den ſtryd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de magten, tegen de geweldhebbers der weereld, der duiſterniſſe deezer Eeuwe, tegen de geeſtelyke boosheden in de lugt.

Daarom neemt aan de geheele wapenruſtinge Gods, op dat gy kund wederſtaan in den boozen dag, en alles verrigt hebbende, ſtaande blyven.

Staat dan, uwe lenden omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende de borſtwapen der geregtigheid.

En de voeten geſchoeid hebbende met bereidheid des Euangeliums des vredes.

Boven al aangenomen hebbende den ſchild des geloofs, met welken gy alle de vuurige pylen des boozen zult kunnen uitbluſſen.

En neemt den helm der zaligheid en het zwaard des Geeſtes, het welk is Gods woord.

LXIII.

Breed na 't Smal.

De baane der opregten is van het kwaad af te wyken: hy behoed zyne ziele, die zynen weg bewaard. Spreuk: XVI. v. 17.

Op

Op Figuu LXIII.

De Heilzugt, aan geloovens hand,
Word op haar voorgenomen wegen,
Van Vlees en Weereld aangerand,
Op dat het Heil niet werd verkreegen;
Maar Wysberaad acht hen als niet,
Om 't goed dat hy van verre ziet.

4 Boek ESDRA Cap: VII. vers 6-9.

Eene ſtad is gebouwd en gelegen in een vlak veld: en is vol van allerleie goederen.

De ingang is enge, en op eene ſteilte gelegen, alzoo dat 'er ter Rechter zyden vuur is, en ter Linker zyde een diep water:

Tuſſen die nu is alleen een ſmal Pad geleid; namelyk tuſſen 't vuur en 't water, alzoo dat op het pad niet meer dan een mens teffens gaan kan.

Indien nu deeze ſtad iemand tot eene Erve gegeeven wierde, en hy nooit het voorgeſtelde gevaar zoude doorgaan, hoe zal hy zyne Erve verkrygen?

De Helper is getrouw.

De Hoogſte geeve ons kragt en moed,
Op dat wy nimmermeer vertſaagen,
Voor Goliäd in vlees en bloed,
Die ons ſtoutmoedig uit komt daagen;
Maar dat zyn hoogmoed voor ons vall',
In 't ſtrydperk van dit weerelds dal.

1 Sam: XVII. vers 37.

V*oorder zeide David, de HEERE, die my van de hand des Leeuws gered heeft, en uit de hand des Beirs, die zal my redden uit de hand dezes Philiſtyns; doe zeide Saul tot David, gaat henen, en de HEERE zy met u.*

Ps: CXVIII. vers 6 en 7.

De HEERE is by my, ik zal niet vreezen, wat zal my een menſe doen?

De HEERE is by my onder de geenen die my helpen: daarom zal ik [mynen luſt] zien aan de geenen die my haaten.

Matth:

MATTH: X. vers 17-20.

Wagt u voor de menſen: want zy zullen u overleveren in de Raadsvergaderingen, en in haare Synagogen zullen ze u geeſelen.

En gy zult ook voor Stadhouders en Koningen geleid worden, om mynent wil, haar en den Heidenen ter getuigeniſſe.

Dog wanneer zy u overleveren, zoo zult gy niet bezorgd zyn, hoe of wat gy ſpreeken zult. Want het zal u in dezelve uure gegeeven worden, wat gy ſpreeken zult.

Want gy zyt niet die ſpreekt, maar ['t is] de Geeſt des Vaders die in u ſpreekt.

LUKAS XXII. vers 29.

Ik verordineere u het Koningryk, gelykerwys myn Vader my [dat] verordineerd heeft.

2 TIMOTH: III. vers 12.

En ook allen die Godzaliglyk willen leeven in Chriſtus Jezus, die zullen vervolgd worden.

LXIV.

De Vergenoegzaamheid.

Gy zult niet Stelen. Exod: XX. v. 15.

Op

Op *Figuur* LXIV.

Wie Vergenoegzaamheid kan leeren,
Op waare Vreeze Gods gegrond,
Schuild voor den Pyl van 't vals begeeren,
Op dat zyn ziel niet word gewond.

Die zig dus geeft op avontuur,
Heeft zyne dingen veel te duur;
De grove dievery is fchande,
Dog elk geeve acht op fynder graad;
Het Oog dat over alles gaat,
Dat ziet zeer nauw op ieders handen.

ROM: XIII. vers. 9.

Want dit, gy zult geen overfpel doen, gy zult niet dooden, gy zult niet ftelen, gy zult geen valfe getuigeniffe geeven, gy zult niet begeeren, en zoo daar eenig ander gebod is, word in dit woord als in eene hoofdfomme begreepen. [*namelyk*] *in dit, gy zult uwen naaften liefhebben, gelyk u zelven.*

LXV.

De Zagtmoedigheid.

Zalig zyn de Zagtmoedigen: want zy zullen het Aardryk beërven. Matt: V. vs. 5.

Op

Op Figuur LXV.

Zagtmoedigheid, ô helden zwaard!
Dat korte dolheid kan verdryven,
En ons voor broeder-moord bewaard,
Gy moet ons wapen zyn en blyven.

De mens, die anders 't leeven ſpaard,
In Woede en Razerny ontſtooken,
Loopt tegen Bus en Spies en Zwaard,
Daar Lyf en Leeven word verbroken;
Maar om het Loon der Zaligheid,
En voor den allerhoogſten Koning,
Is hy ſlaphertig tot den ſtryd,
En dekt zig toe met veel verſchooning.

1 JOAN: III. vers 11 en 12.

Want dit is de verkondinge, die gy van den beginne geboord bebt, dat wy malkanderen zouden lief bebben.

Niet gelyk Cain [die] uit den boozen was, en zynen broeder dood ſloeg. En om wat oorzaake ſloeg hy bem dood? Om dat zyne werken boos waaren, en zyns broeders, regtvaardig.

LXVI.

Het Gerigte.

Gy zult geen andere Goden voor myn aangezigte hebben. Exod: XX. v. 3.

Op

Op Figuur LXVI.

Die hier dus voor 't gerigte ſtaat,
Is Gierigheid en Eigebaat,
Een Bondgenoot der grove zonden.
Hy deed zyn Evennaaſten niet
Gelyk hy wil dat hem geſchied;
Des ſtaat hy ook ter ſtraf gebonden.

Het leelyk Monſter 't geen gy ziet,
Dat Zeven hoofd'ge zonden hiet,
Verklaagd van 't Overtuigd geweeten,
Staat voor de Regtbank van het hert;
Op dat het daar veroordeeld werd,
En uit des Leevens regt verſmeeten.

Dus ſpoort de Vlyt in 's Herten Stad,
Waar al 't gebroed der zonden loopen,
Op dat beraad haar vang en vat
Ter plaats daar zy was ingeſloopen.

Dit

Dit Monſter wil de zonde zyn,
Gemaskerd met een ſchoonen ſchyn;
Maar die haar wel te regt bezagen,
Beſtaan haar op de vlugt te jaagen.

1 Kor: XI. vers 32.

Maar als wy geoordeeld worden, zoo worden wy van den Heere getugtigd, op dat wy met de weereld niet zouden veroordeeld worden.

1 Joan: I. vers 8-10.

Indien wy zeggen dat wy geen zonden hebben, zoo verleiden wy ons zelven, en de waarheid is in ons niet.

Indien wy onze zonden belyden, Hy is getrouw en regtvaardig, dat Hy ons de zonden vergeeve, en ons reinige van alle ongeregtigheid.

Indien wy zeggen dat wy niet gezondigd hebben, zoo maaken wy Hem tot een leugenaar, en zyn woord is niet in ons.

1 JOAN: II. vers 1.

Myne kinderkens, ik ſchryve u deeze dingen, op dat gy niet zondiget, indien iemant gezondigt heeft wy hebben eenen voorſpraak by den Vader, Jezus Chriſtus den rechtvaardigen.

En Kapittel III. vers 8.

Die de zonde doet is uit den duivel: want de duivel zondigt van den beginne. Hier toe is de Sone Gods geopenbaard, op dat hy de werken des duivels verbreeken zoude.

Na Regt en Reden.

De Oude Mens, der zonden knegt,
Aan Satans keten vaſt gehegt,
Van 't Zedige gemoed mispreezen,
Dat regt op zyne Leden ſtaat,
Word voor den Stoel van wys beraad
Als een Misdaadige verwezen.

Begeerte tot Goud.

Die Goud zoekt meer dan God, met een begeerig zugten,
Maaid Rook en Smook voor Vrugten.

Wat

Wat word'er al met vlyt gewroed
Om een gedeelte Weerelds goed,
  Dat tog den Worm niet kan vernoegen;
Al viel hem door 't Geluk ten deel
De gantſe Weereld in 't geheel;
  Dies moet men om wat anders ploegen.

By Beelden-dienſt word ook geteld
De Gierigheid en zugt tot Geld;
  Voor 't Heiligdom zo boos en ſnoode!
Dat dan het Chriſtelyk gemoed,
Zig voor het Heidendom behoed,
  Van deeze en and're vreemde Goden.

Matth: VI. vers. 19-21.

Vergaderd u geen ſchatten op de aarde, daarze de motte en roeſt verderft, en daar de dieven doorgraaven en ſtelen.

Maar vergaderd u ſchatten in den Heemel, daarze nog motte nog roeſt verderft, en daar de dieven niet doorgraaven, nog ſtelen.

Want

Want waar uw ſchat is, daar zal ook uw herte zyn.

En Kapittel XVI. vers 26.

Want wat batet een menſe zoo hy de geheele weereld gewind, en lyd ſchade zyner ziele? ofte wat zal een menſe geeven, tot losſinge van zyne ziele.

ô Waarheid, Edele kleinood!
Die Valsheid uit het hert verſtoot,
  Dat booze en ſnoode kind der helle;
Wie u bezit in zyn gemoed,
Beklimt een ſtoel van Eeuwig goed;
  Maar Leugen word ter Voetſchabelle.

EXOD: XX. vers 16.

Gy zult geen valſe getuigeniſſe ſpreeken tegen uwen naaſten.

Wanneer men voor een Koning ſtaat,
Houd overleg gewigt en maat,
  Om zynen naam, naar eis, te eeren:

Be-

Bedenk dan Mens, hoe gy altyd,

Onwankbaar tegenwoordig zyt,

Voor d' Allerhoogften Heer der Heeren.

Exod: XX. vers 7.

Gy zult den naam des HEEREN uwes Gods niet ydelyk gebruiken: want de HEERE zal niet onfchuldig houden, die zynen naam ydelyk gebruikt.

ô Ruft, ô Eeuw'ge Ziele Ruft!

Hoe is het afgefloovde leven,

Op uwe zoetigheid beluft,

Wyl gy volkomen Ruft zult geeven.

Exod: XX. vers 8.

Gedenk des Zabbathdags, dat gy dien heiligd.

Jesa: LVII. vers 2.

De regtvaardige zal ingaan [in] de vrede: zy zullen ruften op haare flaapfteden, een iegelyk die in zyne opregtheid gewandeld heeft.

Je-

JESA: LVII. vers 20 en 21.

Dog de Godloozen zyn als eene voortgedrevene zee! want die kan niet ruſten, en haare wateren werpen ſlyk en modder op.

De Godloozen, zeid myn God, hebben geen vrede.

JEREM: VI. vers 16.

Zoo zeid de HEERE! ſtaat op de wegen, en ziet toe, en vraagt na de oude paden, waar tog de goede weg zy, en wandelt daar in, zoo zult gy ruſte vinden voor uwe ziele.

HEBR: IV. vers 8-11.

Indien Jezus haar in de ruſt gebragt hadde; zoo hadde hy daar na niet geſproken van een anderen dag.

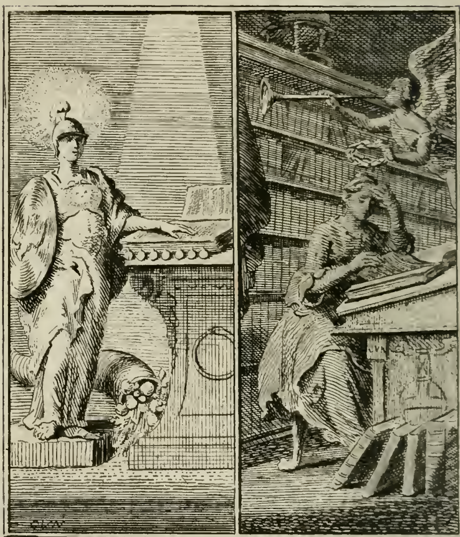
Daar blyft dan eene ruſt over voor 't volk Gods.

Want die ingegaan is in zyne ruſt, die heeft zelve ook van zyne werken geruſt, gelyk God van de zyne.

Laat ons dan ons benaarſtigen om in die ruſt in te gaan: op dat niet iemand in dat zelve exempel der ongeloovigheid valle.

LXVII.

De Heemelſe en Weereldſe wysheid.

Maar de Wysheid die van boven is, die is ten eerſten zuiver, daar na vreedzaam, beſcheiden, gezeggelyk, vol van barmhertigheid en van goede vrugten, niet partydelyk oordeelende en ongeveinſt. Jacob: III. v. 17. *Op*

Op Figuur LXVII.

De Wysheid ſchift van 't al en veel,
Het Eenig, Eeuwig beſte deel,
Op dat z'er eind'loos wel afvaare;
Maar al wat anders wysheid hiet,
Dat is de regte wysheid niet;
Dit zal zig eind'ling openbaaren.

MATTH: XI. vers 25 en 26.

In dien zelven tyd antwoordde Jezus en zeide, ik danke u Vader, Heere des heemels en der aarde, dat gy deeze dingen voor den wyzen en verſtandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard.

Ja Vader, want alzoo is geweeſt het welbehagen voor u.

Boek der WYSH: VII. vers 24.

Want de wysheid is beweeglyker dan alle beweeginge; en vaard door, en gaat door alle dingen, van wegen haare reinigheid.

Hoe geleerder, hoe verkeerder.

De wysheid, daar de roem van zeid,
Hoe ſchoon zy glinſterd op der aarde,
Die 't leeven niet tot God geleid,
Is kinderſpel van geender waarde.

JESA, XXIX. vers 14.

Daarom, ziet ik zal voorts wonderlyk handelen met dit volk, wonderlyk en wonderbaarlyk: want de wysheid zyner wyzen zal vergaan, en het verſtand zyner verſtandigen zal zig verbergen.

1 KOR: III. vers 18-20.

Niemand bedriege hem zelven: zoo iemant onder u dunkt dat hy wys is in deeze weereld, die worde dwaas, op dat hy wys mag worden.

Want de wysheid deezer weereld is dwaasheid by God, want daar is geſchreeven, hy vat de wyzen in haare argliſtigheid.

En wederom, de Heere kend de overleggingen der wyzen, datze ydel zyn.

1 KOR:

1 KOR: II. vers 4-7.

En myne reden, en myne prediking was niet in woorden der menſelyke wysheid, maar in betooning des geeſtes en der kragt.

Op dat uw geloof niet zoude zyn in wysheid der menſen, maar in de kragt Gods.

En wy ſpreeken wysheid onder de volmaakten: Dog eene wysheid niet deezer weereld, nog der Overſten deezer weereld, die te niet worden:

Maar wy ſpreeken de wysheid Gods [beſtaande] in verborgendheid, die bedekt was, welke God te vooren verordineerd heeft tot onze heerlykheid, eer de weereld was.

En Kapittel XIII. vers 9-11.

Wy kennen ten deele, en wy propheteeren ten deele.

Dog wanneer het volmaakte zal gekomen zyn, dan zal het geen dat ten deele is, te niet gedaan worden.

Toen ik een kind was, ſprak ik als een kind, was ik gezind als een kind, overleide ik als een kind: maar wanneer ik een man geworden ben, zoo heb ik te niet gedaan het geen eens kinds was.

Want wy zien nu door een ſpiegel in eene duiſtere rede, maar als dan [zullen wy zien] aangezigt tot aangezigt: nu ken ik ten deele, maar als dan zal ik kennen, gelyk ook ik gekend ben.

LXVIII.

Het heemelſe voor 't aardſe.

Jezus antwoordde en zeide tot hem, zoo iemant my lief heeft, die zal myn woord bewaaren: en myn Vader zal hem lief hebben en wy zullen tot hem komen en zullen wooninge by hem maken. Joan: XIV. v. 23. Op

Op Figuur LXVIII.

De arm, die 't hert den Heere opdraagd,
Word kragtig door geloov en hoope
Gesteund, en heilzaam onderschraagd;
Tot dat haar tyd is weggeloopen,
Met alles wat de voet verstiet;
Maar heemels goed ontdraagt hy niet.

Maak plaats.

Weg weereld met uw slange list,
Van 't edele geloof vertreeden;
Gy hoord niet in der zielen kist.
Leg uit het herte daar beneden,
Op dat 'er plaats en ruimte zy,
Vòor hem die 't huis des levens bouwde;
Of anders gaat zyn gunst voorby,
Van by u zyn verblyf te houden.

Verheeven.

Wy zien den Zaal'gen Heemel open,
Hoe wel niet met een fchouwend oog,
Maar door 't geloof en in de hoope,
Tot dat de geeft het lyf ontvloog.
ô! Zaal'ge heemel hoog van waarde,
Wat is hy wys en welgezind,
Die u, voor deeze fnoode aarde,
Omhelfd, en hertelyk bemind.

EPH: IV. vers 21-24.

Indien gy maar hem gehoord hebt, en door hem geleerd zyt, gelyk de waarheid in Jezus is:

[*Te weeten*] *dat gy zoud afleggen, aangaande de voorige wandelingen, den ouden mens, die verdorven word door de begeerlykheid der verleidinge:*

En dat gy zoud vernieuwd worden in den geeft uwes gemoeds,

En den nieuwen mens aandoen, die na God gefchapen is in waare regtvaardigheid en heiligheid.

PHI-

PHILIP: IV. vers 19 en 20.

Dog myn God zal na zynen rykdom vervullen alle uwe nooddruft, in heerlykheid, door Christus Jezus.
Onzen God nu en Vader zy de heerlykheid in alle Eeuwigheid. Amen.

COLSS: III. vers 1-3.

Indien gy dan met Christus opgewekt zyt, zoo zoekt de dingen die boven zyn, daar Christus is zittende aan de regter [hand] Gods.
Bedenkt de dingen die boven zyn, niet die op de aarde zyn.
Want gy zyt gestorven, en uw leeven is met Christus verborgen in Gode.

Want een iegelyk die bid die ontvangt.

Die 't vaste goed der Eeuwigheid,
Van d'Allerhoogsten wil begeeren,
Moet de ydelheden deezer tyd,
Die haast vergaan, den rug toe keeren.

Biddet en u zal gegeeven worden.

Wat is het voordeel groot en ſchoon,
Dat elk, hoe klein en hoe geringe,
Mag nad'ren tot den hoogſten troon,
En bidden om de grootſte dingen.
ô Mensdom, dat de weereld vleid,
Die u na wens niet mag gebeuren,
Keerd u ter zalige Eeuwigheid!
Die u verwagt met open deuren.

De Bybel is waardig en dierbaar.

Wie dit Juweel in handen heeft,
Een licht der menſelyke zinnen,
Zie dat hy na zyn voorſchrift leefd,
Om 't groot beloofde heil te winnen.
Vertree de weereld met den voet,
Verzel u met geloof en hoope,

Tot

Tot onderſteuning van 't gemoed,
Op dat de zugt ten Heemel loope;
Of anders neemt de ſpyt een pyn.
Wyl in het menſelyke leeven,
Van hem een hooger eis zal zyn,
Dien meer dan and'ren is gegeeven.

Josua I. vers 8.

Dat het boek deezer Wet niet wyke van uwen monde, maar overleg het dag en nagt, op dat gy waarneemt te doen, na alles dat daar in geſchreeven is: want als dan zult gy uwe wegen voorſpoedig maaken, en als dan zult gy verſtandelyk handelen.

Colos: III. vers 16.

Het woord van Chriſtus woone ryklyk in u in alle wysheid.

1 Tim: IV. vers 13.

Houd aan in 't lezen.

LXIX.

De ziele zugt na haaren Oorſprong.

Myne ziele kleeft aan het ſtof: maak my leevendig na uw woord. Ps: CXIX. v. 25.

Op Figuur LXIX.

De arme mens, in 't land van deezen tyd
geboorcn,
Na lang, nu uit den droom der zonden op-
gewekt,
Ziet om zig heen, en vind hoe dat hy is
verlooren,
Als van zyn Oorſprong, die zyn leeven na
zig trekt.
Hy zugt na 't vaderland, en heeſt het hert
verheeven,
Van hier na boven, door de weereldſe
woeſtyn,
Om, over berg en dal, zig op de been te
geeven,
Met uitgeſtrekten hals om eenmaal t' huis
te zyn.
Hy zeid vaar wel aan de aarde en allen aards-
gezinden;
En word een Vreemd'ling die in Pelgrima-
gie gaat;
Om 't nieuw Jeruzalem gelukkiglyk te vin-
den,

Een

Een ſtad, die 't waardig is, dat hy de wee-
reld haat.

Hy wil geen naſleep, of een pak van laſten
draagen,
Bouwd, in het vreemde land, geen vaſt nog
ſchoon paleis;
Maar vry en vrank van 't jok der yd'le laſt
ontſlaagen,
Houd zyn beſtier en doen, gelyk een man
op reis.

ô Wyze man! hoe wel hebt gy het voorge-
nomen!
Daar de ander al zyn tyd verſpild in 't vreem-
de land,
Mogt gy den weg des tyds, zoo zalig over-
komen,
En zetten uw geluk voor Eeuwig in een ſtand.

Ontmoet hy dan in 't veld een Wand'laar zoo
geneegen,
Als zyn begeerig hert, zoo gaan ze hand
aan hand,
Gelyk een Broederſchap, en ſpreeken onder-
wegen

Van

Van 't overzalig en gelukkig vaderland.

Hy keerd zyn voeten af, van de algemeene wegen;

En ſlaat de landſtraat van des weerelds togt en trein

Ter zyden af, een weg die anders is geleegen,

Om niet meer als voorheen een doolend ſchaap te zyn.

Ps: XLII. vers 2 en 3.

G*elyk een hart ſchreeuwt na de waterſtroomen; alzoo ſchreeeuwt myne ziel tot u, ô God.*

Myne ziel dorſt na God na den leevendigen God: wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verſchynen?

Ps: CXXII. vers 1.

Ik verblyde my in de geenen die tot my zeggen: wy zullen in het Huis des HEEREN gaan.

Lucas: XV. vers 18.

Ik zal opſtaan en tot mynen Vader gaan.

Eene

LXX.

Eene afgezonderde ziele.

Die zig afzonderd, tragt na wat begeerlyks: hy vermengt zig in alle bestendige wysheid. Spreuk: XVIII. v. 1.

Op

Op Figuur LXX.

Myn God! de zin des boeks, door uwen Geeſt geſchreeven,
Word van de Sekte hier en gints en weer gedreeven,
Geboogen als een riet, bewoogen van den wind;
Elk roept, hy ziet het regt, en egter zyn zy blind.
't Bedenken gaf my raad; ik zou my t' uwaarts keeren,
In ſtille aandagtigheid, om van u zelf te leeren.

Ps: CXLIII. vers 10.

Leer my uw welbehaagen doen, want gy zyt myn God: uw goede Geeſt geleide my in een effen land.

Lucas XVII. vers 20.

En gevraagd zynde van de Phariſeen, wanneer het Koningryke Gods komen zoude, heeſt hy haar geantwoord, en gezegd, het Koningryke Gods komt niet met uiterlyk gelaat.

LXXI.

Op het zien van Jezus.

En doe ik Hem zag, viel ik als dood aan zyne voeten: en Hy leide zyne regterhand op my, zeggende tot my; vreest niet, ik ben de eerste en de laatste. Openb: I. v. 17.

Op

Op Figuur LXXI.

Tot nog toe wandelde ik in duister, zonder licht,
Maar altyd hoopte ik op uw vriend'lyk aangezigt,
ô Jezus, die my hier ten regten tyde ontmoette,
Ik val op aarde in 't stof en kus myns Heeren voeten.

Jezus heilige wonden.

Hier straald de bloed-fontein uit Jezus heil'ge wonden,
En wast de zielen van de onreinigheid der zonden.
Dat haagd alle Eng'len, die, op hoog gedreeven toon,
De Godheid looven, en zyn Goddelyken Zoon.

Val op uw aanzigt, ô schaamel wigt,
In 't aardsse jammerdal gebooren;
In zonden zwaar, in deugden ligt,

Voor lang gevallen in Gods tooren.
ô Wanhoop niet, zie wat 'er daald:
De liefde Gods komt uit den hoogen,
't Is Jezus met Gods liefde omstraald,
De vreede zelf blinkt uit zyne oogen.
Dit 's al uw Heil, nu weest verblyd,
Gy word tot Heerlykheid verheeven;
Val op uw aanzigt, meet geen tyd,
Maar dank en loof uw gantse leeven.

Jezus vonken.

Nu springt myn Hert van vreugd, dus lang nog onbewoogen,
Beschaduwd van een wolk, die 't vergenoegen bluft;
Nu Jezus aangezigt my toe schynd uit den hoogen,
Klaard al dat onweer op, en stelt myn ziel gerust.

Hoog-

HOOGL: V. vers 16.

Zyn geheemelte is enkele zoetigheid, en al wat aan Hem is, is gants begeerlyk: zulk een is myn liefste, ja zulk een is myn vriend, gy dogters van Jeruzalem.

MATTH: V. vers 8.

Zalig [zyn] de reinen van herte: want zy zullen God zien.

JOAN: XX. vers 20.

En dit gezegd hebbende toonde Hy haar zyne handen en [zyne] zyde. De Discipelen dan wierden verblyd, als zy den Heere zagen.

HEBR: IX. vers 27 en 28.

Gelyk het den mense gezet is eenmaal te sterven, en daar na het oordeel:

Alzoo ook Christus, eenmaal geofferd zynde om veeler zonden weg te neemen, zal ten anderen maale zonder zonde gezien worden, van de geenen, die Hem verwagten tot zaligheid.

LXXII.

De bekoorlyke weereld.

Doe my uitgaan uit het net, dat zy voor my verborgen hebben, want gy zyt myne ſterkte. Pſ: XXXI. v. 5.

Op

Op Figuur LXXII.

'T Valt my zoo bange, ach my! befcherm my goedfte Heer,

Voor 's weerelds wellust, van uw vyand uit gezonden:

Toon uw gezigt, op dat zy my de rugge keer.

Het luft my aan uw wil en wet te zyn gebonden.

De klaagende ziel aan de weereld vaft gehegt.

Hoe gaarne was myn ziel ten Heemel in gereezen!

Maar ach! de banden zyn te fterk en al te vaft.

Zoo gy ze niet affnyd, ô onbegreepen Weezen!

(Ik voel my veel te fwak) zoo blyf ik in den laft.

Ps: CVII. vers 13.

Dog roepende tot den HEERE in de benauwdheid die zy hadden; verlofte Hy ze uit haare angften.

Hy voerde ze uit de duifterniffe, en de fchaduwe des doods: en Hy brak haare banden.

LXXIII.

De ſtrikken des Duivels.

Waakt, ſtaat in het geloove, houd u manlyk, zyt ſterk. 1 Kor: XVI. v. 13.

Op Figuur LXXVIII.

De booze erf-vyand wil my vangen in zyn ſtrikken;

Ik vrees zyn dwing'landy, zyn ſtoutheid doet my ſchrikken.

Reik my 't geloofs-zwaart toe, ô Jezus, goede Heer,

Zoo gaa ik dien ſerpent met dapperheid te keer.

Ps: III. vers 8.

S*taa op, HEERE, verlos my, myn God: want gy hebt alle myne vyanden op het kinnebakken geſlagen, de tanden der Godloozen hebt gy verbrooken.*

Ps: VII. vers 2 en 3.

HEERE, myn God, op u vertrouw ik: verlos my van alle myne vervolgers, en red my.
Op dat hy myne ziele niet roove als een Leeuw, verſcheurende, terwyl daar geen verloſſer is.

LXXIV.

Het Kruis en de Smalle weg.

Gaat in door de enge poorte: want wyd is de poorte, en breed is de weg, die tot het verderf leid; en veele zyn'er die door dezelve ingaan. Matth: VII. vers 13.

Op

Op Figuur LXXIV.

Ach ja! 't gevalt my wel, 'k was graag ten heemel binnen:
Maar, al te ſmalle weg, wie kan uw einde winnen;
Wat dieper afgrond zinkt, zoo ſchielyk, by u neer.
Ik vrees, wat zal ik doen? ach help my liefſte Heer.

De waardigheid van 't Kruis.

ô Koning Chriſtus! die van Eeuwigheden blonk!
Dat uwe Heerſchappy aan my de weereld ſchonk,
En dat ik onbeſmet daar over mogt regeeren,
Nog droeg ik liever 't kruis, om uwen dood te eeren.

De *ſmalle Weg.*

ô Ziel, de poort is eng, de weg is ſmal en ſteil,
Die

Die zynen wand'laar leid in 't Eeuwigduurend
heil.

De breede ruime weg, dien gy niet overziet,

Brengt zynen wandelaar, in 't Eeuwige verdriet.

Het Kruis.

Ja Jezus, breng uw ſmaad, uw aangedaane
ſmert,

Uw Kruis, uw Doornekroon, en Geeſels in
myn hert;

Op dat myn aandagt, om uw lyden, altyd
zugte,

Zoo moet alle ydelheid verſtuiven en vervlugten.

Matth: XVI. vers 24.

Doe zeide Jezus tot zyne Diſcipelen, zoo iemand agter my wil komen, die verloogene hem zelven, en neeme zyn Kruis op, en volge my.

Han-

HAND: XIV. vers 22.

Versterkende de zielen der Discipelen, [en] vermaanende dat ze zouden blyven in 't geloove: en dat wy door veele verdrukkingen moeten ingaan in het koningryke Gods.

GAL: VI. vers 14.

Maar het zy verre van my, dat ik zoude roemen anders dan in het Kruis van onzen Heere Jezus Christus: door welken de weereld my gekruisigd is, en ik der weereld.

HEBR: X. vers 32-35.

Gedenkt der voorige dagen, in dewelke, na dat gy verlicht geweest zyt, gy veel stryd des lydens hebt verdraagen.

Ten deele, als gy door smaadheden en verdrukkingen een schouwspel geworden zyt: en ten deele, als gy gemeenschap gehad hebt met de geenen, die alzoo gehandeld wierden.

Want gy hebt ook over myne banden medelyden gehad, en de roovinge uwer goederen met blydschap aangezien, weetende dat gy hebt in u zelven een beter en blyvend goed in de heemelen.

Werpt dan uwe vrymoedigheid niet weg, welke eene groote vergelding des loons heeft.

LXXV.

De ſtraalen van Jezus tot een die in 't duiſter zit.

De HEERE heeft myne ſmeekinge gehoord: de HEERE zal myn gebed aanneemen.

Alle myne vyanden zullen zeer beſchaamd en verbaaſt worden: zy zullen te rugge keeren, zy zullen in een oogenblik beſchaamd worden.
Pſ: VI. v. 10 en 11.

Op

Op Figuur LXXV.

Wat 's dit! van waar die ſtraal! ô Jezus, zyt gy daar?
Komt uw genade een worm, een aardworm, eens bezoeken?
Hoe is 't in deezen kuil van naberouw zoo naar!
De ſlang en adder ſchiet my toe uit alle hoeken.
Het ſtinkend broeineſt van myn zonden bragt haar voort;
Myn ziel ſchept moed, nu gy my nog niet hebt vergeeten;
De wanhoop, die hier ſpookt, kwam my ſomtyds aan boord;
Maar als een jonge Leeuw, heb ik haar afgebeeten.

Ps: IX. vers 10 en 11.

En de HEERE zal een hoog vertrek zyn voor den verdrukten; een hoog vertrek in tyden van benaauwdheid.

En die uwen naam kennen, zullen op u vertrouwen, om dat gy, HEERE, niet hebt verlaaten de geenen die u zoeken. Je-

LXXVI.

Jezus zoect gezelſchap.

Ik zal u geen weezen laaten: ik kome [*weder*] *tot u.* Joan: XIV. vers 18.

Op

Op *Figuur* LXXVI.

Ach, lieve Jezus, blyf dog by my, laat my niet,
Ter halver wege, ik mogt verbyſt'ren en verdwaalen,
In deeze woeſteny! het ongedierte vlied,
Voor uw gezigt, vol glans en Goddelyke ſtraalen.
Bleef ik alleen, ik wierd verſcheurd van 't wild geſpuis,
ô Zoete Jezus! breng my eens in 't Vrede-Huis.

Ps: LXXIV. vers 21.

Laat de verdrukte niet beſchaamt wederkeeren: laat de elendige en nootdruftige uwen Naam pryzen.

Ps: XCI. vers 1 en 2.

Die in de ſchuilplaatſe des Allerhoogſten is gezeten, die zal vernagten in de ſchaduwe des Almagtigen.

Ik zal tot den HEERE zeggen; myne toevlugt, en myn burgt: myn God op welken ik vertrouwe.

LXXVII.

Eene verlaatene ziel.

De elendigen en nooddruftigen zoeken water, maar daar is geen, haare tonge verſmagt van dorſt: ik de HEERE zal ze verhooren, ik de God Iſraëls zal ze niet verlaaten. Jeſa: XLI. vers 17.

Op

Op Figuur LXXVII.

Waar zoek ik in het veld, waar zoek ik best,
ai my!
Hoe bange is myne ziel, in deeze woesteny!
Een roode Appelaar, die fierlyk stond tepryken,
Verlokte myne lust, om van den weg te wyken;
En onderwylen is myn leidsman my ontgaan!
Ik ben van 't spoor verdwaald, helaas! wat
gaat my aan!

Benauwd gemoed, ter dood beneepen en
gepynd,
Heb moed; hoe ver gy ook van God ver-
laaten schynd,
Hy heeft u nog in 't oog; wild hem alleen
begeeren,
Hy zal zyn aangezigt weer vriendlyk tot u
keeren.

Ps: CXLIII. vers 7.

V*erhoor my haastelyk HEERE, myn geest bezwykt: en verbergt uw aangezigt niet van my: want ik zoude gelyk worden den geenen die in den kuil daalen.*

LXXVIII.

De vastigheid aan Jezus.

God is ons eene toevlugt, en sterkte: Hy is kragtelyk bevonden eene hulpe in benauwdheden. Daarom zullen wy niet vreezen, al veranderde de aarde [haare plaatse] en al wierden de bergen verzet in 't herte der zeën. Ps: XLVI. vers 2 en 3.

Op

Op Figuur LXXVIII.

Al zit ik op een Rots, die uit den afgrond gaat,
Waar op de wilde zee afgrys'lyk bruld en ſlaat,
Van dolheid ſchuimd, en met zyn baaren gaapt van onder;
Terwyl de heemel kraakt, van Blikſemen en Donder,
En Regenvlaagen, daar de Duivel onder ſpookt;
Nog word myn Hert, van vrees of onruſt, niet beſtookt;
Myn ruſt beſtaat, zoo lang ik Jezus heb te vinden,
Die vaſte toeverlaat is meer dan weer en winden.

Ps: LXXIII. vers 25 en 26.

Wien heb ik [neffens u] in den heemel? neffens u luſt my ook niets op der aarde.
Bezwykt myn vlees en myn herte, zoo is God de Rotſteen mynes herten, en myn deel in Eeuwigheid.

 De

LXXIX.

De overgift van 's Menſen hert.

Myn zoone, geef my uw hert. Spreuk: XXIII. vers 26.

Op

Op Figuur LXXIX.

Kom, neem myn vlees en bloed en hert,
Ik breng het u ten offeranden,
Op dat het eens gereinigd werd,
ô Jezus! van uw ſchoone handen,
Nog rood van bloed, dat zonden waſt,
Van 't Hert dat na de Deugden valt.

Ziel-zugten.

Uw Pylen raaken, ach! zy raaken myn gemoed.
Hoe brand my 't herte, ik voel een heimelyken gloed
Van liefde, ach Jezus ach! myn allerſchoonſte Heer,
Al wat de zon beſchynd, behaagd my nu niet meer.

Beminnelyk is de Oorſprong.

ô Jezus, neem de vonkjes aan,
Die uit het vuur der ziele gaan.

Ps: XXVII. vers 8.

Myn herte zeid tot u; [Gy zegt,] zoek myn aangezigt: Ik zoek uw aangezigt, o HEERE.

Jesa: XLIV. vers 5.

Deeze zal zeggen: ik ben des HEEREN, en die zal [zig] noemen met den naame Jacobs: en geene zal [met] zyne hand schryven: [ik ben] des HEEREN, en zig toenoemen met den naame Israëls.

En Kapittel LXIII. vers 2 en 3.

Waarom zyt gy rood aan uw gewaad? en uwe kleederen als een die in de wynpersse treed?

Ik heb de pers alleen getreeden, en daar was niemand van de volkeren met my: en ik heb ze getreeden in mynen toorne, en heb ze vertrapt in myne grimmigheid; en haar kragt is gesprengd op myne kleederen, en al myn gewaad heb ik bezoedeld.

Lukas I. vers 76-79.

En gy kindeken zult een Propheet des Allerhoogsten genaamd worden: want gy zult

voor het aangezigt des Heeren voor heenen gaan, om zyne wegen te bereiden.

Om zynen volke kennis der zaligheid te geeven, in vergeeving haarer zonden.

Door de innerlyke beweegingen der barmhertigheid onzes Gods, met welke ons bezogt heeft de opgang uit der hoogte

Om te verschynen den geenen die gezeten zyn in duisternis, en schaduwe des doods: om onze voeten te rigten op den weg des vredes.

HEBR: XII. vers 22-24.

Gy zyt gekomen tot den berg Zion, en de stad des leevendigen Gods, tot het heemelsche Jeruzalem, en de veele duizenden der Engelen.

Tot de algemeene vergadering en de gemeente der eerstgeboorenen, die in de heemelen opgeschreeven zyn, en tot God den Regter over allen, en de geesten der volmaakte regtvaardigen.

En tot den Middelaar des Nieuwen Testamentes Jezus, en het bloed der besprenginge, dat beter dingen spreekt dan Abel.

LXXX.

Het verliezen van zig zelf.

Voorwaar, voorwaar zegge ik u, indien het Tarwen graan in de aarde niet valt en ſterft, zoo blyft het zelve alleen: maar indien het ſterft, zoo brengt het veel vrugt voort. Joan: XII. v. 24.

Op

Op Figuur LXXX.

ô Mensen kind, wild gy Gods woord en inspraak hooren,

Gaat in het weezen, en den grond van uwen geest,

Daar nooit een Creätuur, of Beeld is in geweest,

Zoo diep dat gy u zelfs en alles hebt verlooren.

Dat is de woesteny, daar 't stil en eenzaam is,

Daar 't alles zwygt, aanhoord men 't Eeuwig woord gewis

Job: XXXIX. vers 36-38.

Doe antwoordde Job den HEERE, en zeide:

Ziet, ik ben te geringe, wat zoude ik u antwoorden? ik leg myne hand op mynen mond.

Eenmaal heb ik gesproken, maar zal niet antwoorden: ofte tweemaal, maar zal niet voortvaaren.

De

LXXXI.

De gryze ouderdom.

Aangaande de dagen onzer Jaaren, daar in zyn zeventig Jaar: of zoo wy zeer sterk zyn, tachentig Jaar: en 't uitneemenste van dien is moeite en verdriet: want het word snellyk afgesneeden, en wy vliegen daar heen. Ps: XC. v. 10.

Op

Op Figuur LXXXI.

'k Wierd wit van Ouderdom, en 't leeven zat en ſtram,
In de oude wooning, daar de wanhoop vaak kwam waaren,
En joeg me doodſchrik aan, en doopte in 't zweet myn hairen.
Hoe dikmaal keek ik uit, of Jezus nog niet kwam.
Maar allerwyſte Heer, 't mag kort of lange duuren,
Uw naame zy geloofd, gy komt ter regter uuren.

's Weerelds ydelheid.

Al wat de zon beſchynd is ydel, grootſte God:
Nu ik 't gezien heb, is de weereld my een ſpot.
Myn dagen zyn voorby, myn vreugden zyn verdweenen,
Had ik geen trooſt aan u, helaas! waar zoud ik heenen.

Van

Van den Geestelyken en Natuurlyken dood.

Ik ben, ô Heer! 't gewoel des weerelds lang ontgaan,
In 't diepste der woestyn, om stil voor u te staan.
Ik stierf zoo menigmaal als ik my heb gevonden;
En egter heeft de dood my nog niet gants verslonden.
Myn hoofd is kaal en grys, ik tel zoo menig Jaar;
Nog vond ik menigmaal my zelven hier en daar.
Myn tyd is om, dat ziel en lighaam scheiden zullen,
Wat nu nog open staat, dat moet uw dood vervullen.

De nietigheid van den Mens.

Hoe nietig zyn wy! al de wysheid die ik dagt,
Geschift te hebben, van den dikk' en donk'ren nagt

Der

Der onkunde, en eenvoud, door wysbegeerte, is heden,

Voor myne ziel het grootst van alle zottigheden.

Gelukkig Filozoof, die, uitgeleerd in 't end,

Voor 't Eeuwig wezen, al zyn zotterny bekend.

Ps: XXXVII. vers 25 en 26.

Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar heb niet gezien den Regtvaardigen verlaaten, nog zyn zaad zoekende brood

Den gantsen dag ontfermd Hy zig, en leend; en zyn zaad is tot zegeninge.

Ps: XXXIX. vers 5 en 6.

HEERE, maak my bekend myn einde, en welke de maate myner dagen zy; dat ik weete hoe vergankelyk ik zy.

Ziet, gy hebt myne dagen een hand breed gesteld, en myn leeftyd is als niets voor u; immers is een ieder mens, [hoe] vast by staa, enkel ydelheid, Sela.

Jesa: LVII. vers 2.

Hy zal ingaan in de vrede: zy zullen rusten op haare slaapsteden; een iegelyk die [in] zyne opregtigheid gewandeld heeft. Meest

LXXXII.

. Meest te onpas.

Het is den mense gezet eenmaal te sterven, en daar na het oordeel. Hebr: IX. v. 27.

Op

Op Figuur LXXXII.

Als deeze gaſt klopt aan de Poort,
Zoo wyſt men hem gemeenlyk voort.

ô Achteloosheid!

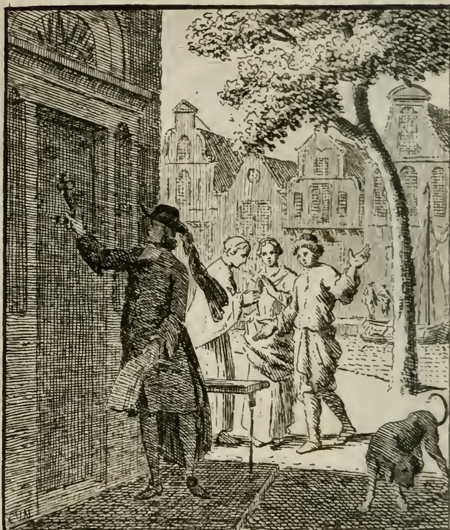
Wanneer de mens nu is gekomen,
Tot voor de poorte van den dood,
Dan word'er eerſt met leed vernomen,
Hoe vrugteloos de tyd vervlood;
Die goude tyd zoo ſlegt verſleeten,
Ten dienſte van het ſterflyk vlees,
Dat alle voorraad is vergeeten,
Ten grooten reistogt, zonder vrees.
Het ſchip moet af van 's levens ſtranden,
En weet niet waar het zal belanden.

SPREUK: XIV. vers 32.

De *Godlooze zal heenen gedreeven worden in zyn kwaad: maar de regtvaardige betrouwd* [*zelfs*] *in zynen dood.*

LXXXIII.

De Aanſprecker.

Leer [*ons*] *alzoo onze dagen tellen*, *dat wy een wys herte bekomen.* Pſ: XC. v. 12.

Op Figuur LXXXIII.

Het voorbeeld, dat men ſterflyk zy,
Gaat daag'lyks voor ons aanzigt treeden;
Een welbekende is overleeden;
In 't korte, geld het u of my.
't Is beſt dan zulk een weg te kiezen,
Daar 't ſterven ons niet doet verliezen.

Ps: XCV. vers 7 en 8.

Heden, zoo gy zyne ſtemme hoord. En verhard uw herte niet.

Jesa: LV. vers 6 en 7.

Zoekt den HEERE terwyle Hy te vinden is: roept Hem aan terwyle dat Hy naby is. De godlooze verlaate zynen weg, en de ongeregtige Man zyne gedagten: en hy bekeere zig tot den HEERE, zoo zal Hy hem zyner ontfermen: en tot onzen God, want Hy vergeeft menigvuldiglyk.

Matth: XXV. vers 13.

Zoo waakt dan, want gy weet den dag niet, nog de uure, in dewelke de Zoon des menſen komen zal.

LXXXIV.

Op 't zien van Doodsbeenderen.

Voorwaar, voorwaar zegge ik u, de uure komt, en is nu, wanneer de dooden zullen hooren de ſtemme des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leeven. Joan: V. v. 25.

Op

Op Figuur LXXXIV.

ô Jeugd, bespiegel u met my,
En denk, hoe dit gebeent' voor deezen,
Zoo fris en bloeijend was als gy,
En dat gy ook als zy zult weezen:
Daarom laat zinken 's weerelds vreugd,
En zoekt uw Heil in waare deugd.

ô Heiland, die den dooden 't leeven gaf!
Verwek ons uit het ftinkend zonden graf.

JOAN: XI. vers 40-44.

Jezus zeide tot haar, hebbe ik u niet gezegd, dat, zoo gy geloofd, gy de heerlykheid Gods zien zult?

Zy namen dan den fteen weg, daar de geftorvene lag. En Jezus hief de oogen opwaarts, en zeide, Vader ik danke u dat gy my gehoord hebt.

Dog *ik wift dat gy my altyd hoord: maar om der fchaare wille, die rontom ftaat, hebbe ik* [*dit*] *gezegd, op dat zy zouden gelooven, dat gy my gezonden hebt.*

En als Hy dit gezegd hadde, riep Hy met grooter ftemme, Lazarus komt uit.

En de geftorvene kwam uit.

LXXXV.

Met zuivere Handen

De uure komt, in welke alle die in de graven zyn, zyne ſtemme zullen hooren. En zullen uitgaan. Joan: V. v. 28 en 29.

Op

Op Figuur LXXXV.

De wyze ſcheid wel voor een deel,
 Om 't kwaad van 't goede rein te vaagen;
Maar God zal ſcheiden in 't geheel,
 Op 't laatſte punt van alle dagen.

ô Groote dag!
Van vreugd en Ach!

Het Goud, door deeze proef gekomen,
Word in den Heemel opgenomen;
 Terwyl 't onwaardig ſchuim zig ſcheid,
 En in de helle neder gleid.

2 PETRI: III. vers 10-12.

M*aar de dag des Heeren zal komen als een dief in den nagt; in welken de Heemelen met een gedruis zullen voor by gaan, en de Elementen branden zullen en vergaan, en de Aarde en de werken die daar in zyn zullen verbranden.*

Dewyl dan deeze dingen alle vergaan,

hoedanigen behoord gy te zyn in Heiligen wandel en Godzaligheid?

Verwagtende en haastende tot de toekomste van den dag Gods, in welken de Heemelen door vuur ontsteeken zynde zullen vergaan, en de Elementen brandende zullen versmelten.

ô Mens! bedagt gy deezen dag,
Hoe schrikte gy voor zonden!
Een Eeuwig leed, ô wee! en ach!
ô Mens, word in gebonden,
En overdenkt dien dag met my.
Wat eens verschynd, komt eens naby.

Malea: IV. vers 1 en 2.

Want ziet, die dag komt brandende als een oven: dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie godloosheid doet, een stoppel zyn, en de toekomstige dag zal ze in vlamme zetten, zeid de HEERE der Heirschaaren, die hen nog wortel nog tak laaten zal.

Uliedeu daar en tegen, die mynen naam vreesd, zal de zonne der geregtigheid opgaan, en daar zal geneezinge zyn onder zyne vleugelen, en gy zult uitgaan en toeneemen, als meskalveren. Na

Nu is 't voor handen.

Ten laatsten is het eind van 't ryk des tyds gekomen;
't Gebouw en 't Fondament word t' zaamen weg genoomen;
Die niet gegrond heeft, op den geestelyken steen,
Door wyslyk overleg, helaas! waar zinkt hy heen.

Ps: CII. vers 26 en 27.

G*y hebt voormaals de aarde gegrond, en de heemelen zyn 't werk uwer handen. Die zullen vergaan, maar gy zult staande blyven; en zy alle zullen als een kleed verouden, gy zult ze veranderen als een gewaad, en zy zullen veranderd zyn.*

Matth: XXIV. vers 29-31.

En terstond na de verdrukkinge dier dagen, zal de zonne verduisterd worden, en de maane zal haar schynsel niet geeven, en de sterren zullen van den Heemel vallen, en de kragten der Heemelen zullen beweegd worden.

En als dan zal in den heemel verschynen het teken des Zoons des Mensen: en dan zullen alle de geslachten der aarde weenen, en zullen den Zoon des Mensen zien, komende op de wolken des Heemels, met groote kragt en heerlykheid.

En Hy zal zyne Engelen uitzenden met eene bazuine van groot geluit, en zy zullen zyne uitverkoorenen by een vergaderen uit de vier winden, van [het eene] uiterste der heemelen tot [het andere] uiterste der zelven.

Het komt op Rekenschap aan.

Het groote voorjaar, dat der eeuwen winter sluit,

Breekt met het lighaam nu, als gras, ter aarden uit.

Daar staat dat wonder, daar zoo lang van is gesproken,

En Adams dorre Boom is weer in 't loof ontlooken.

Gelukkig leven, dat deeze uur ter herte nam,

Op dat zy hem ten goede en niet ten kwaade kwam.

Lu-

LUKAS XXI. vers 25-27.

En daar zullen tekenen zyn in de zonne, en maane, en ſterren, en op de aarde benauwdheid der volkeren, met twyſſelmoedigheid, als de zee en watergolven groot geluid zullen geeven:

En den menſen het herte zal bezwyken van vreeze, en verwagtinge der dingen, die het aardryk zullen overkomen. Want de kragten der heemelen zullen beweegd worden.

En als dan zullen zy den Zoon des Menſen zien komen in eene wolke met groote kragt en heerlykheid.

Daar geld geen aanzien.

Nu komt de ontelbaarheid van 't menſelyk gewoel,
Uit alle ſtaaten, voor den hoogſten Regterſtoel;
Dat alle dwing'landy, geweld en ſtoutheid zwygen,
Om hun ſententie uit dien waarden mond te krygen.

Zing

Zingt nu vol vreugd, die in deez'wigtig' oordeel-ſtand,

Door 't Regt geſcheiden word, aan 's Regters Rechterhand.

1 Thess: IV. vers 16 en 17.

Want de Heere zelve zal met een geroep, met de ſtemme des Archangels, en met de bazuine Gods, nederdaalen van den Heemel, en die in Chriſtus geſtorven zyn, zullen eerſt op ſtaan:

Daar na wy die leevendig overgebleeven zyn, zullen te zamen met haar opgenomen worden in de wolken, den Heere te gemoete, in de lugt: en alzoo zullen wy altyd met den Heere weezen.

Het onderſcheid blykt in de Proef.

ô Wigtige uitſlag! van het Menſelyke leeven;

Daar de een verworpen, en de ander hoog verheeven,

Zoo groot een onderſcheid van ſtaat en weezen maakt.

Wat

Wat hoord het menflyk hert hier van te
zyn geraakt!

Op dat het leeven niet onachtzaam word verfleeten,

En deeze hoogfte zaak zoo fchandelyk vergeeten.

1 THESS: V. vers 2 en 3.

W*ant gy weet zelve zeer wel, dat de dag des Heeren alzoo zal komen gelyk een dief in den nagt.*

Want wanneer zy zullen zeggen, het is vrede, en zonder gevaar: dan zal een haastig verderf haar overkomen, gelyk de baarensnood eene bevrugte [vrouwe] en zy zullen 't geenzins ontvlieden.

Het Leed blyft agter.

Waar zyn de traanen en de zugten van
dit leeven?

ô Zaal'ge broederfchap in 't vol bezit van
vreugd!

Of heeft dat zaad des Leeds een paer'len oogft
gegeeven?

Wat

Wat grooten rykdom maaid de kostelyke deugd!

ô Mens! ô mens! betragt tog boven al uw zaaken,

Hoe dat gy heilzaam moogd in dit gezelschap raaken.

Matth: XXV. vers 34.

Als dan zal de Koning zeggen tot de geenen die tot zyner rechter [hand zyn,] komt gy gezegenden myns Vaders, beërft dat Koningryk, het welk u bereid is van de grondlegging der weereld.

Het einde draagd den Last.

Waar is de rust en lust van 't ongebonden leeven,

De magt, de pragt, de moed, het goed en al gebleeven?

Was dat ten kosten van zoo grooten val gehaald?

ô Wee en ach! dan is het al te duur betaald;

Wel

Wel hem, die deeze Bui van verre al op zag komen,

En zyne toevlugt in Gods liefde heeft genomen.

JESA: XXXIV. vers 9.

En haare beeken zullen in peck verkeert worden, en haar ſtof in zwavel: ja haare aarde zal tot brandenden peck worden.

MATTH: XXV. vers 41-46.

Dan zal Hy zeggen ook tot de geene die ter ſlinker [hand zyn,] gaat weg van my gy vervloekte in 't eeuwige vuur, 't welk den Duivel en zynen Engelen bereid is.

Want ik ben hongerig geweeſt, en gy hebt my niet te eten gegeeven: ik ben dorſtig geweeſt, en gy hebt my niet te drinken gegeeven.

Ik was een vreemdeling, en gy hebt my niet geherbergt: naakt en gy hebt my niet gekleed: krank, en in de gevangeniſſe, en gy hebt my niet bezogt.

Dan zullen ook deeze Hem antwoorden, zeggende, Heere, wanneer hebben wy u hongerig gezien, of dorſtig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, ofte in de gevangeniſſe en hebben u niet gedient. Dan

Dan zal Hy haar antwoorden en zeggen, voorwaar zegge ik u: voor zoo veel gy [dit] een van deeze minsten niet gedaan hebt, zoo hebt gy het my ook niet gedaan.

En deeze zullen gaan in de eeuwige pyne: maar de regtvaardigen in dat eeuwige leeven.

OPENB: XX. vers 12-15.

En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor God: en de boeken wierden geopend: en een ander boek wierd geopend dat des leevens is: en de dooden wierden geoordeeld uit het geene in de boeken geschreeven was, na haare werken.

En de zee gaf de dooden die in haar waren; en de dood, en de hel gaven de dooden die in haar waren: en zy wierden geoordeeld een iegelyk na haare werken

En de dood en de hel wierden geworpen in den poel des vuurs: dit is de tweede dood.

En zoo iemand niet gevonden wierd geschreeven in 't boek des leevens, die wierd geworpen in den poel des vuurs.

BE-

DRIE BRIEVEN
VAN
J A N L U Y K E N.

BEMINDE BROEDER,

Roelof Bellinckhuys en Zoon

Een vriendelyke groetenis en goede wens tot voortgang op den weg der Zaligheid. Wy zyn hier welgekomen, en bevinden de ſtaat der wooning tot ſtilte en luchtigheid zeer ſchoon, gelyk ik hoop dat UL: zelfs haaſt eens zult komen zien. Onze opregte en trouwe vriendſchap, die wy met malkander gehouden hebben, is wel wat in vermindering van byeenkomſt geraakt, dat my leed is, en wenſte dat het konde zyn als te Amſterdam; maar wy hoopen dat zy zal duuren den tyd van deeze Pelgrims weg, door onderhouding, en hier namaals eeuwig en altoos; en wy bedanken UL: ondertuſſen voor alle liefde en toe-

geneegenheid en dienst, de Heere vergelde UL: zulks met zynen zegen aan de ziele.

Wy hebben veelmaal met malkanderen hertelyk gesproken van dat groote voorwerp des Eeuwigen Leevens, en van den Smallen weg langs welke wy derwaarts moeten gaan, ik hoop dat wy te zaamen daar acht op zullen hebben, elk aan zyn hoekje daar hy is, om aan deszelfs einde uit te komen in de eeuwige breette en ruimte: gyL: hebt nog gezelschap aan malkander, 't welk ons ook aangenaam is: vorder hoop en wens ik dat de Heere Jezus UL: troost en zoetheid zy, tot tempereering van de bittere drank der verlogening, die wy inneemen tot eeuwige Gezondheid. De Hoop is onze Troost, door het Geloove, dat wy eenmaal uit onze gevangenis verlost zynde, met malkander zullen woonen in onscheidelyke vriendschap, als gezamentlyke spruitjes, aan den grooten Wonderboom der Schepping, voortgebragt uit den wortel en oorsprong van alles en alles, welke God is,

dat

dat eenige en eeuwige Goed, in wien wy dan zullen leeven als Kinderen by haaren Vader, buiten alle bekommernissen. Groot en onnoemelyk groot is deeze verwagting, en dat na zoo een korte tyd. Nu Beminde en van herte waarde Vriend en Broeder, wy zullen UL: te zaamen haast eens verwagten: zyt ondertussen den Heere in zyne genade en leiding bevolen, en gegroet van onze Zuster *Annetje van Vliet*, ook van Vriend *Siewert Janse*, als meede van *Claas Meynderse* en zyn Vrouw.

Wy zoude nog wel een Boodschap aan UL: verzoeken om te doen, (het welk wy weeten dat UL: gaarn doet.) *Annetje* had voorgehad, om by de Brouwers Vrouw, agter ons in de dubbelde Arend te gaan, afscheid neemende, en om haar te bedanken voor 't groot en vriendelyk geryf dat zy ons heeft gedaan, met het beschikken van Gest; dog door de drokke bezigheid en eindeling door 't ontgaan uit de gedagten is 't niet geschied, of UL: haar of de Kantoorknegt *Johannis* dat eens geliefde te

zeggen, haar t' zaamen groetende en vriendelyk bedankende. Ook had *Annetje*, op 't laast vergeeten in de Kelder regt tegen over onze deur te verzoeken, of 'er een bestelder met een Brief aan ons huis kwam kloppen, dat zy dan wilde dezelve by onze huisvrouw stuuren, welke wy order gelaaten hebben, die aan te neemen en te betaalen het port, om ze aan *Albert Luykens* huis te behandigen: want dewyl de Dogter in die Kelder, den dag door, voor het glas staat te Spinnen, zoo kan zy het reetste zien, als 'er iemand aan onze deur klopt, want *Barentjes* huis is dikmaals toe dat zy 't niet eens gewaar zou worden, of als onze Huisvrouw of Man uit waaren, dat 'er geen geld voorhanden was, of zy de Bestelder dan wilde wyzen, by *Albert Luyken*, op den Nieuwen-Dyk, tussen de twee Haarlemmer sluizen, in de Stad Hoorn, zy is daar wel verscheide maal geweest: dit is principaal om dat ik een brief van Neurenburg verwagt, en haar myn verhuizen nog niet toe geschreeven

is

is, alzoo kon 'er ook nog van elders schryven komen.

Hier meede zyt t' zaamen wederom vriendelyk gegroet, en des Heeren Jezu genaade gewenst.

UL: toegenege vriend en Broeder
in de Hoope der Zaligheid.
JAN LUYKEN.

(De groetenis aan UL: beide Dogters.)

Schelinkhout den 28
Aug: 1703.

BEMINDE VRIEND en BROEDER,
Roelof Bellinckhuys en Zoon.

Met deeze geleegendheid van 't overkomen van Vriend *Siewert*, gaan deeze weinige regelen, tot teken van 't onderhouden der vriendschap, met een vriendelyke groetenis,

en goede wens, dat UL: de Heere verder te zaame geleide door dit Jammerdal, met iever tot Hem, met ſterkte en vertrooſting, om voort te wandelen, na dat gelukzalig land der Ruſte, en der eeuwige Blydſchap, alwaar ik hoop dat wy eeuwige Vrienden zullen zyn, met alle zalige en lieve Engelen, onze Broeders, ons al t' zamen oneindig vermaakende in de wonderen, en goeddaaden Gods; dit is dat groote voorwerp om onze herten af te trekken, en afgetrokken te houden, van het welbehaagen deezer weereld, vaſtende de zeer korte tyd deezes leevens, op de eeuwig duurende Bruiloft, vol van alle lieſelykheeden, die heilig zullen zyn, en ons dan niet ſchaaden. De zoete Heere Jezus, zy met UL: t' zaamen.

Groet UL: Kinderen en *Vroontje*, en blinde *Aaltje*, vaart wel tot Zaligheid, en zyt nogmaals hertelyk gegroet in de zoete naame Jezus.

UL: toegeneege en Heilwenſende
Vriend en Broeder
JAN LUYKEN.

Buiten Hoorn den 10
Novb: 1704.

BE-

BEMINDE VRIEND en BROEDER,
Roelof Bellinckhuys, Zoon en Dogter.

UL: ſchryvens wel ontſangen hebbende verſtonden wy daar uit U voorſpoedige overvaard, hoe wel 't toen ter tyd, al vry harde wind was, wens dat de Heere, vorder, na Lighaam en Ziel, UL: gezamentlyke leevens Reis, door dit tegenwoordige na het toekomende eeuwig duurende, en in alles vergenoegzaame leeven, gelieve te zegenen: op dat wy aldaar de hier begonnen vriendſchap, oneindig voltrekken, met alle de veelduizende zalige Zielen, en H: Engelen als vreedzaame Kinderen, ſpeelende en deelende in alle de groote overvloeijende goederen, van zoo grooten Vader als God is; die ons alle zoo vrindelyk en genadiglyk nodigd en trekt uit dit Elendig Jammerdal, tot die onnoemelyke Erffenis, zyns eeuwige Koningryks: hier op oogen wy, onder ons bedreif, als het voornaamſte doelwit, en hoopen in geduld te volharden; de Heere

zy met UL: in het eenzaam leeven; het is ons lief dat gy aldaar nog zoo veel lieve vrienden hebt tot een gezelſchap, op de Pelgrims weg, die van gelyke zin zyn, om het zalig vaderland te bezitten. Het is hier onder de bekende vrienden, na 't uiterlyke nog wel, alleen *Aart Gerritſes* dogters Man, heeft in 't gladde weer, een zwaare val gedaan, maar een Huis of twee drie van zyn eigen deur, willende om vaſter te ſtaan, van de gladde ſteenen zig wat verbeeteren, zoo ontglyen hem beide de beenen, en hy met kragt nederſtortende breekt het Been boven de ſtuit, waar van gezegt word dat het ongeneeſlyk is, en dat hy nooit meer zal kunnen werken, nog gaan, als met een kruk, dit is gevolgd, kort op *Aart Gerritſes* kwaalyk geſteldheid, die nu weder vry wel is: dog de neergeworpen en gekwetſte Man, was daar in nog vry wel gelaaten, zulks neemende van de hand des Heeren, die hy zeide, dat Hem na Ziel en Lighaam verſterkte: het is te denken, dat de Heere zulke en

dier-

diergelyke bezoekingen over den Mens toelaat, tot zyn nut en verbetering, hy is nu een Man van ontrent twee en zeventig Jaar,

Nu, wy zullen nu en dan eens een Briefje van UL: verwagten en ook ondertusſen, van overkomende vrienden wel eens hooren, hoe 't UL: gaat. Zyt hier meede t' zaamen vriendelyk gegroet, en alles goeds gewenſt, tot eeuwige Zaligheid. De groetenis aan alle de Vrienden.

UL: gunſtige Vriend en Broeder in de hoope van eeuwige Zaligheid.

JAN LUYKEN.

Amſterdam den 17
Jan: 1712.

De jonge *Jantje Luyken* heeft belaſt, de groetenis wederom van hem aan de vrienden te doen, hy is nog wel te pas, zyn Moeder en Oom laaten ook de vrienden groeten.

De groetenis van zuſter *Annetje van Vliet.*

BLADWYZER
Van de Benaaming der
Zinnebeelden.

Koop-

Voor-

E I N D E.

By den DRUKKER deezes, is nog gedrukt, en te bekomen.

Westerboven, den Schepper verheerlykt in de Schepzelen. 8°. met pl.

J. Bunjan, Christens Reize na de Eeuwigheid met fyne plaaten. 12°.

G. van Dulken, 't Gereinigt-Herte door 't Geloof met plaaten. 8°.

J. B. Figuurlyke schets van eenige geestelyke bevindingen, of de ordinaire wyze op welken God de Zondaaren van grond en staat verandert. 8°.

M. de Guijon, het Lied der Liederen van Salomon. 12°.

D. van Avenborn, de Onderlinge Christelyke Verdraagzaamheid, gezogt in de Christelyke Kerk maar niet gevonden. 8°.

Wilcocks, Kostelyke Honing-Droppelen, uit den rotssteen Christi, met Aantekeningen van *J. P.* 8°.

Turretyn, over de Tessalonisensen. 4°.

Hellenbroek, kort Begrip der Christelyke Religie. 8°.

J. Petsch, Verdediging der Beste Weereld, met het Byvoegzel, en de Redding der Eere en Leere van *Leibnits* en *Wolf*. gr 8°.

J. van Bellen, Spel-Spraak en Dichtkunde. 4°.

— —— —— Korte schets der Nederduitse Spraak-Konst. 4°.

Kern der Franse en Nederduitse Taale, met plaaten. 8°.

J. J. du Bucquoy, Geopende deur der Geographie. 8°.

A. J.

A. J. RÖSEL, Natuurlyke Hiſtorie der Inſecten, waar in de *Dag* en *Nagt Vlinders*, in hunne *Claſſen* verdeeld, zoo, als ook de *Kevers*, *Torren*, *Water Inſecten*, *Springhaanen*, *Krekels*, *Hommelen*, *Weſpen*, *Muggen*, *Vloon*, *Vliegen*, enz. nauwkeurig beſchreeven en na het leven *Gecouleurd* en *Afgebeeld* zyn, in gr. 4°. op beſt Hollands Med: ſchryfpap: gedrukt Dit Wêrk word van tyd tot tyd nog vervolgd.

E. Valk, Med: Doct: over de Loop Ziekte. gr. 8°.

A. F. Waltheri, de Lingua Humana cum fig: gr. 8°.

